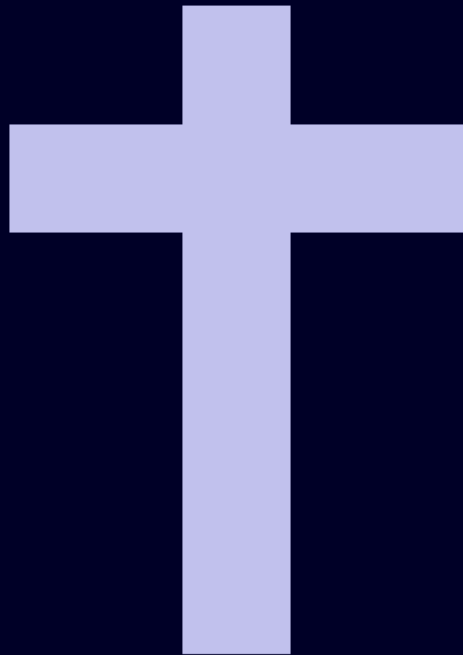

Kuloonaay

Karon: Kuloonaay (Portions)

Kuloonaay
Karon: Kuloonaay (Portions)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Karon)

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022
404e2c05-c6eb-5f56-8cae-50a5b595ef9a

Contents

LUK 1

Ekooŋan ya éesuume ya eyya
Luk
 naakiice ya
Waah wa weeyem wa ti pakiical empe

Ekooŋan ya éesuume ya eyya Luk naakiice ya éyisanaayisan nii Yéesu ayem Afakana ya éeyinana-nee ya ati Israyel niŋ lombo Afakana ya ati pakan paka púlooj. Luk asok akalaŋaakalaŋ meemak ápimeyi pánipani ya ti Yéesu. Ekina nuutaakaa fiye ti pakiical. Pakiical empe Luk náayaañe akiic Teyofil, ásupiyenu ya eyem “Páhin pa piti pupoñapoñ pa”.

Ekooŋan ya éesuume ya eyya eluwut eekiice yo ya, pale pasincanal pa píyisanaayisan nii Luk ákuuñana ya akiice yo. Luk aloomaaloom páhin niŋ apoñapoñ a Pool. Luk Asuwif tom, naakiic yo lombo keeneetaat ka Pusuwif.

Kikee kilim keetaake nafaa

Ateeteyo - Akina ayem Yéesu niŋ ekina tom Pútuun pa. Akina ayem ati waah wa púlooj uti púlunta pa.

Cáwii ca citi Pútuun pa - Lan óo lan la pakan paka nkacoone Pútuun pa pipiyeno amansa ya ateyii, cáwii ca citi Pútuun pa unca toko.

Eenucee ya - Ekina eyem caacaw ca citi Afakana ya niŋ Amansa ya aŋa Pusuwif pa nkayeniye ya hítuulu ékey ya eteyoo. Nasokee lombo “Krista”.

Fa heeyem ha páhantuwa nihikiicee fa:

1:1-4 Heewune ha Luk naakiic.

1:5-2:52 Hipukuyee ha niŋ híñiiyate ha hiti Saŋ-Patis niŋ Yéesu.

3:1-20 Páhin pa piti Saŋ-Patis.

3:21-4:13 Pátise ya niŋ híluuŋuyee ha hiti Yéesu.

4:14-9:50 Páhin pa piti Yéesu ti mah ma miti Kalilee.

9:51-19:27 Pítin pa piti Yéesu púful Kalilee piwant Jerusalem.

19:28-23:56 Kunoom ka kikelan ka kiti Yéesu niŋ eket ya eteyoo Jerusalem.

24:1-53 Pilito pa, éfulii ya niŋ pisilo pa piti Yéesu.

Heewune ha Luk naakiic

^{I-II} Awe Teyofil eñaap ya,

keemeenje kacukaacuk niŋ ñkinii eeha Pútuun pa mpíhine ha púlooj ti píyaañ eteeho toonii. Nkáyenoonii pikamana hilim ha hiti Pútuun pa. Keemeenje toonii nkayeno ho hikiicu samat nii fa nkakamane ho fa unii. ^{III} Kápiliŋ ti píyaañ waah ewwe fo ti pikelan, inci úwwincinoole heetaakiye púlooj. Ekina ewune, insok nii napaanap pikiici, awe Teyofil, pakiical peetempiye mpucoonool ^{IV} aakati méyi nii eeha nkakalaŋanuu ha, hilim hiti pánipani.

Ñáapukuma Saŋ-Patis

^V Ti caanak ca citi amansa ya aŋa nkasok ya Helot ati mah ma miti Yutaay, intaako awaaseena ati Pútuun pa aŋa nkasok Sakaliya ati kayoj ka kiti puwaaseena pa enka nkasok ka Apiya. Aaloo caacawoo Elisabet, náafulii ti miin ma miti Aaron. ^{VI} Poko t'ésupakii keecoonoole hátikin Pútuun pa, nkanapan pítin etempo, nkacok púlooj hilim ha heesiŋanee ha hiti Ateeteyo fo muus. ^{VII} Pale kataakut añii kamma Elisabet naayem caakonta, apan poko púlooj pamaamanal.

^{VIII} Hikee hinoom Sakaliya naayeno kaawaaseen la ti ekumpaana ya enfakat ya eti Pútuun pa loho hinoom ha hiti kayoj ka kiteyii hícoliyoo. ^{IX} Ti cosaana ya eti puwaaseena pa nkañakoo kaakaaw ti kamamal apiyeno aŋa afaanako ya ti ekumpaana ya enfakat ya eti Pútuun pa, la sampane la, kati

áluntan caminkolon ya.* X Waati ya eti káaluntan ka néetuuno, pakan paka púloon nkayeno kaluum tikitaan.

XI Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyoo, episiinjyoo t'eepees yáli eti kaaciin ka la nkáluntan la. XII Sakaliya naacuk yo naasuco naafe. XIII Maleekoo ya neesokoo: “Tumpufe Sakaliya, kaluum ka kitii kisayaneesayan, aali Elisabet afaataak añii aafawasoo caacaw ence: Sañ. XIV Afaayeno t'awe pásuuma penfakat, hícump pakan lombo efikataak pásuuma ti hipuku ha hiteyoo. XV Afáayenoonii an eemaka ti Ateeteyo, añanjut pálaani elaan niñ pikee palaanal empa mpúkuman. Le niñ afaapukee, afaameej niñ Kunuu ka keenape ka. XVI Afáañahanií pakan keemeenje pakati Israyel ti Ateeteyo Pútuun pa piteyii. XVII Afáanowii hátikin Ateeteyo ti kunuu niñ ti sempe samat nii ayaamakoola ya Elí, áfaañahanií ñífaaf ña kapisiyool niñ epuukii, náañahanií kéeciita ka káakup ti pámiiloolal peenape, kati amemanool pakan paka ti Ateeteyo.” XVIII Sakaliya naacakan maleekoo ya: “Puume inci fáyini kameye eehuu? Inci oopa maamane aalam lombo sitiiloo séelaanjane.” XIX Maleekoo ya neesokoo: “Inci yem Gabriyel. Inci ninsiño hátikin Pútuun pa, inci mpúpoñii píkey soki ekoonjan ya éesuume eyye. XX Síitan, ti káyinanaati kilimam, putumi efipecok, áatiyini káakup fo ta eehe efihitaako. Pánipani kilim ka kutoom efikitaako incolaa toko.”

XXI Pakan paka nkayeno hítuulu ínnimii heewune Sakaliya náafiyoonii páhantuwa ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. XXII Emma náafulii ma ayinaat káakup neyii nkámeyi nii aje ácukuyoocok waah páhantuwa ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Naayeno nkákupaati fo káakup niñ sipees. XXIII Lóokun ya eti kaawaaseen ka kiteyoo ta nkipaye ta, naañoho t'enuuf.

XXIV Fiyiit aaloo Elisabet naasa munow naayolo nemmo páhantuwa fo kiim isak. XXV Naasok: “Fiye Ateeteyo náahinaam eehe, áfulanaam ti ñusuu ti pakan paka.”

Ñáapukuma Yéesu

XXVI Elisabet ti hiimoo hísakiyenu niñ hoonool hiti munow, Pútuun pa mpúpoñii maleekoo ya eyya nkasok ya Gabriyel ti mah ma miti Kalilee ti saatee ya eti Naasalet. XXVII Pupupoño ti ámaacul a aña nkasok ya Mari, aña Josef ati miin ma miti cáwii ca citi Dawid naañaame ya ekop. XXVIII Maleekoo ya neenako la teyoo neesokoo: “Kásuumaay kiyeno n'awe, awe aña ataake ya pálafí pa piti Ateeteyo. Ateeteyo oopa n'awe.”

XXIX Mpásiyaloo kilim enkuu Mari naaliim naayeno eakanoolo pakicanal puume mpaaw. XXX Maleekoo ya neesokoo: “Tumpufe Mari, áasuumaasuum Pútuun pa. XXXI Síitan inci pusoki, aafasa munow mpúkii ciñii cikampaani aakati ufanoo caacaw ca Yéesu. XXXII Afaayeno an eemaka, afaayonkalee Añii ya ati Pútuun pa piti patiila. Ateeteyo Pútuun pa efiuwufanoo elemeyu ya eti amansa ya eti maamayoo Dawid, XXXIII afaapampañan ti miin ma miti Jakob, cáwii ca citeyoo eticipa.” XXXIV Mari naañahan yo: “Eehe puume níhiyina pitaako inci péemiit áyiin?” XXXV Maleekoo ya neesokoo: “Kunuu ka keenape ka éfikiwanoonii t'awe, sempe sa siti Pútuun pa piti patiila ínsikimpitooli, ekina ewune añii ya aña ankaakaay ya hipuku afaayeno eesampanee, naasokee Añii Pútuun. XXXVI Sincan Elisabet atii ya aña nkasoke ya caakonta, ti himaamanoo oopa niñ munow miti kiim isak niñ hoonool miti cikampaani. XXXVII Méyi nii waah uheekut Pútuun pa.” XXXVIII Mari naañahan yo: “Iyyoo, inci yem amiikan a ati Ateeteyo, hitaako t'inci samat nii fa ansoke fa.” Maleekoo ya neekaay.

Hiyoop ha hiti Mari pati Elisabet

XXXIX Ti kunoom enkuu Mari naakaay mpacas ti saatee ya eti pítintij pa ti mah ma miti Yutaay, XL apinako la ti ekumpan ya eti Sakaliya naakican Elisabet. XLI Ta Elisabet náasiye ta Mari pakicanaloo añii ya naawen ti munowoo, Elisabet naameej niñ Kunuu ka keenape ka. XLII Naaceek apusok: “Awe Pútuun pa mpíhine heehaje ha panap ti pakaal paka púloon, efi lombo píhin heehaje ha panap ti añii ya aña ankaakaay ya hipuku! XLIII Puume inci ínnapiyenee fiye, íñña ya ati Ateeteyo atoom kati mpáakeyyam hiyoop? XLIV Sincan, emma inci ínsiye ma pakicanali añii aje ti munowam naawen ti pásuuma. XLV Aánapiyanee awe aña yínane ya ti eeha Ateeteyo mpusoke ha nii efihitaako.”

* I:IX 1:9 Káaluntan ka kiñañaa íhinu hinoom óo hinoom ñúsapak ti puwaaseena pa. Káaluntan ka nkíhineehin ti pututa kaaciin ka la sampanee la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ekina eyem píyisan pa piti kaluum ka kiti pakan etempo.

Hímulu Pútuun pa hiti Mari

XLVI Mari naaceek apusok:

“Yaanam émulaa Ateeteyo!

XLVII-XLIX Kamma Pútuun pa mpítahii kunuu etempo t’inci amiikan a atempo ásikateen a, ekina ewune kunuuwam kimeeŋaa niŋ pásuuma ti Pútuun pa Afakana ya atoom.

Kamma Pútuun pa piti sempe mpíhinaam waah wenfakat,

ekina ewune, písik fíyooy pikaay pa púlooy efimpiyonkalam ati pásuuma.

Caacaw etempo ceesampanee.

L Pitaakaataak paket hikaw ti keefeye po ka fo ti ekaay óo ekaay.

LI Mpíyisan hamake ha niŋ epees etempo; mpihancalool kéemakiyanooliye ka ti pakan paka.

LII Mpíwananii pumansa pa ti pilemeyu pa piteyii, pale, mpíseepin písikateen pa.

LIII Mpsiiitan keeyeniye ka ti peep pa niŋ waah weenape, pale, mpiyaan keetaake ka kapiñoŋo sipeesii ñaanii.

LIV Mpiyankanan amiikan etempo Israyel, ti énowuno paket hikaw etempo.

LV Eehuu mpíyinanane símaama unaa Abraham niŋ miin ma miteyoo fo caanak óo caanak.”

LVI Mari naayeno pati Elisabet fo kiim káhaaciil apite añoŋo pateyoo.

Ñáapukuma ña ñiti Saŋ-Patis

LVII Púful toko, Elisabet íyyiŋooliyoo, náapukii cikampaani. LVIII Pikinooloo niŋ miin ma miteyoo nkási nii Ateeteyo áhinoohin henfakat niŋ paket hikaw, nkananfool ti pásuuma pa piteyoo. LIX Añii ya ta naataake ta kunoom isak niŋ kíhaaciil nkákey kapinakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niŋ maamaa ateyii Abraham, nkálafiyoo kawufan caacaw ca citi faafoo Sakaliya. LX Elisabet naacoop hilim ha naasokii: “Haani! Caacawoo ciñarŋaa piyeno Saŋ.” LXI Nkasokoo: “Pale an aneetaat ti miin ma miti aluu aŋa ataake caacaw encuu.” LXII Nkákup neyoo niŋ sipees, kapticakan faafoo enceyme caacaw náalafiye kawufan añiinoo. LXIII Naasokii kawufanoo káakiicuma, naakiic: “Caacawoo Saŋ.” Pakan paka púlooy ínnimii. LXIV Tokotoko putumoo mpípankino, híleluufoo nihikatan, náayini káakup, náayaañ kaanimpan Pútuun pa. LXV Ewatate enfakat neeyeno ti pikinoolii púlooy niŋ keekine ka ti pisaatee pa piti pítintij pa ti mah ma miti Yutaay, nkayeno káakup heetaakiye ha. LXVI An óo an éesiye ho naayeno káamiilool, naasok: “Añii aŋe, an puume naakaakaay piyeno?” Kaatuko sempe sa siti Ateeteyo siyenaayeno teyoo.

Hímulu Pútuun pa hiti Sakaliya

LXVII Añii ya, faafoo Sakaliya naameeŋ niŋ Kunuu ka keenape ka naayaamakool hiti Pútuun pa, apusok:

LXVIII “Unimpanaa Ateeteyo Pútuun pa piti Israyel kamma mpitahe kunuu ti pakan etempo mpifakanii.

LXIX Mpúpoñii unaa Afakana eemaka ati miin ma miti amansa ya Dawid amiikan etempo,

LXX eehuu piyaamakoola pa keesampanee ka nkátuunane unaa ti caacaw Pútuun pa ta infiyee

LXXI nii efipufakan unaa ti pikamool unaa niŋ ti sipees keenate ka unaa púlooy.

LXXII Mpíyisan símaama unaa paket hikaw, mpínawuno písiyool etempo peesampanee pa,

LXXIII esintoolo eyya mpisintooliye ya ti maama unaa Abraham[☆]:

LXXIV nii, ta mpufakane ta unaa ti sipees pikamool unaa, éfiwuyiniyaa po himiikanate peefeyut

LXXV nuuyeniyaa pimiikan keesampanee niŋ keecoonoole hátikin etempo fo eket maama.

LXXVI Awe añiinam lompo aafayonkalee ayaamakoola ya ati Pútuun pa piti patiila, kamma ankaakaay énowii hátikin Ateeteyo aapiwañaloo pítin pa,

LXXVII ti káyisanool pakan etempo kafakan ka ti kaaponket ka kiti umuuyen wa uteyii,

LXXVIII kamma Pútuun pa piti unaa mpimeeŋe paket hikaw, ekina ewune aŋa eecaŋe ya nii caanak céefulii áfaawanoonii ápikey unaa hiyoop,

LXXIX kati acaarŋan keeyem ka ti eloŋ ya eti ñáanim ña niŋ ti hísaalumant ha hiti eket ya, ápitintijan unaa ti pítin pa piti kásuumaay ka.”

☆ I:LXXIII 1:73 Púcook 12:1-3; 22:15-18

LXXX Añii ya Sarj náayankii, kunuuwoo nkítaakii sempe. Naayeno ti káahaarj tes fo ta náafulii ta ti pakati Israyel.

II

Ñáapukuma ña ñiti Yéesu

I Ta Sarj-Patis naapukee ta, amansa ya enfakat a aña nkasok ya Ookust náafulanii hilim nii an óo an ti mah ma miti Room púlooj añañee hikiicu caacawoo. **II** Oom hikiicu hiyeniye híyaañ ta Kileños naayeniye ta ati hikaw ha hiti Siriya. **III** An óo an naañoho ti saatee ya eti cosaan ya eteyoo apikaakiice po.

IV Josef lompo náafulii ti saatee ya eti Naasalet ti mah ma miti Kalilee apiwant mah ma miti Yutaay ti saatee ya eti amansa ya Dawid eyya nkasok ya Betelehem, kamma akina lompo naayem ati miin ma miti maamaa teyoo Dawid. **V** Apikaay hikiicu ha naacoo pool Mari aña naañaame ya ekop, aña eeyeniye ya immunow.

VI Ta nkayeniye ta po, íyyiñooliyoo, **VII** náapukii ciñiinoo cíyaañ, cikampaani. Naakuupatanool co niñ ñiseehu naahintanoo ti púus kamma nkataakut ékaap la efikawanan.

Kakaman ñáapukuma ña ñiti Afakana ya pufaasa pa

VIII Ti oom mah intaako ti ukit wa pufaasa keeyeniye efaas niñ hánant písaacii pa piteyii. **IX** Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyii, ecaañ ya enfakat ya eti Ateeteyo néekinkoolii, ewatate enfakat neeyeno neyii. **X** Maleekoo ya neesokii: “Timpinife, cóopiyoocoo aluu ekoorjan éesuume eti pásuuma penfakat piti pakan paka púlooj. **XI** Fíyooy pati saatee ya eti Dawid ciñii cipukee po Afakana ya, akina ayem Eenucee ya, akina lompo ayem Ateeteyo. **XII** Ehe píyisan empa efinikiwooo pa tempo, efanitook nkakuupatanoole ciñii niñ ñiseehu nkahintan co ti púus.”

XIII Tokotoko kayoj kenfakat kiti pumaleekoo nkúfulii alacana nkinanf maleekoo ya nkiyeno kaanimpan Pútuun pa, nkiyeno hisoku: **XIV** “Umúlaa Pútuun pa piti patiila, kásuumaay nkiyeno t’etaam ti payenka mpitaake ka pásuuma etempo.” **XV** Ta pumaleekoo pa mpuñohiye ta patiila pufaasa pa nkasokool: “Ukaayaa Betelehem hicuku heetaakiye ha, eeha Ateeteyo naasoke ha unaa.”

XVI Nkahiliikan, kapucol nkatook Mari, Josef niñ ciñii ca cehintanee ca ti púus pa. **XVII** Ta nkacukoo ta nkayeno kakaman eeha maleekoo ya neesokii ha ti añii ya. **XVIII** Kéesiye ho ka púlooj ínnimii ti eeha pufaasa pa nkasokii ha. **XIX** Pale Mari naamank eehe púlooj ti kunuuwoo náamiilool ho meemak. **XX** Pufaasa pa ta nkayeniye ta puñoho, nkayeno hímulu niñ kaanimpan Pútuun pa kamma eeha nkásiye ha nkacuk samat nii fa maleekoo ya neesokii fa.

Hiwasuyee ha hiti Yéesu caacaw

XXI Ta naataake ta kunoom isak niñ kíhaaciil, nkanakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niñ maamaa ateyii Abraham, nkawasoo caacaw ca Yéesu, samat nii fa maleekoo ya neesoke fa íñña ateyoo peelokot asa munow.

Kañoman ka kiti Yéesu ti Pútuun pa

XXII Hinoom ha hiti kaakuulan ka kiti hipuku ha níhicolii, kaakuulan ka keekiice ka ti hilim ha heesiñanee ha hiti Móyiis. Josef niñ Mari nkacoo ciñii ca Jerusalem kápiyisanoo Ateeteyo. **XXIII** Inhínee nii heekiicee ha ti hilim ha heesiñanee ha hiti Ateeteyo: “Niñ añii áyiin ácook apukee añañee kañoman Ateeteyo.” ✧ **XXIV** Kañañaa lompo kaawaaseen toko sílunt súsupak man me múcuucuuku músupak samat nii fa insokee fa ti hilim ha heesiñanee ha hiti Ateeteyo. ✧

Kaayaamakool ka kiti Simeyon

XXV Intaako Jerusalem akee áyiin caacawoo Simeyon. Ayiin ecoonoole naafe Pútuun pa, naayeno hituulu aña akaakaay ékey kaapuñanool Israyel. Kunuu ka keenape ka nkiyeno teyoo, **XXVI** nkíyisanoo nii ataket akina peecukut Eenucee ya eti Ateeteyo. **XXVII** Kunuu ka keenape ka nkítintañanoo apikaay pati ekumpaana ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ta Yéesu pupukayoo nkácoopiyoo

✧ **II:XXIII** 2:23 Efulii 13:2 ✧ **II:XXIV** 2:24 Lewitik 12:8

ta kati káhinoo eeha hilim ha heesiiganee ha fa nihisoke fa, ^{XXVIII} Simeyon naafenfo ciñii ca ti sipeesoo naanimpan Pútuun pa apusok:

^{XXIX-XXX} “Kamma inci incuke niñ ñíkinam kafakan ka kitii,

ekina ewune Ateeteyo, fiye aayina hikatu amiikan a atii apiket ti kásuumaay samat nii fa áyyi-nananaam fa;

^{XXXI} kafakan ka enka ammemanoole ka hátikin písii pa púlooj,

^{XXXII} ecaañ ya eyya éfeeyisan keeneetaat ka Pusuwif Pútuun pa, néecoopii pakani Israyel hamake ha.”

^{XXXIII} Ciñii ca faafoo niñ íñña ateyoo ínnimii ti keesokee ka kiti ciñii ca. ^{XXXIV} Simeyon naasampanii, naasok íñña ateyoo Mari: “Síitan, añii ya aje Pútuun pa pumamaloomamal kati ácoopii enow ya eti pakan keemeerje pakati Israyel niñ piyito pa piti pakakee pakan keemeerje. Afaayeno píyisan pa piti Pútuun pa empa pakan paka nkakaakaay pa hipooku, ^{XXXV} kati áfulanii tikitaañ pámiiloolal pa peeyoliye pa ti kunuu hícump pakan. Awe íñña ateyoo lompo kúnuul efikiyeno ti yaani samat nii aña epaay neeyaye.”

Kaayaamakool ka kiti Hanna

^{XXXVI} Intaako akee aal ayaamakoola eemaamane caacawoo Hanna, faafoo Fanuwel, ati miin ma miti Asel. Apinimo ti áyiinoo fo sitiil isak niñ súsupak, áyiinoo naaket. ^{XXXVII} Nene animiit, sitiiloo áwii epaakiil niñ sipaakiil (84). Afúlantoo pati ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, náatuul po ti suñ niñ ti kaluum hánant niñ hanakan. ^{XXXVIII} Ti oom caanak, ápucolii teyii, naanimpan Pútuun pa, naayeno hisoku kiti ciñii ca hátikin keeyeniye ka púlooj hítuulu kafakan ka kiti Jerusalem.

Piyetu pa piteyii Naasalet

^{XXXIX} Ta Josef niñ Mari nkapayoole ta fa ínhinee fa samat nii fa insokee fa ti hilim ha heesiiganee ha hiti Ateeteyo, nkayet Kalilee pati saatee ya eteyii Naasalet. ^{XL} Añii ya náayankii niñ sempe; naameerje ecohato, pálafo pa piti Pútuun pa mpiyeno teyoo.

Akampaani ya Yéesu pati Ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa

^{XLI} Esúk óo esúk Yéesu pupukayoo nkakaakaay Jerusalem pahaaño pa piti Himuusu ha. ^{XLII} Ta naataake ta sitiil ñaasuwan niñ súsupak, nkasilo Jerusalem pahaaño pa, samat nii fa cosaan ya eteyii neesoke fa. ^{XLIII} Pahaaño pa pupupa nkayeno puñoño, akampaani ya Yéesu náatowoonii puson Jerusalem, pale pupukayoo kápanumut. ^{XLIV} Incukii nii oopa ti pinamii, kapisapal fo hinoo púmpuluj, nkáyaaño hiñes ti pakani niñ ti pinapoolii.

^{XLV} Ta nkacukutoo ta nkañoño Jerusalem hiñesoo. ^{XLVI} Ti hinoo ha íhaaciyenu ha nkalañanoo la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa naayeniye niñ pikalañana pa, apiyeno káasiitan teyii niñ kaacakanoolii. ^{XLVII} An óo an éesiyoo ínnimoo ti kameye ka kiteyoo niñ ti pañahanaloo. ^{XLVIII} Pupukayoo kapicukoo, nkañajo. Íñña ateyoo naasokoo: “Añiinam, weyme ánhine unii fiye? Paapaa atii niñ inci uliimaaliim meemak ti hiñesi.” ^{XLIX} Yéesu naañahanii: “Weyme inniñesam? Fo nímiit nii inci ñañaa piyeno ti ekumpan ya eti Paapaa atoom?” ^L Pale kásiit eeha náalafiyii ha hisoku.

^{LI} Náawanoonii niñ pupukayoo Naasalet, náatuulii. Íñña ateyoo naamank enke púlooj cew ti kunuuwoo.

^{LII} Yéesu náayankii niñ ecohatooyoo niñ kaacecoo, Pútuun pa niñ pakan paka nkálafiyoo pihanhan toko.

III

Káatuunan ka kiti Sañ

^I Ti sitiil kaat ya siti Tipel Sesaal, amansa ya enfakat a ati mah ma miti Room, Pons Pilaat naayeno ati hikaw ha hiti Yutaay, Helot naayeno ati hikaw ha hiti Kalilee, atuwoo Filip naayeno ati hikaw ha hiti mah ma miti Itulaay niñ Tilakonit, niñ Lisañas ati hikaw ha hiti Apilen. ^{II} Annas niñ Kayif nkayeno puwaaseena pa kenfakat ka pakati Pútuun pa. Ti oom caanak hilim ha hiti Pútuun pa níhicolii ti Sañ, Sakaliya añiinoo, pati káahaaj ka tes. ^{III} Sañ naayeno kaafiitanool mah ma púlooj meekole ma musuu ma miti Jordan, apiyenyii káatuunan: “Níhin pátise nípiyisan nii níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu, Pútuun pa kati puponket wo aluu.”

^{IV} Samat nii hilim ha heekiice ha ti kaahit ka kiti Esayaayaamakoola ya:

"An náaceekii ti káahaaj tes apusok:

*'Niwañal pítin pa piti Ateeteyo,
nicoonanool pítin pa piteyoo.*

^V *Elijoon óo elijoon efeehokanee,
tíntij óo tíntij nij cítintij óo cítintij éfipitamiyane.*

*Ñítin ña ñeeñoncalooliye ña efiñicoonanoollee,
ñítin ña ñiti pínankiin pa efiñiteecanoolee.*

^{VI} *Pakan paka púlooj efikacuk kafakan ka kiti Pútuun pa."*☆

^{VII} Sañ naasok kayoj ka kéekeyii ka kati áhinii pátise: "Aluu mufepa emmuu! Ayme áwunii aluu kunuu kati nitey paseeña pa piti Pútuun pa peeyem pa ti ékey? ^{VIII} Níhin waah weenape samat nii enuun eyya nepuk papukal peenape. Fiyuu éfiyisan nii níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu. Timpi níyaañ esokoolo nii: 'Unaa ufakaafak kamma Abraham naayem maamaa ati unaa.' Inci pusok aluu háati ti pínankiin empe Pútuun pa píyiniyini éfulanii epuuk pakati Abraham. ^{IX} Ehe hinahaane ha nihihintiye ti ñinkonk punuun pa. Enuun óo enuun eepukut papukal peenape efeefiitaloolee neewantee ti seemak."

^X Kayoj ka nkicakanoo: "Puume unii úfuuhin?" ^{XI} Sañ naañahanii: "Nij an ataakaa kúsool kúsupak añañaa káapaacinool nij aña ataakut ya, aña ataake paliyal añañaa lombo íhinu fo." ^{XII} Pisayoola kúncoo ya lombo nkákey kati káhinee pátise nkacakanoo: "Ahámpaatiin, puume nuuñaaje íhinu?" ^{XIII} Naasokii: "Timpi nisa pihaj la pakati Room nkasoke la aluu." ^{XIV} Pusoocaali lombo nkacakanoo: "Unii puume nuuñaaje íhinu?" Naañahanii: "Timpi nicoop mañ miti an ti sempe aluu, timpi ninook an kamma mañ, nileh ti cooy ya eti aluu."

^{XV} Pakan paka púlooj nkayeno hítuulu man hikee efihitaako, nkayeno eakanoolo ti kunuwii man Sañ ayem Eenucee ya ati Pútuun pa. ^{XVI} Sañ naañahanii poko púlooj: "Inci nij man íhin aluu pátise. Pale aña eeyem ya ti ékey ahañaam sempe, yinaat fala kákopin ñikopu ña ñiti pisamata pa piteyoo. Akina áfaahin aluu pátise nij Kunuu ka keenape ka nij seemak. ^{XVII} Kaahelu ka kiteyoo unka ti epeesoo kati ákatinoool pakak pa nij éheeni ya. Naamank pakak pa la ti pileefaan pa piteyoo, pale afaasowan éheeni ya ti seemak seehokiyantoo." ^{XVIII} Nij kikee kilim keemeenje Sañ naalum pakan paka kápuwunko umuuyen wa uteyii náatuunanii ekoonjan ya éesuume ya.

^{XIX} Pale, Sañ nawatanwatan Helot ati hikaw ha hiti Kalilee kamma naalame Helotiya púnuwoo aaloo, nij waah wa púlooj ewwa náahine wa weekance wa. ^{XX} Tempo Helot naapenane eehe: naakul Sañ ti ékuluma.

Pátise ya eti Yéesu

^{XXI} Ta hícump pakan nkáhinee ta pátise, Yéesu lombo náahinee pátise, naalum. Ta naayeniye ta kaluum, alacana néepankino, ^{XXII} Kunuu ka keenape ka nkíwanoonii teyoo, nij enii samat nii hícuucuuku. Hilim níhifulii alacana: "Awe yem añiinam, aña inci íllafiye ya; ti awe inci intaake pásuumayam."

Yéesu símaamayoo

^{XXIII} Yéesu ti máamun sitiiloo áwii nij ñaasuwan náayaañe páhin pa piteyoo. Incukii nii akina ayem Josef añiino, Josef ati Heli, ^{XXIV} Heli ati Matat, Matat ati Lewi, Lewi ati Meleki, Meleki ati Yannay, Yannay ati Josef, ^{XXV} Josef ati Maticas, Maticas ati Amos, Amos ati Nahum, Nahum ati Esili, Esili ati Nakay, ^{XXVI} Nakay ati Maat, Maat ati Maticas, Maticas ati Semeyin, Semeyin ati Yosek, Yosek ati Yota, ^{XXVII} Yota ati Yowan, Yowan ati Lesa, Lesa ati Solopapel, Solopapel ati Salatiyel, Salatiyel ati Neli, ^{XXVIII} Neli ati Meleki, Meleki ati Adi, Adi ati Kosam, Kosam ati Elematam, Elematam ati Eel, ^{XXIX} Eel ati Yesus, Yesus ati Eliyesel, Eliyesel ati Yolim, Yolim ati Matat, Matat ati Lewi, ^{XXX} Lewi ati Simeyon, Simeyon ati Yuta, Yuta ati Josef, Josef ati Yonam, Yonam ati Eliyakim, ^{XXXI} Eliyakim ati Meleya, Meleya ati Menna, Menna ati Matata, Matata ati Natan, Natan ati Dawid, ^{XXXII} Dawid ati Yesaay, Yesaay ati Yopet, Yopet ati Powas, Powas ati Sala, Sala ati Naason, ^{XXXIII} Naason ati Aminatap, Aminatap ati Atimin, Atimin ati Alini, Alini ati Hesilom, Hesilom ati Fales, Fales ati Yuta, ^{XXXIV} Yuta

ati Jakob, Jakob ati Isaak, Isaak ati Abraham, Abraham ati Telah, Telah ati Nahol, ^{XXXV} Nahol ati Seluk, Seluk ati Leyu, Leyu ati Pelek, Pelek ati Epel, Epel ati Selah, ^{XXXVI} Selah ati Kayinam, Kayinam ati Alpaksat, Alpaksat ati Sem, Sem ati Nowe, Nowe ati Lemek, ^{XXXVII} Lemek ati Metuselah, Metuselah ati Enok, Enok ati Yelet, Yelet ati Mahalaleel, Mahalaleel ati Kenan, ^{XXXVIII} Kenan ati Enos, Enos ati Set, Set ati Ataam, Ataam ati Pútuun pa.

IV

Híluunuyee ha hiti Yéesu

^I Yéesu naameej niñ Kunuu ka keenape ka, náafulii ti musuu ma miti Jordan. Kunuu ka nkiyenyoo kátintinjan pati káahaaj ka tes. ^{II} Naayeno po fo kunoom áwii ésupak, Seetaani ya ti hiñes híluunuyoo. Aliit waah ti oom kunoom púlooj, ti pikelan, peep mpucokoo.

^{III} Seetaani ya neesokoo: “Niñ awe yem Añii Pútuun, sok énanikiin eyye eyeso hímpuul.” ^{IV} Yéesu naañahan yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: ‘An ataloj niñ hímpuul lamma.’[☆]”

^V Seetaani ya neecoopoo patiila la haane, néeyisanoo mpacas cáwii ca citi mah ma púlooj.

^{VI} Neesokoo: “Inci fawufani kayine enke púlooj niñ hamake ha hiti cáwii ca, kaatuko inci nkuwufanee, yíniyini kawufan etenko an óo an aña ínsuumaam. ^{VII} Fiye, náakilipiyaa hátikinam ti hímulu, efikiyeno púlooj kitii.” ^{VIII} Yéesu naañahan yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: ‘Hátikin Ateeteyo Pútuun pa pitii áafakilipo ti hímulu, niñ pikina lamma aññanje hítuulu.’[☆]”

^{IX} Seetaani ya néetintinjanoo Jerusalem episilanoo la haje la pahaan ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Nene esokoo: “Niñ awe yem Añii Pútuun, fúl le cípo t’etaam. ^X Kamma nkiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa:

‘Efipusok pumaleekoo etempo pumankooli;

^{XI} *niñ sipees etempo éfipiseepini,*

eeha efihiwun ha kooti etikiloojoolo ti énanikiin.’[☆]”

^{XII} Yéesu naañahan yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: ‘Aañajut puwinko Ateeteyo Pútuun pa pitii.’[☆]” ^{XIII} Ta Seetaani ya neepaye ta hiñes híluunuyoo ha púlooj, neekatanoo fo ti cikee caanak.

Píyaañ páhin pa piti Yéesu

^{XIV} Toko fúle, Yéesu naañoho Kalilee, niñ pameej sempe sa siti Pútuun pa séefulii sa ti Kunuu ka keenape ka. Pakan paka nkáyaañ káakup kiteyoo ti pisaatee pa púlooj péekinkoolii pa. ^{XV} Naayeno kakalañan ti púluumuma pa piteyii, pakan paka púlooj nkayenyoo hímulu.

Hipookuyee ha hiti Yéesu Naasalet

^{XVI} Púful toko, Yéesu naakaay Naasalet pa náakulee pa. Ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa naanako ti éluumuma ya eteyii samat nii fa naasale fa íhinu. Naalito apisiño kati akalañ.

^{XVII} Nkañaakanoo kaahit ka kiti ayaamakoola ya Esaya. Apúpoonin ko, naacuk la nkakiice la:

^{XVIII} “Kunuu ka kiti Ateeteyo unka t’inci

kamma nkimamalaam

kati túunan ekoonjan éesuume ti keeleke ka.

Kúpoñiyaampoñ kati kaman keekulee ka nii éfikafulii,

niñ kéefuume ka nii éfikañohoonii ti hicuku,

kati fúlan keekallanee ka ti kúnuul,

^{XIX} *nkaman etii eyya Ateeteyo áfaayisan pásuum pa piteyoo.’[☆]”*

^{XX} Naapoon kaahit ka naañakaan ko áhina ya naacaayeno. Keeyeniye ka ti éluumuma ya púlooj cew ñikinií iññiya teyoo. ^{XXI} Náayaañ hisokuyii: “Fíyooy, heekiicee eehe hitaakiyaa ti pásiyal aluu.”

^{XXII} Pakan paka púlooj nkáakup héesuume teyoo, ínnimii ti kilim ka kéesuume ka kéefulii ka ti putumoo. Nkacakan: “Fo aje tom ayem Josef añiino?” ^{XXIII} Yéesu naasokii: “Híiniyaamhiini nii efinifinam ti kusoku enke: ‘Akúuñana kúuñanoolo! Hín le ti saatee ya etii, samat nii eeha núusiye ha ánhine Kafaanawum.’”

☆ **IV:IV** 4:4 Kakaman 8:3 ☆ **IV:VIII** 4:8 Kakaman 6:13 ☆ **IV:XI** 4:11 Kícimu 91:11-12 ☆ **IV:XII** 4:12 Kakaman 6:16

☆ **IV:XIX** 4:19 Esaya 61:1-2

XXIV Naapenan hisokuyii: “Pánipani, ayaamakoola asayanantee ti saatee ya eteyoo. **XXV** Píhiiniyan aluu nii ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elí, etiil ya enuput fo sitiil síhaaciil niñ kiim isak niñ hoonool, épankul neeyeno ti mah ma púlooj. Tempo, intaako piyaajat peemeenje Israyel payenka pákayiinii keekete. **XXVI** Pútuun pa pupoñut Elí ti akee ti payenkuu, pale ti ekee eyaajat aja áyiinoo eekete ati saatee ya eti Salepat pukol saatee ya eti Siton. **XXVII** Ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elise, intaako lompo kayoj púkuuña pakati kanuk ti mah ma miti Israyel, pale háati oonool teyii akuulanutee fo Neeman lamma ati Siriya.”

XXVIII Pakan paka púlooj keeyeniye ka ti éluumuma ya, kiiñii nkili ta nkásiye ta enke fiye. **XXIX** Nkayito, nkáfulanoo ti saatee ya. Nkacooopoo patiila kanaac cítintij ca la saatee ya neelutee la, kati káhalapiyoo t’etaam. **XXX** Pale Yéesu náanapii ti pututa kayoj ka naakaay pítinoo.

Hiyaanu hísaalumant seetaani

XXXI Yéesu náawanonii Kafaanawum, saatee eti Kalilee, naayeno kakalañan pakan paka ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa. **XXXII** Innímii ti pakalañanal pa piteyoo, kamma hilim ha hiteyoo nihitaake sempe.

XXXIII Intaako la ti éluumuma ya áyiin aja hísaalumantseetaani nihinakiye. Náaceekii niñ kaawiiluyoo: **XXXIV** “Katan unii! Weyme uyem ti pututa unaa, Yéesu ati Naasalet? Fo áakeyyookey aakati púcalool unii? Inci méyimeyi awe yem ayme: Eesampanee ya ati Pútuun pa!”

XXXV Yéesu naafet teyyo: “Fatan! Fúlii teyoo!” Hísaalumant ha nihitah áyiin a t’etaam hátikin pakan paka púlooj, níhiful teyoo peekuumutoo.

XXXVI Pakan paka púlooj nkañajo nkayeno picakanool: “Hilim eehe, hilim puume? Ti kayine niñ sempe nasok kísaalumant ka kúfulii, nkúful!” **XXXVII** Kiti Yéesu nkásiyo ti pisaatee pa péekinkoolii pa púlooj.

Káakuuñan ka kiti keemeenje ka

XXXVIII Yéesu ápufulii la ti éluumuma ya naanako la ti ekumpaana ya eti Simon. Simon aasonoo aal naayeno niñ káakuuñu kiti pasowe-enii kenfakat, nkaluun Yéesu apiyankananoo. **XXXIX** Naañeeho toko teyoo naafet ti pasowe-enii ya mpúful. Tokotoko náayitoonii, naamankoolii.

XL Ti panowal caanak ca, pakati káakuuñu óo káakuuñu nkácoopiyee ti Yéesu, naalemp sipeesoo ti an óo an teyii, náakuuñanii. **XLI** Kísaalumant lompo nkúfulii ti pakan keemeenje, nkiyeno hiceeku: “Awe yem Añii ya ati Pútuun pa!” Pale naafet tenko naakit ko káakup kamma nkimeya nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa.

XLII Cipilap, Yéesu naañako apiyeno lamayoo. Kayoj ka nkiyeniyo hines, ta nkítookiyoo ta la naayeniye la, nkílafiyoo hicoku tikimpi akatanii. **XLIII** Pale naasokii: “Inci ñañaa káatuunan ekoonjan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa ti pikee pisaatee pa lompo, heewune ha inci ímpoñiyee.”

XLIV Naayeno káatuunan eteeho ti púluumuma pa piti Yutaay.

V

Kamamal ka kiti Yéesu pinapanayoo píyaañ

I Hikee hinoom Yéesu naasiño la ti kantant ka kiti han ha hiti Kennesalet*, kayoj ka nkikincooloo kipiyeño káasiitan hilim ha hiti Pútuun pa. **II** Akee acalafayya, caacawoo Simon Piyeer, naayeno pukol han ha. Pákawiyoo picalafayya Saak niñ Sarj, Sepete epuukoo, nkayeno lompo toko†. Picalafayya pa payenkuu, ñiteen ña ñiteyii ñúsapak ña iññisiño ti kantant ka, kápuwanoonii teñño nkayeno puñowu picala pa piteyii.

Ti káasiñuma enkuu, Yéesu naacuk ñiteen ña, **III** náayuuko ti piteen pa piti Simon, naasokoo: “Fúlan po le ti kantant ke, teenjan po caahinkij,” naayeno tempo apiyeno kakalañan kayoj ka.

IV Ta naapaye ta káakup, naasok Simon: “Wanan piteen pa pati kásul ka innitah picala pa piti aluu nípicokii soon.” **V** Simon naañahanoo: “Aápunu, unii uyokaa hánant ha púlooj ti calafayi ucokut waah. Pale niñ aasokaa fo, inci fatah picala pa.” **VI** Nkatah po nkácokii hícum soon fo picala pa piteyii

☆ **IV:XXVI** 4:26 1 Pumansa 17:7-24 ☆ **IV:XXVII** 4:27 2 Pumansa 5:1-14 * **V:I** 5:1 Hikina lompo nihisokee han ha hiti Kalilee.

† **V:II** 5:2 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:10.

mpíyaañe pihaaco. ^{VII} Nkakaaween pákawiyii keeyeniye ka ti pikee piteen kápikey kapiyankananii, nkákey nkameejan ñiteen ña ñúsupak ña púlooj fo ínñilafiye híseemu.

^{VIII} Simon Piyeer, ta naacuke ta eehuu, náakilipo ti Yéesu wootoo naasokoo: “Ahámpaatiin, láañam, inci áyiin amuuyena!” ^{IX} Kaatuko Simon niñ pákawiyoo kajañajaño ti hícamp soon ensa nkacoke sa. ^X Saak niñ Sañ lombo nkañajo. Yéesu naasok Simon: “Timpi fe, písik fíyooy pakan ankaakaay hicoku.” ^{XI} Nkácinjii, nkafaakal ñiteen ña ñiteyii, nkatah toko waah óo waah, nkanapan Yéesu.

Káakuñan áyiin ati kanuk

^{XII} Hikee hinoom Yéesu naayeno ti ekee saatee, intaak áyiin ati kanuk. Niñ pacukaloo Yéesu, naanow hátikinoo, puhoonuyoo t’etaam naalumoo: “Ahámpaatiin, áayiniyamyini kaakuulan, niñ áalafiya.” ^{XIII} Yéesu náañaakanii epeesoo náalikoo, naasokoo: “Inci láfilafi. Kuul!” Tokotoko kanuk ka nkikatanoo. ^{XIV} Yéesu naakitoo hisoku eteeho an: “Kaay cáyaañ yísanoloo awaaseena ya ati Pútuun pa, uwwaaseen kaawaaseen ka kiti kaakuulan ka enka Móyiis naasoke ka aluu, áapiyisan pakan paka nii awe kásuumaayi ayyem.”

^{XV} Háati fo, kiti Yéesu nkijañ toko nkísiye, uyoñ pakan núuconcoolii ti kásiitanoo niñ ékuuñano úkuuñu wa uteyii. ^{XVI} Pale Yéesu nañakoñako ti káahañ tes, naayeno po kaluum.

Káakuñan áyiin éhute

^{XVII} Hikee hinoom Yéesu ti kakalañan, Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha hiti Móyiis nkáfulii pan óo pan ti misaatee ma miti Kalilee, miti Yutaay niñ Jerusalem, nkayeno toko. Sempe sa siti Ateeteyo insiyeno ti Yéesu kati ákuuñan kéekuuñe ka.

^{XVIII} Tempo, pakakee pakan kéekantoonii páhut ti kahun nkácolii. Nkayoopoo kanakan ti ekumpan ya kati kahintanoo hátikin Yéesu. ^{XIX} Pale kataakut pítin piti kanakanoo kamma kayoñ ka. Nkasilo neyoo ti kankalañ ka nkátinjin káatinju nkáyuuñaniyoo toko niñ kahun ka kiteyoo ti pututa pakan paka hátikin Yéesu.

^{XX} Ta Yéesu naacuke ta káyanan ka kiteyii, naasok ákuuña ya: “Awí, umuuyen wa utii uponketee.” ^{XXI} Pikalañana hilim ha heesiñanee ha niñ Pufalisaay pa nkáyaañ káamiilool ti fajii: “Añe an puume naacokooliye fo kati ateñal Pútuun pa? Ayme ayina kaaponket umuuyen wa fo niñ neetaat Pútuun pa lamma?” ^{XXII} Yéesu náameyi eeha nkayeniye ha káamiilool naacakanii: “Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu ti saan aluu? ^{XXIII} Weyme uhañe páciite hisoku: ‘Umuuyen wa utii uponketee’, niñ hisoku: ‘Lito nkaay’? ^{XXIV} Pale píyisan aluu nii inci, Añii An, taakaataak kayine t’etaam kiti kaaponket umuuyen wa,” naasok páhut pa: “Inci pusoki, lito, coop kahun ka kitii, iyyet t’enuuf.” ^{XXV} Tokotoko naasiño hátikinii, náasepin kahun enka nahinto ka tenko, naayet t’enuuf ti hímulu Pútuun pa. ^{XXVI} Pakan paka púlooj ínñimii nkámul Pútuun pa. Ewatate neemeñii nkayeno hisoku: “Ucukaacuk fíyooy heetaapala hicukee.”

Kaayonkal ka kiti Lewi

^{XXVII} Púful toko, Yéesu naakaay naacuk asayoola kúncoo ya aña nkasok ya Lewi, naayeniye ti ésayuma kúncoo ya. Yéesu naasokoo: “Nápaniyam.” ^{XXVIII} Lewi naalito, naakatan waah óo waah ewwa naayeniye íhinu naanapanoo.

^{XXIX} Lewi, ti kánapiyan Yéesu, naayonkaloo hili káciim kenfakat ti ekumpan ya eteyoo, intaako toko kayoñ kenfakat kiti pisayoola kúncoo ya niñ pakakee pakan keeyeniye hili neyii. ^{XXX} Pale Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkayeno káakumutool ti pinapana pa pakati Yéesu, nkasokii: “Weyme innili, innilaan nantoonool niñ pisayoola kúncoo ya niñ pumuuyena pa?”

^{XXXI} Yéesu naañahani: “Pakan paka tom keeyem ka kásuumaayii kasoolahe ákuuñana, pale kéekuuñe ka. ^{XXXII} Inci kéyyoot kaayonkal keecoonoole ka, pale pumuuyena pa kati káwunko umuuyen wa uteyii.”

Kacakan ka kiti suñ ya

^{XXXIII} Pakakee pakan nkasok Yéesu: “Pinapana pa pakati Sañ nkaloombloom suñ niñ kaluum, fo lombo incuke ti pinapana pa pakati Pufalisaay pa, pale pakatii paka nkatowo ti hili niñ pálaani.” ^{XXXIV} Yéesu naañahani: “Éfíniyini hiwasu pakan suñ kéeyonkaliyee pahaño piti esa, asaya ya toko niñ poko? ^{XXXV} Pale caanak unca ti ékey, asaya ya áfaafulanee teyii, ti oom kunoom efikasuj.”

XXXVI Naasokii lompo hícantiiitu eehe: “An ahaacantoo cifaal ti hísool héeyeeni kati apap co ti hísool heemaamane. Niŋ áhinaa fo, afaahaac hísool ha héeyeeni ha, niŋ fúlaa toko cifaal ca céefulii ca ti hísool ha héeyeeni ha eticinapool niŋ hísool ha heemaamane ha. **XXXVII** An awasantoo pucoma elaan ti uparŋ[‡] weemaamane. Niŋ áhinaa fo pucoma pa piti elaan ya efipihaac uparŋ wa, elaan ya efeeniiso, uparŋ wa núupucaloolo. **XXXVIII** Pale pucoma elaan, fo puwasee ti uparŋ wéeyeeni. **XXXIX** An atasiikan elaan eeyanke náalafi pucoma, kamma elaan eeyanke neeharŋoo pásuum.”

VI

Yéesu Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka

I Hikee hinoom hiti kayeno kiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kaafiitanool koos, pinapana pa pakateyoo nkayeno kaasut ulat nkahenkecal wo niŋ sipeesii nkayeno wo hili. **II** Pakakee ti Pufalisaay pa nkacakanii: “Weyme inniyem ti íhinu héehinantee ha ti hinoom ha hiti kayeno ka?” **III** Yéesu naañahanii: “Fo nikalaŋut eeha Dawid náahine ha ta peep pa mpicokii ta akina niŋ pákawiyoo?[☆] **IV** Anakaanako ti ékuut ya enfakat ya eti Pútuun pa, naacoop hímpuul ha heesampanee ha eeha puwaaseena pa pakati Pútuun pa nkañarŋe ha hili poko lamayii. Apili ho, naawun pákawiyoo.” **V** Yéesu nene asokii: “Inci, Añii An, yem Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka.”

Káakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka

VI Hikee hinoom nene hiti kayeno Yéesu naanako ti éluumuma ya eti Pusuwif pa apiyeno kakalaŋan. Intaako toko áyiin arŋa epeesoo yáli éehute. **VII** Páawoo Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha kayenaayeno hiŋes waah ewwa efikanook newwo Yéesu, nkayeno kaasincan teyoo man áfaakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka. **VIII** Pale Yéesu náameyi pámiiloolalii naasok áyiin a ati epees ya éehute ya: “Lito siŋo hátikin pakan paka.” Ayín a naalito naasiŋo. **IX** Yéesu naasokii: “Inci picakan aluu, eeheyme hicoonee ti hinoom ha hiti kayeno ka: íhinu heenape fo íhinu heenaput, kafakan eloŋ fo káapucalool eteyyo?” **X** Naasincanii púloorŋ cew, nene asok áyiin a: “Pántin epeesii.” Ayín a náahin fo, epeesoo neeñoho toko tak.

XI Pale Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha, kiiñii nkili meemak, nkáyaañ piteŋenool puume éfikahin Yéesu.

Kamamal ka kiti pupoñapoñ pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka

XII Ti oom kunoom Yéesu naakaay pati tíntiŋ ya kaluum, naapa hánant ha púloorŋ ti kaluum Pútuun pa. **XIII** Ta incilape ta, naayonkal pinapana pa pakateyoo naamamal teyii ŋaasuwan niŋ pákasupak, payenka efikayeno pupoñapoñ pa pakateyoo. Poko kayem: **XIV** Simon arŋa naawufane ya caacaw ca Piyeer* niŋ atuwoo Andre, Saak, Saŋ, Filip, Paatolomaay, **XV** Máciya, Tomas, Saak ati Alifaay, Simon arŋa nkasok ya Selot†, **XVI** Yutas ati Saak, niŋ Yutas Iskaliyot, arŋa akaakaay ya hífulu ti Yéesu.

Kakalaŋan ka niŋ káakuuñan ka

XVII Púful toko, Yéesu náawanoonii ti tíntiŋ ya niŋ keeyeniye ka neyoo, naasiŋo la etaam ya neetempooliye la. Kayorŋ keemeenŋe kiti pinapana pa pakateyoo nkiyeno toko niŋ hícamp pakan kéefulii Yutaay, Jerusalem niŋ kéefulii ti pisaatee pa piti kantant ka peeyem pa Til niŋ Siton. **XVIII** Kákeyyookey káasiitanoo niŋ kati kákuuñanee úkuuñu wa uteyii. Payenka kisaalumant nkiyokane nkákuuñanee. **XIX** An óo an ti kayorŋ ka naarŋes hílikuyoo kamma sempe ínsifulii teyoo ínsikuuñanii púloorŋ.

Hiyihu niŋ hitahu kunuu

XX Yéesu naasincan pinapana pa pakateyoo naasok:

“Niyihaayih - aluu keeleke ka,

kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa citaaluu.

XXI Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti peep pa,

[‡] **V:XXXVII** 5:37 Kapaŋ keecifee keeyina hiwasuyee tenko elaan niŋ fotom man niŋ ekina tom miin. [☆] **VI:III** 6:3 1 Samiyel 21:1-6 * **VI:XIV** 6:14 Ti kaŋ ya eti Kilek, Piyeer, ekina eyem “énankiin”. † **VI:XX** 6:15 Selot, ti caanak ca citi Yéesu, yenaayeno kayorŋ keeyeniye esuum kiti mah ma miteyii.

kaatuko efinisiitane.
Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti pukooḡ,
kaatuko efinilenken.

XXII Niyihaayih - niḡ pakan kanataa aluu,
nkaḡay aluu, nkateñal aluu,
nkákup ti aluu heenaput kamma ínnyinane ti inci, Añii An.

XXIII “Nihaaño ti oom hinoom, ninuunuutool ti pásuuma, kamma kawun kenfakat nkiyem ti hítuulu aluu alacana. Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine piyaamakoola pa.

XXIV Pale kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keetaake ka,
kaatuko nisayaasa kaapuuñanool ka kiti aluu.

XXV Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keesiite ka fiye,
kaatuko efiniyeno ti peep.

Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keeyem ka ti caalenken fiye,
kaatuko efiniyeno ti weḡoot innikoḡ.

XXVI Kúnuul efikiyeno ti aluu! - niḡ pakan paka púlooḡ kákupaa ti aluu heenape.
Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine keeneetaat ka piyaamakoola pánipani.”

Pálafi pikamooli

XXVII Yéesu nene asok: “Pale inci pusok aluu, aluu keeyemam ka ti káasiitan: Nílafi pikamool aluu, níhin heenape ti payenka keenate ka aluu. XXVIII Nisap lúwa payenka nkañan ka aluu, niluum Pútuun pa heenape payenka nkakancool ka niḡ aluu. XXIX Niḡ an ahankuu kapal ti kaawiilu, ufanoo kikee kaawiilu ka apinene ahanki tenko kapal. Niḡ an alamaa hísool ha hitii henfakat ha, timpi kitoo hicoopu eeha lupu páhantuwa. XXX An óo an eelumuu uwwunoo, niḡ an acoopaa waahi timpi cakanoo wo. XXXI Níhin pakan paka samat nii fa ínnyilafiye fa kati nkáhin aluu.

XXXII “Innífaliyaa kéelafiye ka aluu lamma, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkálafilafi kéelafiyii ka. XXXIII Inníhinaa heenape ti payenka nkáhin ka aluu heenape, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkáhinhin fo. XXXIV Innimaakaa payenka incuke ka aluu nii efikañahan aluu, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkamaakmaak pumuuyena pa kati kañahanii memma nkamaakii ma. XXXV Pale nílafi pikamool aluu, níhin heenape teyii, innimaakii, timpi nímiilool hitaaku kañahan teyii. Inníhinaa fiyuu, Pútuun pa efipuwun aluu kawun kenfakat niḡ fúlaa toko efiniyeno epuuk pakati Pútuun pa piti patiila, kamma mpinape ti keesokantoo ka apalaka niḡ ti keekance ka. XXXVI Nitaak paket hikaw samat nii Faaf aluu ati patiila fa naataake fa paket hikaw.”

Káahinaati kíiti an

XXXVII Yéesu nene asok: “Timpi níhin kíiti pakan, Pútuun pa lompo étipihin aluu kíiti. Timpi niwufan pakan umuuyen, Pútuun pa lompo etipuwufan aluu umuuyen. Niponketii, Pútuun pa lompo efipuponket aluu. XXXVIII Niwun, Pútuun pa lompo efipuwun aluu, mpúnunḡ ti uhuuy wa uti aluu eniiku eemeḡanee looc, neepimpee, neewenee, neemeḡanee fo eniisaloolo. Kaatuko eniiku ya eyya inniniike ya neyyo, ekina lompo Pútuun pa efipiniik aluu neyyo.”

XXXIX Yéesu naasokii lompo hícantiiitu eehe: “Fo káafuumafuum nátintiḡan-tíntiḡan áwiyo káafuumafuum? Etikanow poko t'ésupakii ti kaayeen? XL Akalaḡa ahaḡantoo akalaḡana ya ateyoo, pale an óo an eekalaḡe meemak afaacuk nii akalaḡana ya ateyoo.

XLI “Weyme uwune aanincuk cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya, awe péepannumut hifiin ha heeyem ha ti níkini? XLII Puume ayyina hisoku atii ya: 'Atoomuu, túlam inci púfulani cíheeni ca ceeyem ca ti níkini,' awe aḡa eeyinaat ya hicuku hifiin ha heeyem ha ti níkini? Awe nícuḡ, yáañ fúlan hifiin ha ti níkini, tempo áafayini hicuku picaḡ catan aakati yíni káfulan cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya.”

Enuun niḡ papukal eteyyo

XLIII Yéesu nene asok: “Enuun eenape epukantoo papukal peenaput, fo lompo incuke enuun eenaput epukantoo papukal peenape. XLIV Enuun óo enuun ti papukal eteyyo nekiwee. An átayini hicutu sootoo ti usooḡ uti pícankun, kikenenk lompo kucutantee ti nikota. XLV An eenape nasoksok

waah weenape kamma kunuuwoo nkinape. Pale an eenaput nasoksok waah weenaput kamma kunuuwoo nkinaput. Kaatuko putumoo mpúfulanii-fúlan pámiiloolal pa peeyem pa ti kunuuwoo.”

Hícantiitu hiti sikumpaan súsupak

^{XLVI} Yéesu nene asok: “Weyme uwune inniyonkalam 'Ateeteyo, Ateeteyo,' apan níhinantoo eeha inci insok ha? ^{XLVII} An óo an éekeyii t'inci náasi kilimam náahin ko, inci fáyisan aluu niŋ weyme naanakoole. ^{XLVIII} Anakoolaa-nakool nii an aŋa eeyem ti kulut ekumpaan: awakaawak fo súni naasiŋan ekumpaan ya eteyoo ti pínankiin. Esáacin néefulii niŋ sempe, man ma immisap teyyo pale miyinaat yo káyiyiŋan kamma neelutee pinap. ^{XLIX} Pale an a aŋa ásiye ya kilimam áhinut ko, anakoolaanakool nii an aŋa eeyem ti kulut ekumpaan ti esiya peewakut t'etaam. Man ma immisap teyyo, neehaŋ ti enow neehancaloolo púloŋ cew.”

VII

Káyinan kiti áhampaatiin asooçaali ati Room

^I Ta Yéesu naapaye ta káakup púloŋ hátikin pakan paka, naanako saatee ya eti Kafaanawum. ^{II} Intaako toko akee ti níhampaatiin pusoçaali ati Room, eetaake amiikan ati hikawoo éekuufé meemak fo alohan putum eket. ^{III} Náasi kiti Yéesu, naapoñ pakakee níhampaatiin Pusuwif kapica kaluumoo ápikey ákuuñan amiikan a ateyoo. ^{IV} Ta nkacole ta ti Yéesu nkaŋiiniyoo meemak: “Asooçaali ya aŋe añanee kayankanana meemak, ^V kaatuko álafilafi pakan unaa niŋ fúlaa toko akina alute éluumuma ya eti le.”

^{VI} Fiye, Yéesu naanapool neyii. Ta naalohane ta ekumpaan ya, áhampaatiin a asooçaali ya ati Room náapoñii pákawiyoo kapisok Yéesu: “Ahámpaatiin, timpi yokanoloo écolii pe t'inci kamma inci íntuuniit aapinako ti ekumpaan ya etoom. ^{VII} Ekina lombo ewune inci míloolut nii ñañaa ékey puu ti awe, pale sok hilim hoonool lamma, amiikan a atoom afaayeno kásuumaayoo. ^{VIII} Kaatuko inci ti kayine kiti pakan inci iyyem, niŋ fúlaa toko intaak pusoçaali lombo keeyem ti kayineyam. Niŋ inci sokaa aŋe 'kaay', naakaay; insok aŋe 'kéy', náakey. Insok amiikan a atoom 'hín fiye', náahin fo.”

^{IX} Ta Yéesu náasiye ta eehe innimoo teyoo náayeesoonii ti kayoŋ ka keeyeniyoŋ ka kanapan, naasokii: “Inci pusok aluu, inci taapala cuk káyinan ka kenfakat enke, háati ti pakati Israyel.”

^X Ta Yéesu naapaye ta hisoku eehe, payenka áhampaatiin a asooçaali ya naapoñe ka nkañoho. Kapucol nkatook amiikan a kásuumaayoo.

Kayitan akampaani ati eyaŋat aŋa áyiinoŋ eekete

^{XI} Púful toko Yéesu naakaay ti saatee ya eyya nkasok ya Nayin, pinapana pa pakateyoo niŋ kayoŋ kenfakat nkanapool neyoo. ^{XII} Fiye, ta naalohane ta putum pa piti saatee ya, nkayeno hicoopu ehunŋ ti íhokuma. Eekete ya, akampaani, akina lamayoo íñña a ateyoo naataake, áyiinoŋ eekete. Kayoŋ kenfakat kiti saatee ya nkiyeno neyoo. ^{XIII} Íñña a ateyoo naayeno pukooŋ. Ateeteyo apucukoo, nketoo teyoo ti hikaw, naasokoo: “Timpi kooŋ.”

^{XIV} Naaloh pisaapu pa, náalik po, keetiyye po ka nkasiŋo. Yéesu naasokoo: “Akampaani, inci soki: 'Lito!’” ^{XV} Aŋa eekete ya náalitoonii, naayeno, náayaañ káakup, Yéesu naacoopoo naañahanoo íñña a ateyoo.

^{XVI} Kayoŋ ka púloŋ nkimeeŋ niŋ ewatate nkúmul Pútuun pa nkusok: “Ayaamakoola enfakat áfuliyoo t'unaa. Pútuun pa pítahiyoo kunuu ti pakan etempo.” ^{XVII} Hiti Yéesu eehe, níhisiyo ti mah ma miti Yutaay púloŋ niŋ ti pisaatee pa púloŋ péekinkoole yo pa.

Pinapana pakati Saŋ-Patis pati Yéesu

^{XVIII} Ti písiyo pa piti Yéesu empuu, Saŋ, pinapana pa pakateyoo nkakamanoo eehe púloŋ. Naayonkal teyii pákasupak, ^{XIX} naapoñii ti Ateeteyo kapica kakanoo: “Fo awe yem Aŋa eeyem ya ti ékey, fo uñañaa hítuulu akee?”

^{XX} Kapucol ti Yéesu nkasokoo: “Saŋ-Patis ápoñii unii ti awe upicakani: 'Fo awe yem aŋa eeyem ya ti ékey, fo uñañaa hítuulu akee?’”

^{XXI} Ti oom caanak, Yéesu náakuuñan hícamp pakan keeyoke niŋ úkuuñu weemeeŋe, niŋ payenka kisaalumant nkúwuuliye, náahin úfuumiin weemeeŋe upucuk. ^{XXII} Fiye, Yéesu naañahan payenka

Sañ náapoñii ka, naasokii: “Niñoho nica nikaman Sañ eeha innicuke ha niñ eeha ínnisiye ha: kéefuume ka unka ti hicuku, kéehute ka unka ti pikaayu, pakati kanuk ka nkakuulane, keecotiye ka unka ti hísiyu, keekete ka nkalitane, ekoonjan ya éesuume ya néetuunane keeleke ka. **XXIII** Oopa ti pásuuma, aña apookut ya hitaaku káyinan kamma inci.”

XXIV Payenka Sañ náapoñii ka, ta nkañohiye ta, Yéesu náayaañ káakup kiti Sañ ti kayonj ka: “Weyme innikaaye pati káahaan ka tes kaasincan? Káaheeni enka eyam ya neeliiñaloole? **XXV** Niñ fotom, weyme innikaaye po hicuku? An eewasiye wañ weewalla? Haani! Payenka nkawaso ka wañ wa wéeciita wa hinoom, nkayeno ti elonj enfakat, pati pukumpan pa piti pumansa pa nkayeno. **XXVI** Niñ fotom, weyme innikaaye po hicuku? Ayaamakoola? Ee ayaamakoola! Inci pusok aluu nii ahañahañ ayaamakoola. **XXVII** Sañ akina ayem aña hilim ha hiti Pútuun pa nihisoke ya:

'Inci fápoñii ati ekoonjan ya atoom apunowi hátikin

kati awañali pítin pa.☆'

XXVIII “Inci pusok aluu, an óo an aña aal naapuke, Sañ ahañooñ hamake, pale aña eehaje ya káafomaati ti cáwii ca citi Pútuun pa, ahañ Sañ hamake.”

XXIX Pakan paka púloonj kéesiye ka enkuu, háati pisayoola kúncoo ya, kacoonaacoon nii Pútuun pa peecoonoole. Ta Sañ naayeniye ta káatuunan ekoonjan ya eti Pútuun pa, nkacoon ápihinii pátise. **XXX** Pale Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñane ha nkapook eeha Pútuun pa mpílafiyi ha teyii; kacoonut Sañ ápihinii pátise.

XXXI Yéesu naasokii: “Niñ weyme inci iññaje kaakufumool ekaay ya eti fíyooy, niñ weyme nkanakoole? **XXXII** Kanakoolaa-nakool nii epuuk keeyem ti hílij nkayeno kaaceceekool:

'Uhapaahap aluu,

nikiiyut,

nuucok aluu kícimu kiti keerjoot,

nikooñut.'

XXXIII “Kaatuko, Sañ-Patis ákeyyookey, aliyantoo hímpuul, alaanantoo elaan innisok: 'Hísaalumant hiyem neyoo.' **XXXIV** Inci, Añii An, ínkey pilli illaan innisok: 'Nisincan! Añuu an eekase, níkumana, áwi ati pisayoola kúncoo ya niñ pumuuyena pa.' **XXXV** Pale ecohato ya eti Pútuun pa, keecoone yo ka púloonj káyisanaayisan nii ecoonoolaa-coonool.”

Kaaponket kiti aal amuuyena la ti ekumpan ya eti Afalisaay a

XXXVI Afalisaay akee, aña nkasok Simon, naayonkal Yéesu hili káciim pateyoo. Yéesu naakaay, naanako la ti ekumpan ya eti Afalisaay a naayeno hili. **XXXVII** Intaako toko ti saatee ya aal amuuyena. Náasi nii Yéesu oopa ti hili pati ekumpan ya eti Afalisaay a. Ta náasiye ta eehuu, naacooool cílumpa ceewalla kaameen munucu méesuume haaw. **XXXVIII** Naasiñjo puson woot Yéesu, naayeno pukoonj, náayaañ káamaañiyan wootoo niñ mukunoo, naatoot wo niñ wanoo, naasump wootoo, naanuc wo niñ munucu méesuume haaw. **XXXIX** Afalisaay a aña ayonkale ya Yéesu hili káciim, apucuk eehuu, naasokoolo: “Niñ pánipani áyiin aje ayaamakoola, añañaa kameye aal puume ayemoo ti híliku - aal amuuyena!”

XL Yéesu naacoo hilim ha naasokoo: “Simon, taakaataak eeha inci iññajuu hisoku.” Simon naañahanoo: “Sokam, Ahámpaatiin.” **XLI** Yéesu naasokoo: “Taakaataak pákayiñ pákasupak keetaake ñikopu ti akee áyiin eelontiyii mañ. Akee ya naataakoo nikopu sitenali sikeme isak (500), akee ya lompo nikopu sitenali áwii ésupak niñ ñaasuwan (50). **XLII** Pale háati oonool teyii ayinaatoo mo kañahan. Fiye, naaponket poko t'ésupakii ñikopu ña ñiteyii. Ti awe, ayme ti payenke t'ésupakii afaahañ páfafi aña eelontiyii ya mañ ma?” **XLIII** Simon naañahanoo: “Ti pacukalam, akina ayem aña nkaaponkete ya nikopu na nenfakat na.” Yéesu naasokoo: “Aasokaa páni.”

XLIV Apipa, náayesoonii pati aal a, naasok Simon: “Aacukaacuk aal a aje, emma inci ínnakoonii ma le ti awe, aawunutam man puñow wootam, pale akina náamaañiyan wootam niñ mukunoo, naatoot wo niñ wanoo. **XLV** Ta inci ínnakoonii ta le ti awe, aawananutam niñ hisumpu, pale akina áyekuniit hisumpu wootam. **XLVI** Aanucut hikawam niñ munucu, pale akina, naanuc wootam niñ munucu méesuume haaw. **XLVII** Síitanam inci pusoki, páfafi pa piteyoo penfakat pa píyisanaayisan

☆ **VII:XXVII** 7:27 Malaki 3:1

nii umuuyen wa uteyoo weemeenje wa upayeepa kaaponket. Pale an óo an aña nkaponkete caahinkir, caahinkilir lombo nálaŋi.”

^{XLVIII} Fiye, Yéesu naasok aal a aŋuu: “Umuuyen wa utii uponketeeponket.” ^{XLIX} Keeyeniye ka toko hili neyoo nkáyaañ pusokool: “Añe ayem ayeme, fo kati aponket umuuyen?” ^L Pale Yéesu naasok aal a: “Káyinan ka kitii kifakanuu, kaay niñ kásuumaay.”

VIII

Pakaal paka, kanapan ka kiteyii Yéesu

^I Púful toko Yéesu naayeno kaamuusool ti pisaatee niñ misaatee, káatuunan niñ kakaman ekoonjan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka nkayeno neyoo, ^{II} niñ lombo pakakee pakaal payenka náakuuñane niñ payenka naayaane teyii kásaalumant: Mari aña nkasok ya Mari ati Makatala aña náafulanii ya teyoo kásaalumant isak niñ kúsupak; ^{III} Yowanna, áyiinoo aña nkasok ya Husa, eeyeniye ya ati hikaw ha ti éhinuma ya eti Helot; Suusaana niñ hícumppakakee pakaal, niñ mañ ma miteyii nkayeno kayankanan Yéesu niñ pupoñapoñ pa pakateyoo.

Hícantiitu ha hiti ataha piyoosen pa

^{IV} Hikee hinoom, kayoñ kenfakat nkuconcool niñ pakan kéefulii ti pisaatee peemeenje nkíkey ti Yéesu. Ti kásiinuma enkuu, Yéesu naasokii hícantiiitu eehe: ^V “Taakaataak akee áyiin aña eekaaye etah piyoosen. Akina ti etah piyoosen pa, ekee etukal ya neenowal ti pítin pa; neekakalee, pusuwa pa mpuhoon yo. ^{VI} Ekee ya neenowal ti etaam eti pínankiin; niñ páñantali eteyyo neesuucan, kamma etaam ya néecihut. ^{VII} Ekee ya neenowal ti pícan kun, épiñantoolii ti coonool niñ pícan kun pa, pícan kun pa mpikincool yo. ^{VIII} Fiye, ekee etukal ya neenowal ti etaam eenape, eyyuu néenántii neepuk ulant, kaalant óo kaalant nkupuk papukal keme.” Yéesu naasokii niñ hiceeku: “An óo an eetaake kaanuu kiti kásiitan, ásiitan.”

Heewune ha ínnakup niñ hícantiiitu

^{IX} Ta Yéesu naapaye ta káakup, pinapana pa pakateyoo nkacakanoo weyme hícantiiitu eehuu nihisoke. ^X Naañahanii: “Kameye meeñeeya ma miti cáwii ca citi Pútuun pa kuwufaneewufan aluu, pale ti pakakee paka niñ kícantiitu inci ínkup, samat nii ayaamakoola ya Esaya fa naasoke fa:

*'Efikasincan pale etikacuk;
Efikasiitan pale étikasi.'*[✠]”

Kakaman ka kiti hícantiiitu ha

^{XI} Yéesu nene asok: “Ehe, eeha hícantiiitu ha nihisoke ha: Etukal ya eyem hilim ha hiti Pútuun pa. ^{XII} Etukal ya eenowe ya ti pítin pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha, Seetaani ya néekey néefulán ho ti saanii, ancuk timpi káyinan nkafakane. ^{XIII} Etukal ya eenowe ya ti etaam ya eti pínankiin pa ecukaacuk nii payenka nkasayan ka hilim ha niñ pásuuma niñ kásiyaa ho, pale hilim ha hitaakut ñinkonk teyii. Káyinanii kifiyantoo, ti caanak citi páciite nkañoho puson. ^{XIV} Etukal ya eenowe ya ti pícan kun pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha, pale ti eloñ ya eteyii káamiilool ka niñ hitaaku ha niñ pásuuma pa piti eloñ ya mpikincoolii mpikitii hitaaku papukal peeyane. ^{XV} Pale etukal ya eenowe ya ti etaam ya eenape ya ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha nkayenan ho pinap ti saanii seekuule sa, nkamukut fo cákapukii samat nii enuun fa nepuk papukal peemeenje.”

Hícantiitu ha hiti lampi ya

^{XVI} Yéesu nene asokii hícantiiitu eehe: “An acaañanantoo lampi náawuf teyyo epool niñ fotom naanakan yo t'etaam ecunkun, pale nawañwañ yo, ancuk an óo an éenakoonii naacuk ecaañ ya.

^{XVII} “Waah óo waah weeyolee éfuufulaniyee tíkitaañ, waah óo waah wéewufaloollee éfuuwufinee, núufulaniyee tíkitaañ.

^{XVIII} “Ooto, nitah kunuu ti pásiitanal aluu. Kaatuko an óo an eetaake afaapenane meemak; an óo an eetaakut háati aña incukoo ya nii naataake efuusayee teyoo.”

Yéesu niŋ miin ma miteyoo

XIX Púful toko, Yéesu íñña ateyoo niŋ pakatuwoo nkákeyyoo hicuku, pale kayinaatoo hicuku kamma kayoŋ ka.

XX Nkasok Yéesu nii: “Íñña atii niŋ pakatuwi unka kasiŋiye tíkitaŋ, awe nkálafiye hicuku.”

XXI Naañahanii: “Íñña atoom niŋ pakatuwam poko kayem payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho fa nihiñaŋee fa íhinu.”

Kaasiŋan ka kiti hiyam ha

XXII Hikee hinoom Yéesu náayuuko ti piteen niŋ pinapana pa pakateyoo, naasokii: “Ufiitanaa ti kikee kaapii ka kiti han ha.” Nkañak. **XXIII** Ta nkayeniye ta kaafiitan, Yéesu naalam hiŋotu. Hítaapanu eyam néesapii ti han ha, piteen pa mpiyeno émeenani man, nkayeno ti páciite penfakat.

XXIV Ti oom páciite, pinapana pa nkaloh Yéesu nkáiyaloo, nkasokoo: “Ahámpaatiin! Ahámpaatiin! Efuuketaa!” Yéesu náayiyoonii naafet ti hiyam ha niŋ kúsuuh ka kenfakat ka nkapilan niit. **XXV** Púful toko naacakanii: “Káyinan ka kiti aluu unkey?” Ewatate neemeenii, ínnimii, nkayeno picakanool: “Ayme ayem áyiin aŋe, kati nasok hiyam ha niŋ kúsuuh ka kapilan, nkásiyoo?”

Káakuñan áyiin ati kisaalumant

XXVI Púful toko, Yéesu niŋ pinapana pa pakateyoo nkaciŋ ti mah ma miti Kelasen,* meeyem ma ti púcoonool mah ma miti Kalilee. **XXVII** Ta Yéesu naayeniye ta éyuukinyoo ti piteen pa, áyiin ati saatee ya náakey kapaakoolanoo. Ayiin a aŋuu kisaalumant kúwuuliyoo, afiyaafiyo awasiyantoo wañ, akinut ti ekumpaŋ fo ti kiyaak. **XXVIII-XXIX** Nkiloomooloom íhinu apihiñ, háati nkacenk sipeesoo niŋ wootoo niŋ ñiseel kati kafaasoo, naacutal ño, kisaalumant ka nkítintinanoo ti káahaŋ tes. Ayiin a ta naacuke ta Yéesu naaceek, naanow ti wootoo, náaceekii ti kaawiiluyoo: “Weyme ánlafiye ti inci, Yéesu, Añii ya ati Pútuun pa piti patiila? Inci luumuu timpi kallanam!” Asokaasok eehe, kamma Yéesu naafete ti kisaalumant ka, apusok ko kifulii teyoo.

XXX Yéesu naacakanoo: “Caacawi puume?” Naañahanoo: “Caacawam 'Kayoŋ†’,” kamma kisaalumant keemeenje nkinakiyoo. **XXXI** Nkiŋiino Yéesu timpi awant ko ti seemak. **XXXII** Inhemool koolee enfakat eti pícalukun neeyeno kaahoon ti kanaac cítintij. Kisaalumant ka nkiŋiino Yéesu apikatan ko kipinako ti pícalukun pa, naakatan ko. **XXXIII** Nkifulalii ti áyiin a, nkinakalo ti pícalukun pa, koolee ya néeliŋoonii mpacas patiila cítintij ca, neenow ti han ha néeseem.

XXXIV Ta keeyeniye ka efaas ya nkacuke ta heetaakiye ha nkatey ti saatee ya niŋ ti misaatee ma méekinkoolii ma kakaman pakan paka heetaakiye ha. **XXXV** Fiye, pakan paka nkákey kaasincan heetaakiye ha. Nkácolii ti Yéesu nkatook áyiin a aŋa kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo náasooliye niŋ kunuuwoo cononon naayeno ti woot Yéesu. Ta nkacuke ta eehuu nkameen niŋ ewatate. **XXXVI** Keecuke ka heetaakiye ha nkayeno kakaman pakan paka puume áyiin a aŋa kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo fa náakuñanee fa. **XXXVII** Púful toko, pakan paka púloŋ pakati mah ma miti Kelasen nkaluum Yéesu akatanii apikaay, kamma ewatate enfakat neeyeniye neyii. Yéesu náayuuko ti piteen pa, áñakum **XXXVIII** áyiin a aŋa kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo naalum kanapanoo, pale Yéesu naayaanoo, naasokoo: **XXXIX** “Ñoho ti enuufi nkaakaman eeha púloŋ Pútuun pa mpíhinuu ha.” Ayiin a naakaay ti saatee ya púloŋ, naayeno kakaman eeha Yéesu náahinoo ha.

Amáacul eekete niŋ aal éekuñe

XL Pakan paka púloŋ nkayeno hítuulu Yéesu ti kikee kaapii ka kiti han ha, ta náañohonii ta, kayoŋ ka nkiwananoo. **XLI** Ehe, intaako áyiin aŋa nkasok Yayil áhampaatiin ti éluumuma ya. Náakey náakilipo ti Yéesu wootoo, naañiniyoo apikaay pati enuuf ya eteyoo **XLII** kamma añiinoo ámaacul oonool a lamma eetaake máamun sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak naayeniye ti putum eket.

Ta Yéesu naayeniye ta pikaayu pateyoo kayoŋ ka nkikinooloo. **XLIII** Intaako toko aal eeyeniye hicuku etaam efiitantoo fo sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak, náapucalool mañoŋ púloŋ ti púkuuñana pale an ayinaatoo káakuñan. **XLIV** Náakey puson Yéesu, náalik hileelu hísool ha hiteyoo, tokotoko

* **VIII:XXVI** 8:26 Náasiyaa Kelasen, ekina eyem pakan paka pakati saatee ya eti Kelasa. Pikee pakiical pa piti Kilek mpusok Kelasa, pale pikee pa lombo mpusok Katala. Katala niŋ Kelasa pisaatee peekufut ti mah emmuu. † **VIII:XXX** 8:30 Caacaw ence ti kaŋ ya eti Kilek “Lesiyon” cikina ciyem kayoŋ kiti pusooaali síwuli isak niŋ yoonool.

etaam ya eteyoo neesiijo. ^{XLV} Yéesu naacakan: “Ayme álikaam?” Pakan paka púlooj nkalaaco, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin, kayoj ka kúconcooliyoo-concool nkikincooli.” ^{XLVI} Pale Yéesu naasok: “An álikaamlík kaatuko méyimeyi nii sempe sífulaaful ti inci.” ^{XLVII} Aal a náameyi nii eeha náahine ha hiyoliit, náakey niñ kakikilan, náakilipo ti woot Yéesu. Naakaman hátikin pakan paka púlooj heewune ha náalik Yéesu niñ fa náakuuñanee fa tokotoko. ^{XLVIII} Yéesu naasokoo: “Añiinam káyinan ka kitii kifakanuu. Kaay niñ kásuumaay.”

^{XLIX} Yéesu ti káakup, an náafulii pati ekumpa an ya eti Yayil áhampaatiin a ati éluumuma ya. Naasok Yayil: “Añiini ámaacul aketaaket, timpi yokan fiye Ahámpaatiin a.” ^L Yéesu niñ pásiyaloo eteeho naasok Yayil: “Timpi fe, yínan lamma, añiini afaayeno kásuumaayoo.” ^{LI} Apicol ti enuuf ya eti Yayil acoonut an apinako neyoo fo Piyeer, Sañ niñ Saak, niñ añii ya faafoo niñ íññaayoo. ^{LII} Pakan paka púlooj nkayeno pukooj niñ esampoolo, Yéesu naasok: “Níyekuno pukooj pa kaatuko aje aketut, hiñtotu naayaake.” ^{LIII} Nkayeniyo caalenken kamma nkameya nii añii ya aketaaket. ^{LIV} Pale Yéesu náasik epees añii ya naayonkaloo, naasokoo: “Añiinam, íyo!” ^{LV} Yaanoo néeñoohonii naahaaj ti piyito. Yéesu naasokii kawufanoo apili. ^{LVI} Pupukayoo ínnimii pale Yéesu naakitii hisoku heetaakiye ha an.

IX

Kúmpoña ka kiti pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ pákasupak paka

^I Yéesu naayonkal nantoonool pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka, naawufanii sempe niñ kayine kiti hiyaanu kásaalumant ka púlooj niñ káakuuñan úkuuñu. ^{II} Púful toko, naapoñii kapikaay káatuunan cáwii ca citi Pútuun pa niñ káakuuñan púkuuña. ^{III} Naasokii: “Ti pítin pa piti kaakaawool ka timpi niyekan waah: Hikasap tom, epootak tom, hímpuul tom, mañ tom, háati hísool hísupiyenu. ^{IV} Niñ kawananaa aluu ti ekumpa, inniyeno toko fo ta éfiniful ti oom saatee. ^V Niñ pakan kapookaa aluu kawanana, innihank haafol ha ti woot aluu ínniful ti oom saatee nípiyisanií nii Pútuun pa efipisapii.” ^{VI} Pupoñapoñ pa pakateyoo nkakaay, nkanako ti misaatee ma kapiyeno káatuunan ekoonjan ya éesuume ya niñ káakuuñan pakan paka pan óo pan.

Paliima pa piti Helot Antipas

^{VII} Heetaakiye ha púlooj nihicol ti kaanuu Helot, ati hikaw ha hiti Kalilee. Naaliim meemak kamma pakakee paka nkayem ti hisoku nii Sañ-Patis álitoonii ti keekete ka, ^{VIII} pakakee paka nkasok ayaamakoola ya Elí himuumoo áñoohonii[✠], pakakee paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiye ka álitoonii ti keekete ka. ^{IX} Pale Helot naasok: “Sañ, inci himuumam mukoo ta inci mpoñii ta kapifiit hikawoo. Añe akina ayem ayme, añe inci iyyem ya ti hísiyu kiteyoo?” Naañes hicuku Yéesu.

Pákayiin síwuli isak kákuumanee

^X Yéesu, pupoñapoñ pa pakateyoo kápiñoohonii nkakamanoo eeha nkáhine ha. Naacoopii kapiñako lamayii ti saatee ya eyya nkasok ya Petesayit. ^{XI} Pale kayoj ka kípipanumoo, nkinapanoo. Yéesu naawananii, naayeniyyi káakup kiti cáwii ca citi Pútuun pa, náakuuñan keesoolahe ka ékuuñano.

^{XII} Cípiiniimo, pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka nkaloh Yéesu, nkasokoo: “Unaa úlaañalaaj, katan kayoj ka kipikaay ti pisaatee pa niñ misaatee ma meelohe ma le, kati kíyini hitaaku paliyal niñ káhintuma.” ^{XIII} Yéesu naasokii: “Aluu fañ aluu niwufanii kapili.” Pupoñapoñ pa nkañahanoo: “Kúmpuul isak niñ soon súsopak lamma nuutaakaa, fo niñ unii ukaayaa hinoom paliyal piti pakan paka púlooj.” ^{XIV} Kasokaasok eehuu kaatuko máamun pákayiin síwuli isak (5,000) kayeniye toko.

Yéesu naasok pupoñapoñ pa pakateyoo: “Níhinií kapiyeno ti uyooj uti máamun pakan áwii ésupak niñ ñaasuwan (50).” ^{XV} Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáhin fo, an óo an naayeno. ^{XVI} Yéesu naacoop kúmpuul ka isak ya niñ soon sa súsopak sa náahaafin, naanimpan Pútuun pa, naafiitalool ko, naawufan pupoñapoñ pa pakateyoo kápipaacinoool ko kayoj ka. ^{XVII} Pakan paka púlooj nkali fo kasiit tuk. Pupoñapoñ pa pakateyoo nkayesal mífiitiin paliyal pa peetowiye pa fo kameenjan síyya ñaasuwan niñ súsopak.

✠ IX:VIII 9:8 Malaki 4:5

Káyisan ka kiti Piyeer ayem ayem Yéesu

^{XVIII} Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lamayoo, pinapana pa pakateyoo nkayeno toko neyoo. Naacakanii: “Ti pakan paka, inci yem ayem?” ^{XIX} Nkañahanoo: “Pakakee kasok awe yem Sañ-Patis, pakakee paka nkasok awe yem Elí ayaamakoola ya, pakakee paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka.” ^{XX} Naacakanii: “Ti aluu, inci yem ayem?” Piyeer naacoop hilim ha naasokoo: “Awe yem Eenucee ya ati Pútuun pa.”

Káakup Yéesu kiti eketoo

^{XXI} Yéesu náakupananii, naakitii hisoku eteeho an. ^{XXII} Naapenan apisokii: “Inci, Añii An, fo yeno ti kúnuul kenfakat, ñíhampaatiin ña, pikalañana hilim ha heesiñanee ha niñ ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa efikapookam, fa mukee, ti hinoom ha híhaaciyenu ha inci fáñahaniyee ti eloj.”

Páciite pa piti kanapan ka kiti Yéesu

^{XXIII} Naasokii poko púlooj: “Niñ an álafiyaam kanapan afaapook himuumoo, naakanto hinak óo hinak kuluwaa ya eteyoo, ekina eyem kúnuul ka kiteyoo, naanapanam. ^{XXIV} Kaatuko aña éelafiye kafakan eloj ya eteyoo, áfaapuul teyyo. Pale aña éepuule eloj ya eteyoo kamma inci, afaafakan yo. ^{XXV} Empeyme panap piyem toko an kati ataak hisaanumate ha hiti púlunta pa náapuul ti eloj ya eteyoo niñ fotom naatahoolo? ^{XXVI} Niñ an asuuwaam niñ kilim ka kutoom, inci, Añii An, fasuuwoo niñ inci ñóhooniyoo ti hamake ha hitoom niñ ti hamake ha hiti Paapaa atoom niñ pumaleekoo pa peesampanee pa. ^{XXVII} Inci pusok aluu pánipani ya, pakakee ti aluu keesiñjiye ka le etikaket peecukut cawii ca citi Pútuun pa.”

Hamake ha hiti Yéesu

^{XXVIII} Ta Yéesu naapaye ta káakup enkuu máamun kunoom isak niñ káhaaciil, naacoopool Piyeer, Sañ niñ Saak nkasilo patiila tíntiñ ya kaluum. ^{XXIX} Akina ti kaluum ka pacuk puhoonuyoo mpiyesan, wañ wa uteyoo núuhiiniyii fo nuucaañ catañ. ^{XXX} Fiyiit, pákayiin pákasupak ti piyaamakoola pa keefiyye ka nkayeno neyoo káakupat, poko kayem Móyiis niñ Elí ayaamakoola ya. ^{XXXI} Poko káfulii ti ecañ enfakat. Nkayeno káakup niñ Yéesu kiti eket ya eteyoo eyya naakaakaay ya kaahankan Jerusalem. ^{XXXII} Piyeer niñ pákawiyoo nkaket niñ hiñotu, ta nkáyiyoonii ta nkacuk hamake ha hiti Yéesu niñ pákayiin paka pákasupak paka keesiñjiye ka neyoo. ^{XXXIII} Pákayiin paka payenkuu ta nkayeniye ta píkatinool niñ Yéesu, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin, napaanap unii upiyeno le. Upisiñan múkuut máhaaciil, coonool citii, coonool citi Móyiis, coonool citi Elí.” Amíit eeha naayeniye káakup.

^{XXXIV} Ta naayeniye ta káakup káatiñu nkúfulii nkíkimpitoolii, ewatate neeyeno niñ pinapana pa pakateyoo ta nkanakiye ta ti káatiñu ka. ^{XXXV} Hilim níhifulii ti káatiñu ka nihisok: “Añe ayem Añiinam, inci mamaloo. Nísiitanoo!” ^{XXXVI} Ta hilim ha nihipaye ta káakup nkacuk Yéesu lamayoo. Piyeer niñ pákawiyoo nkafatanool neeho, kakamanut an ti oom caanak eeha nkacuke ha.

Káakuuñan añii ati hísaalumant

^{XXXVII} Eti kacom eteyyo, Yéesu niñ pinapana pa pakateyoo pákahaaciil paka nkáwanoonii ti tíntiñ ya, kayoj kenfakat nkíkey kaapaakoolanoo. ^{XXXVIII} Ayíin náaceekii ti kayoj ka: “Ahámpaatiin, inci luumuu, sincan añiinam akampaani ye, añiinam oonool a kóñ aña inci intaake ya! ^{XXXIX} Hísaalumant nihinakiyoonaako, tokotoko níhihinoo apiceek, níhiyiñanoo niñ sempe fo putumoo mpiyohat, nihikallanoo, hífiisantoo kakatan. ^{XL} Inci luumaalum pinapana pa pakatii kati kayaan ho, pale kayinaat.”

^{XLI} Yéesu naasok: “Oo! Aluu ekaay ya eenaput ya apan nitaakut káyinan, fo teyme inci fayeno niñ aluu immukut niñ aluu? Cóopii añiini le.”

^{XLII} Añii ya ti ékey ya, hísaalumant ha nihitahoo híp t’etaam, níhiyiñanoo niñ sempe. Pale Yéesu naafet ti hísaalumant ha, náakuuñan añii ya, naañahanoo faafoo. ^{XLIII} Pakan paka púlooj innimii ti sempe sa senfakat sa siti Pútuun pa.

Púsupiyenu káakup Yéesu kiti eketoo

Pakan paka oopa ními ti eeha Yéesu náahine ha púlooj, naasok pinapana pa pakateyoo: ^{XLIV} “Niwas kilim enke ti unuu aluu: Inci, Añii An, éfikaful ti inci, uwwufanee ti sipees pakan.” ^{XLV} Pale kámiit eeha naayenyii hisoku. Putum hilim ha nihiyolee ti poko timpi kámeysi fa nihisoke, nkafe kacakanoo puume nihisoke.

Eemaka ya

^{XLVI} Fiye, Yéesu pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka nkáyaañ pílaacinool aña eehañe pamake teyii. ^{XLVII} Yéesu náameysi pámiiloolal pa piteyii, naacoop ciñii cenkilis naasiñan co pukoloo. ^{XLVIII} Naasokii: “An óo an eewanane ciñii ca cenkilis ence ti caacawam, inci naawanane, an óo an eewananaam, aña éepoñiyaam ya lompo naawanane. Kaatuko aña éetinee ya ti aluu púlooj, akina ayem eemaka ya.”

^{XLIX} Sañ naacoop hilim ha, naasok: “Ahámpaatiin, unii ucukaacuk áyiin ti hiyaanu kásaalumant ti caacawi, nuuyoop hikituyoo, kamma naaneetaat ati kayoj ka kiti unaa.” ^L Yéesu naañahanoo: “Timpi nikitoo, kaatuko an óo an eepookut aluu oopa ti aluu.”

Hipooku ha hiti cisaatee citi Samali

^{LI} Yéesu, hicoopu ha hiteyoo alacana, ta níhilohanii ta, naacok piliit pikaayu pa piti Jerusalem. ^{LII} Naapoñ pakan niñ kilim kapinowoo hátikin, oom pakan nkakaay, nkanako ti cisaatee citi Samali kapimemanool ékey ya eteyoo. ^{LIII} Pale pakan paka pakati cisaatee ca kawananutoo, kamma naayem ti himuusu Jerusalem*. ^{LIV} Pinapana pa pakateyoo, Saak niñ Sañ ta nkacuke ta eehe nkasokoo: “Ahámpaatiin, álafilafi úpuwananii seemak sípufulii patiila sípupucaloolii?” ^{LV} Pale Yéesu náayesoonii lipe ti poko, naafet teyii. ^{LVI} Fiye, nkakaay ti cikee cisaatee.

Kéelafiye ka kapanan Yéesu

^{LVII} Ta nkayeniye ta pikaayu ti pítin pa, akee áyiin naasok Yéesu: “Inci fanapani pan óo pan pa ankaakaay.” ^{LVIII} Yéesu naasokoo: “Pupampaño pa pitaakaataak uyeen, pusuwa pa mpitaak ñáawuunu, pale inci, Añii An, taakut la fanañ hikawam.”

^{LIX} Naasok akee áyiin: “Napanam,” pale áyiin a naañahanoo: “Ahámpaatiin, túulam púcaahokii fala paapaa atoom.” ^{LX} Yéesu naasokoo: “Kat keekete ka kapihok pakateyii keekete ka, pale awe kaay cáatuunan cáwii ca citi Pútuun pa.”

^{LXI} Akee áyiin nene, naasokoo: “Ahámpaatiin, inci fanapani, pale túulam fala pikaay upica úkatinoonii niñ pakanam.” ^{LXII} Yéesu naasokoo: “An óo an eecoke kacantu naawelep puson, átuuniit páhin ti cáwii ca citi Pútuun pa.”

X

Kúmpona ka kiti pinapana pa áwii éhaaciil niñ ñaasuwan niñ pákasupak paka (72)

^I Púful toko, Ateeteyo nene amamal pakakee pinapana áwii éhaaciil niñ ñaasuwan niñ pákasupak (72), naapoñii pákasupak pákasupak kapinowoo hátikin ti pisaatee pa púlooj niñ pan óo pan pa naañane pikaayu. ^{II} Naasokii: “Kaamaañ ka kufomaafom pale pumaaña pa kameeñut. Niluum Ateeteyo ati kaamaañ ka apupoñ pumaaña kapikaay kaamaañ ka kiteyoo. ^{III} Nikaay! Inci pupoñ aluu nii mísaacii ti pututa piyen elampa. ^{IV} Timpi niyekan mañ, epootak tom, pisamata púsuyeyu tom, ti pítin pa timpi nikican an.

^V “Niñ ninakiyaa ti ekumpaam, níyaañ nisok: 'Kásuumaay kiyeno ti ekumpaam eyye.' ^{VI} Niñ an ati kásuumaay oopa toko, kásuumaay ka kiti aluu efikiyeno teyoo, niñ ekina tom, éfikiñhoonii ti aluu. ^{VII} Niyeno ti ekumpaam eyyuu, innili, innilaan waah ewwa efikawufan wa aluu. Kaatuko áhina añañaa hitaaku cooy ya eteyoo. Timpi nitootoosool ti pukumpaam.

^{VIII} “Niñ ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya nkawan aluu, nili waah óo waah ewwa nkawufane aluu. ^{IX} Inníkuuñan púkuuñ pa keeyem ka ti oom saatee, innisokii: 'Cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.' ^X Pale niñ ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya kawananut aluu, nikaay pati ñítin ña innisok: ^{XI} 'Háati haafol ha hiti saatee ya hiti aluu heecoke ha ti woot unii, unii uhankaa ho úpiyisan

* **IX:LIII** 9:53 Pakati Samali kásiyoolut niñ Pusuwif pa, kacoanut nii Jerusalem yem pa Pútuun pa mpiñanee pa hímulu.

aluu nii Pútuun pa efiisap aluu. Háati ekina, nímeysi nii cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.¹ **XII** Inci pusok aluu: Hinak eeha Pútuun pa mpikaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti saatee eyyuu efikihaŋ kiti saatee ya eti Sotom*.

XIII “Wah weecukantee wa nuucukee Pútuun pa mpíhine ti pisaatee pa piti Kolasin niŋ Petesayit. Niŋ eehe hitaakiye ti pisaatee pa piti Til niŋ Siton†, anti kafiyo nkáwunkiye umuuyen wa uteyii, nkayeno niŋ kúsool kiti pupootak niŋ emaamoolo píiha‡ kápiyisan ewatanoolo ya eteyii. Pale kúnuul efikiyeno ti aluu Kolasin, kúnuul efikiyeno ti aluu Petesayit. **XIV** Hinak eeha Pútuun pa mpikaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti aluu efikihaŋ kiti Til niŋ Siton. **XV** Aluu pakati saatee ya eti Kafaanawum, fo éfiniseepinee patiila? Haani, efiniwananee pati keekete ka.”

XVI Yéesu naapenan hisoku pinapana pa pakateyoo: “An óo an éesiitane aluu, inci náasiitane; pale an óo an eepooke aluu inci naapooke; an óo an eepookaam, éepoñiyaam ya lompo naapooke.”

Eñóhoonii ya eti pinapana pa áwii éhaaciil ya niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72)

XVII Ta pinapana pa áwii éhaaciil ya niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72) nkáñoohonii ta niŋ pásuuma nkasok Yéesu: “Ahámpaatiin, ta núukupe ta ti caacawi háati kásaalumant ka kásiitanaa-siitan unii.” **XVIII** Yéesu naasokii: “Inci cukaa Seetaani ya néefulii patiila néenowii nii pamaliñoolal etiil. **XIX** Nísiitan! Inci ufanaawufan aluu kayine kiti kakakal ti ufepa niŋ ti púpuntalo, niŋ iheeku sempe sa púlooj siti Seetaani ya, háati wah eti ukuum aluu. **XX** Pale timpi nitaak pásuuma kamma kásaalumant ka nkásiitane aluu, nitaak pásuuma kamma ucaw aluu nuukiicee alacana.”

XXI Ti oom kásiinjuma, Kunuu ka keenape ka nkimeeŋan Yéesu niŋ pásuuma, naasok: “Inci múлуу Paapaa, Ateeteyo ati patiila niŋ t’etaam, kamma ayyole eehe keecohatiye ka niŋ kéesuume ka kunuu, pale íyyisan ho keewanooliye ka nii epuuk kenkilis. Ee, Paapaa, kaatuko fiye állafiye hipitaako ti pásuum pa pitii.

XXII “Paapaa atoom awufanaamufan wah wa púlooj. An ámiit ayme ayem Añii ya, fo Paapaa ya, an lompo ámiit ayme ayem Paapaa ya fo Añii ya niŋ aŋa Añii ya náalafiye káyisanoo.”

XXIII Púful toko, naayeso pati pinapana pa pakateyoo naasokii poko lamayii: “Nínapiyane aluu keecuke ka eeha innicuke ha. **XXIV** Inci pusok aluu: Hícump piyaamakoola niŋ pumansa kálafilafi hínum hicuku aŋa innicuke ya pale kayinaatoo hicuku, nkálafi hísiyu eeha ínnisiye ha pale kayinaat ho hísiyu.”

Hícantiitu ha hiti áyiin eenape ati Samali ati payenka Pusuwif pa nkálafiit ka

XXV Fiye, akalaŋana hilim ha heesiŋanee ha hiti Móyiis, ápilafi puwinko Yéesu, naasiŋo naacakanoo: “Ahámpaatiin, puume inci iññaŋe íhinu pitaak eloŋ ya eepayantoo ya?” **XXVI** Yéesu naasokoo: “Weyme ukiicee ti hilim ha heesiŋanee ha? Weyme ánsiye toko?” **XXVII** Naañahanoo: “Láfi Ateeteyo Pútuun pa pitii ti himuumi púlooj, ti kunuuwi púlooj, ti yaani púlooj, ti sempeyi púlooj niŋ ti echatoyi púlooj☆. Lompo láfi akinooli samat nii fa állafiye fa fañi☆.” **XXVIII** Yéesu naasokoo: “Aañahanaa pinap. Náahinaa fo aafataak eloŋ ya eepayantoo ya.” **XXIX** Pale akalaŋana ya náalafi káyisan nii fa naasoke fa fo, naañoho apicakan Yéesu: “Ayme ayem akinooram?”

XXX Yéesu naasokoo hícantiitu heehe: “Taakaataak akee áyiin éfulii Jerusalem apiyeno éwanoonii Yeliko. Ti pítin pa, naapaakool niŋ pikancak. Payenkuu nkawaatoo, nkasapoo fo alamo, nkatahoo toko. **XXXI** Intaak awaaseena ati Pútuun pa eeyeniye énapii oom pítin apiŋantanoo la naahintiye la, naacinciliyoo naamuus. **XXXII** Intaak ásisikana puwaaseena pa lompo ápucolii toko naaŋantanoo, naacinciliyoo naamuus. **XXXIII** Pale intaako áyiin ati Samali eeyeniye pikaayu kaakaawoolo ápucolii lompo teyoo. Naacuk áyiin a aŋuu naahintiye nketoo teyoo ti hikaw. **XXXIV** Naalohoo naatoot musontuwaay ma miteyoo niŋ munucu niŋ elaan, naacenk mo niŋ mufaál. Naalapanoo ti fáli ya eteyoo, naacoopoo ti ekumpaán éwananuma ekaawoola, naamankooloo. **XXXV** Eti kacom eteyoo

* **X:XII** 10:12 Pakan paka pakati Sotom kakancaakanc hínum meemak, ekina ewune Pútuun pa mpúcalool saatee ya eteyii (Púcook 18:17-19). † **X:XIII** 10:13 Pisaatee pa piti Kolasin niŋ Petesayit Pusuwif, pale Til niŋ Siton kaneetaat Pusuwif. Nisincan kahoŋju mah. ‡ **X:XIII** 10:13 Ti káyisan ewatanoolo enfakat eti umuuyen wa uteyii, pakan paka nkawaso wañ weesañate uti pahan pifil, niŋ emaamoolo píiha. (Jonas 3:5-9) ☆ **X:XXVII** 10:27 Kakaman 6:5 ☆ **X:XXVII** 10:27 Lewitik 19:18

náafulanii sitenali súsupak naawufan so ati éwananuma ekaawoola ya, naasokoo: 'Mankoolam aje, niñ inci ñóhooniyoo mañ óo mañ emma ampenane toko efiñahani mo.'

^{XXXVI} Yéesu naacakanoo: "Ti pacukali, ayme ti payenke t'éhaaciilii ayem akinoool a ati aña eenowe ya ti sipees pikancak pa?" ^{XXXVII} Akalañana ya hilim ha heesiñanee ha naañahanoo: "Ákina ayem aña eecukoo ya nketoo teyoo ti hikaw." Yéesu naasokoo: "Kaay, awe lombo, hín fo."

Yéesu pati Maarta niñ Mari

^{XXXVIII} Yéesu niñ pinapana pa pakateyoo, ta nkayeniye ta ti pítinii, naanako ti cisaatee, aal aña nkasok Maarta naawananoo ti ekumpan ya eteyoo. ^{XXXIX} Naataak atu, aña nkasok Mari, naayeno ti woot Ateeteyo, apiyeno káasiitan eeha naayeniye ha kakalañan. ^{XL} Pale Maarta naayeno eyesoolo niñ paliima kaamemanoool paliyalii. Náakey ti Yéesu naasokoo: "Ahámpaatiin, cokuti ti inci fa atuwam naakatoolaam fa niñ páhin pa? Ooto sokoo ayankananam." ^{XLI} Ateeteyo naañahanoo: "Maarta, Maarta, aapa ti ewasoolo kúnuul, immeerjanoolo kúnuul ti waah weemeerje. ^{XLII} Pale waah woonool lamma usoolahee. Mari amamale weenape wa, apan étuufulanee teyoo."

XI

Kakalañan ka kiti kaluum ka

^I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lakeenaay. Ta naapaye ta, akee ti pinapana pa pakateyoo naasokoo: "Ahámpaatiin, yísanoool unii fa nkaluun samat nii fa Sañ náayisanooole fa pinapana pa pakateyoo." ^{II} Yéesu naasokii: "Niñ niyeniya kaluum innisok:

'Paapaa,

álímaati caacawi cisampanee,

álímaati cáwii ca citii cíkey.

^{III} Alímaati aawufan unii hinoom óo hinoom paliyal pa putoonii.

^{IV} Alímaati aaponket unii umuuyen wa utoonii,

kaatuko unii lombo uponketaaponket keemuuyene ka toonii, timpi katan unii upunow ti híluuñu ha."

^{V-VI} Yéesu nene asokii: "Usokaa akee ti aluu ataake áwi éekaawoolii mpisit, aataakut aña aafawufanoo apili. Fiye, ankaay pati akee áwiyi insokoo: 'Áwíyam, máakiyam kúmpuul káhaaciil, kaatuko, akee áwíyam ákaawoolii féefiye, taakut waah ewwa inci fawufanoo apili.' ^{VII} Eeyem ya páhantuwa náañahaniyi apusok: 'Timpi yokanam! Hunkut ha hikuleekul, inci niñ epuukam uhintaahinto, eti yíni piyito puwufani kúmpuul.' ^{VIII} Inci pusok aluu: Háati aña ayitiit apiwufani kúmpuul ka kamma naayem áwiyi, pale afaalito apiwufani aña ansolahe ya púloñ kamma antaakut ñusuu iññiinyoo.

^{IX} "Inci pusok aluu, niluum efiwun aluu, niñes efinilañan, niwenken éfipipankin aluu hunkut ha. ^X Kaatuko an óo an eeluume afaawunee, an óo an eejese afaalañan, an óo an eewenkene áfaapankinee. ^{XI} Ayme faaf ti aluu, niñ añiini aluumuu yoon, awwufanoo kaafepa? ^{XII} Niñ fotom naaluuni heeh awwufanoo púntalo? ^{XIII} Niñ aluu keenaput ka nimeya kawun waah weenape epuuk aluu, puume Paapaa ti aluu eeyem ya alacana atahañ naawufane Kunuu ka keenape ka payenka keelumoo ko ka."

Hinookuyee ha hiti Yéesu

^{XIV} Hikee hinoom nene, Yéesu naayeno hiyaanu hísaalumant heeyinaat káakup. Ta hísaalumant ha níhifulii ta, áyiin a éekupantoo ya náakupii, kayoñ ka ínnim ko. ^{XV} Pale pakakee paka nkasok: "Ti caacaw Pelesepul*, áhampaatiin a ati kisaalumant ka, innayaan kisaalumant ka." ^{XVI} Pakakee paka nkálafiyoo puwinko, nkasokoo áyisanii píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyoo. ^{XVII} Pale, Yéesu náameyi pámiiloolalii, naasokii: "Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, efcinow; pukumpan etenco púloñ efiwumaloolo mpinañanooolo ti enow†. ^{XVIII} Nisok nii ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kisaalumant ka. Pale niñ cáwii ca citi Seetaani cíkatinooliya, puume éficiyini pisiño? ^{XIX} Fiye, niñ

* **XI:XXV** 11:15 Pelesepul, ekina eyem Seetaani. † **XI:XXVII** 11:17 Pakakee paka, fiye nkásiye hilim eehe: "Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, efcinow; miin óo miin méetaakoolanooliye, efmihancaloolo."

ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kásaalumant ka, pinapana pa pakati aluu ti pakayme nkayaan ko? Ooto, efikayeno pihina aluu kíiti. **XX** Pale niŋ ti caacaw ca citi Pútuun pa inci niyyaan kásaalumant ka, ooto, cáwii ca citi Pútuun pa cícoliyooocol ti aluu.

XXI “Niŋ áyiin eetaake sempe naataak lompo pucoolaŋ ayeniyaa efaas ekumpaan ya eteyoo, waah óo waah uteyoo weeyem toko, uwwa ti pamankal peenape. **XXII** Pale niŋ taakaa áyiin eehaŋoo sempe, éekeyii kátaakoolanoo, naaheekoo, naacoop pucoolaŋ pa piteyoo empa náayinane pa tempo, náapaacinoool waah óo waah uteyoo.

XXIII “An eeneetaat niŋ inci, apookaampook, an eeyankananutam kaacencenool, nahancalool-hancalool.

XXIV “Niŋ hásaalumant hífulaa ti an, nihimuusool-muusool ti káahaan tes ti hiŋes éyekunooluma. Niŋ hílaŋaniyoot, nihisokoolo: 'Túulam inci puñoŋo pati aŋa inci ífulii ya.' **XXV** Ti éñoŋoonii eteeho, nihitook ékinuma ya neeneeŋee neememanoolee pitempo tak. **XXVI** Fiye, nihikaay, níhicoopii kikee kásaalumant isak niŋ kúsupak keehaŋe ho pakanc, nkinako nkikin toko. Kúnuul ka kikelan ka kiti an a aŋuu nkiharŋ páciite kíyaañ ka.”

XXVII Yéesu ti hisoku ha eehuu, aal náaceekii ti kayoŋ ka: “Íññaá ya eepukuu ya náacuuwani ánapiyanee-nápiyan.” **XXVIII** Pale Yéesu naañahanoo: “Payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho kánapiyane-nápiyan.”

Kacakan ka kiti píyisan pa

XXIX Uyoŋ wa ta núuconcoolii ta, Yéesu naasok: “Ekaay eyye, ekaay eenaput. Uyya ti kacakan píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyaam, pale háati poonool étikayisane, fo píyisan pa piti Jonas. †**XXX** Samat nii Jonas fa naayeniye fa píyisan ti pakati Ninew, fo lompo inci, Añii An, fayeno píyisan ti ekaay eyye.

XXXI “Ta infiyee, amansa ya aal a ati Sepa, náafulii ti mah méelaanŋeelaanŋ ápikey peti amansa ya Solomon kásiitan ecohato ya eteyoo[§]. Fiye, heeyem ha le hihaŋaahaŋ amansa ya Solomon. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya, amansa ya aal a ati Sepa afaasiŋo hátikin ekaay eyye náayisan yo nii enowaanow. **XXXII** Fo lompo incuke, Jonas náatuunan hilim ha hiti Pútuun pa pakati Ninew, nkáwunko umuuyen wa uteyii. †[☆] Fiye, heeyem ha le hihaŋaahaŋ Jonas. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya, pakati Ninew efikasiŋo hátikin ekaay eyye nkáyisan yo nii enowaanow.”

Piyeno ti ecaan

XXXIII Yéesu naapenanii hisoku: “An acaanantoo lampi naayol yo niŋ fotom náawuf teyyo eheem. Pale nawaŋwaŋ yo ti esafu la ammeya nii an óo an éenakoonii naacuk ecaan ya. **XXXIV** Níkini níkina ñiyem lampi ya eti eniini. Niŋ níkini ñinapaa eniini púloon lompo efeemeenŋ niŋ ecaan. Niŋ ñinaput, eniini lompo neemeenŋ niŋ éniimaan. **XXXV** Ooto, tah kunuu ti ecaan ya eeyem ya ti awe timpí eyeno éniimaan. **XXXVI** Niŋ eniini púloon eemeenŋa niŋ ecaan, peetaakut la níme, efeeyeno púloon ti ecaan samat nii ecaan lampi eecaanŋe cataŋ éeyayii ti awe.”

Hinooku ha hiti Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha

XXXVII Yéesu ta naapaye ta káakup, Afalisaay naayonkaloo hili pa teyoo. Apikaay, naanako naayeno hili. **XXXVIII** Afalisaay a ta naacuke ta nii Yéesu akuulanut sipeeso apite ali, innimoo teyoo. **XXXIX** Ateeteyo naasokoo: “Aluu Pufalisaay pa, tíkitaan elontoŋ ya niŋ epulaatu ya innikuulan, pale páhantuwa aluu innimeenŋ niŋ pálaŋi piti káalipu niŋ pakanc. **XL** Aluu puson pa! Fo Pútuun pa peememanoole pa tíkitaan pikina tom lompo pimemanoole páhantuwa? **XLI** Niwufan salaka weeyem wa lupo keeleke ka, ancuk aluu niŋ waah óo waah efinikuul.

XLII “Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma inniwufan himpaac ha heewase ha ŋaasuwan ti pamaañal pa pitaaluu, samat nii kanca, micempanu niŋ típaapikeen. Pale innifiil nii niñaŋaa piyeno keecoonoole ti pututa aluu niŋ pakan paka, innilafi Pútuun pa, ántuŋ hikina inniñaŋe íhinu peefiilut weetowiye wa.

† **XI:XXIX** 11:29 Ta infiyee yoon enfakat neemelan Jonas ayaamakoola ya ati Pútuun pa. Pumuus kunoom káhaaciil yoon ya néenuusiyoo ti kantant ka kaloŋayoo (Jonas 1:17). †[☆] **XI:XXIX** 11:29 Máciya 12:40 § **XI:XXXI** 11:31 Amansa ya aal a ati Sepa, akina ayem amansa aal éefulii ti mah meeyem epees yáali pa caanak ca íncifulii pa (1 Pumansa 10:1-13). †[☆] **XI:XXXII** 11:32 Jonas 3:1-10

XLIII “Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma ínnilafi piyeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa, ínnilafi pakan paka kapinkakican aluu pinapnap ti kíliŋ ka.

XLIV “Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innicuke nii kiyaak keetaakut lánkamaasi enka pakan nkakak tenko péemiit nii kakakaakak ti waah weekuulut.”

XLV Fiye, akee ti pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha naasokoo: “Ahámpaatiin, naasokaa fiyaaw, unii lompo anteañale.”

XLVI Yéesu naañahanoo: “Aluu lompo pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha, kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innitiyan pakan paka pitiyo penapa líŋ, háati niŋ cisiik aluu coonool nílikantoo pitiyo pempuu.

XLVII “Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innilit kiyaak ka kiti piyaamakoola pa, payenka símaama aluu nkamuke ka. **XLVIII** Inníyisanyisan ti páhinal empuu nii nicoonaacoon eeha símaama aluu nkáhine ha, poko kamukale piyaamakoola pa, aluu ínniwalliyanool kiyaak ka kiteyii. **XLIX** Ekina ewune Pútuun pa ti ecohato etempo mpusok: 'Inci fápoñiyii piyaamakoola niŋ pupoñapoñ, efikamuk ti poko pakakee, pakakee paka nkakallanii.'

L “Ancuk hísim ha hiti piyaamakoola pa púlooŋ heeniisiye ha kápiliŋ ti púcook púlunta pa, efihinaŋee ti hikaw ekaay eyye. **LI** Písikii ti hísim ha hiti Abel fo ti hísim ha hiti Sakaliya*, eemukee ya ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, ti pututa kaaciin ka niŋ la haŋee la kaasampan. Ee, inci pusok aluu, eehe fiye púlooŋ efihinaŋee ti hikaw ekaay eyye.

LII “Kúnuul efikiyeno ti aluu pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha, kamma innicoope ékululuma ya eti káapankin hunkut ha hiti kameye ka. Aluu faŋ aluu ninakiit lupu, innikit kéelafiye ka pinako.”

LIII Yéesu apiyeno hífulu ti ekumpan ya, pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ Pufalisaay pa kiiñii nkili meemak, nkayeniyo kaakilincanool ti hícump pacakanoolal. **LIV** Kápilafiyoo hikuucu ti eeha afaasok kati káyiniyoo hinooku teho.

XII

Káwasum écuŋato

I Ti oom caanak, pakan púwuli peemeenŋe nkaconcoolo fo nkakakalool. Yéesu náayaañ ápukup niŋ pinapana pa pakateyoo, naasok: “Níwasum leweño ya eti Pufalisaay pa, kamma neeyem écuŋato eyya nétif. **II** Waah óo waah weeyolee éfuuyisane, waah óo waah weeyem ti énim éfuumeeyee. **III** Ekina ewune eeha innisoke ha ti énimaañ éfihisiyee niŋ hanakan palaw, eeha innipuusanoole ti kaanuu páhantuwa ékaap éfihituunanee ti kíliŋ ka.”

Eeñanee ya hifeyu

IV Yéesu nene asok: “Aluu pákawiyam, inci pusok aluu: Timpi nife payenka nkamuk ka ínfulaa toko étinekayini waah ti aluu. **V** Pale inci fáyisan aluu aŋa inniñane ya hifeyu: Nife Pútuun pa, peeyem pa niŋ pupayaa himuku enii ya, pitaakaataak kayine kiti hiwantu aluu ti seemak. Ee, inci pusok ho aluu, pikina inniñane hifeyu. **VI** Fo ninoomanantoo múculuculu isak, uhit úsupak? Háati coonool temmo Pútuun pa pifiilut. **VII** Háati wan aluu fiye púlooŋ ufineefin. Timpi nife, nihaŋaahaŋ panap meemak múculuculu meemeenŋe.”

Kasayan niŋ fotom hipooku Yéesu hátikin pakan paka

VIII Yéesu nene asok: “Inci pusok aluu: An óo an eesayanaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fasayanoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. **IX** Pale an óo an eepookaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fapookoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. **X** An óo an eesoke heenaput t’inci, Añii An, afaaponketee, pale an óo an éehaañiye kateñal Kunuu ka keenape ka ataponketee.

XI “Niŋ kacoopaa aluu ti sempe ti púluumuma pa íhinu aluu kíiti, niŋ fotom nkacoo aluu hátikin ñíhampaatiin ña niŋ ti pakati kayine ka, timpi niwasoolo kúnuul fa innikaakaay káakup kati nifak niŋ fotom eeha innikaakaay hisoku, **XII** kaatuko Kunuu ka keenape ka efikikalaŋan aluu ti oom caanak eeha inniñane hisoku.”

* **XI:LI** 11:51 Aŋa ayem ayaamakoola ya (2 Heetaakiye 24:20-22) pale neetaat paapaa ti Saŋ-Patis.

Hícantiitu ha hiti usaanum a

^{XIII} Yéesu ti káakup ka, akee ti kayonj ka naasokoo: “Ahámpaatiin, sok atoom a úpaacinool hitaaku ha eeha paapaa atoonii naakate ha unii.” ^{XIV} Yéesu naañahanoo: “Awíyam, ayme asiirjanaam áhina kíiti nij fotom aña akaakaay aluu káapaacinool hitaaku ha hitaalu?” ^{XV} Púful toko, naasokii: “Nisiijo púsooni! Nitah kunuu, timpi nijes kaacencenool hitaaku, kaatuko elonj an eneetaat ti hitaaku ha hiteyoo, háati nihifom.”

^{XVI} Naasokii hícantiitu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin eetaake etaam eepuke meemak. ^{XVII} Naacakanoolo: 'Puume inci iññañe ihinu? Kaatuko taakut la famank aña inci nkaakaay ya émaańii.' ^{XVIII} Naasok: 'Fiye inci nkaakaay ihinu. Fahancalool mileefaan ma mutoom, illut ñenfakat, la faconcenool púloonj aña inci nkaakaay ya émaańii nij hitaaku ha hitoom. ^{XIX} Inci fasokoolo: "Awíyam, yékunoolo, hitaaku ha hitii hiti sitiil seemeenje, li, illaan, iyyeno ti elonj éesuume meemak." ^{XX} Pale Pútuun pa mpusokoo: 'Awe esonj eyyuu! Hánant eehe aafaket. Fiye, ayme afaacoop aña anconcenoole ya púloonj?' ^{XXI} Yéesu naapenan apisokii: “Eehe efihitaako an aña naconcenool hitaaku hiti fañoop aan ataakut waah hátikin Pútuun pa.”

Kat káamiilool yínan Pútuun

^{XXII} Púful toko, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Eehe hiwune inci insok aluu, timpi niwasoolo kúnuul ti elonj ya etaalu, ti waah ewwa efinili, nij fotom ti sinii aluu, waah ewwa éfinisoolo. ^{XXIII} Kaatuko elonj ya ehañaahañjaliyal, enii ya neehañjaliyal. ^{XXIV} Nisincan pusuwa pa: pusukantoo, pumaañantoo, pitaakut káamankuma nij ekina tom pileefaan, pale Pútuun pa mpúkuuman-kúuman po. Ñiyema puume innihañje panap pusuwa pa? ^{XXV} Ayme ti aluu, ti ewasoolo kúnuul, ayina kapenan caanak ti elonj ya eteyoo? ^{XXVI} Páawoo niyinaat fala ihinu waah wa wenkilis wa ewwe, weyme efiniwasoolo kúnuul ti ukee wa?

^{XXVII} “Nisincan fa híliilii ha nihíñant fa. Híhinantoo piseeń nij ekina tom hiliilantoo. Pale inci pusok aluu, háati amansa ya Solomon nij hisaanumate ha hiteyoo fiye púloonj ayinaat púsoolo samat nii hikina. ^{XXVIII} Nij Pútuun pa púsoolaa fiyuu káaheeni kiti kaakit, keeyem ka le fíyooy, kacom nkiwantee ti seemak, faala aluu, puume conko étipusool aluu? Aluu keetaakut ka káyinan kenfakat! ^{XXIX} Timpi nijes waah ewwa efinili, innilaan; timpi niwasoolo kúnuul. ^{XXX} Kaatuko keeneetaat ka Pusuwif, poko nkañes waah ewwu. Pale Pútuun pa Paapaa ti aluu, pímeyimeyi nii nisoolahaa-soolah wo. ^{XXXI} Haja panap nipijes cáwii etempo, waah ewwe púloonj efuuwufanee aluu.

^{XXXII} “Aluu cikooloo ca citoom, timpi nife, kaatuko Paapaa ti aluu súmoosuum kati awufan aluu cáwii etempo. ^{XXXIII} Ninooman hitaaku ha hitaalu, ínifulan ho salaka ti keeleke ka. Nimemanoolo émankuma mań éepuciyantoo. Inniconcenool hitaaku ha hitaalu alacana la étihicim, pa innimeya pa nii pílipa étikayini hikolu, cemmek lombo etecok. ^{XXXIV} Kaatuko la pamankal pa pitaalu mpiyem, toko lombo aan aluu insiyem.”

Pimiikan keeyem kaasincan

^{XXXV} Yéesu nene asok pinapana pa pakateyoo: “Niyeno nij wań uti páhin, innikat pilampi pa pitaalu pipicaañ. ^{XXXVI} Níhin samat nii pakan keeyem ti hituulu éñoohonii ya eti áhampaatiin a ateyii, loho akaayaa pahaaño piti pinimo. Nij pácolaliyoo naawenken, nkápankinoo putum pa. ^{XXXVII} Pimiikan pa payenka áhampaatiin a naakaakaay ka étookii kaasincan nij ácoliyoo éfikanapiyane. Pánipani, inci pusok aluu: Afáawasoonii wań uti páhin naayenani nantoonool naawufanii kapili. ^{XXXVIII} Iyyema ákeyyoo mpisit nij fotom nuulap, náatookiyii kaasincan, éfikanapiyane.

^{XXXIX} “Pale nímeyí eehe, nij áhampaatiin a ati ekumpaany ya ameya álipa ya ta naakaakaay ékey, atakatoo ápinakoonii ápilipoo. ^{XL} Aluu lombo nisiijo púsooni kaatuko inci, Ańii An, éfikey ti caanak enca étininunkoolam.”

^{XLI} Fiye, Piyeer naacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, unii uwune ansok hícantiitu eehe fo hiti pakan paka púloonj?” ^{XLII} Ateeteyo naañahanoo: “Ayme ayem amiikan a eehintiyee ya, naacohato, aña áhampaatiin a naakaakaay kañoman páhin pa piti ekumpaany ya kati ápaacinool paliyal pa pakakee pimiikan pa nij caanak ca cítuuniyaa? ^{XLIII} Amiikan a ańuu, nij áhampaatiin a áñoohoniyoo náatookiyoo ti oom páhin, áfaanapiyane. ^{XLIV} Inci pusok aluu pánipani ya, afaañomanoo hitaaku ha hiteyoo púloonj. ^{XLV} Pale usokaa amiikan a naasokoolo: 'Ahámpaatiin a atoom áfiisut éñoohonii,'

náayaañ hisapu pimiikan pa pákayiin paka niñ pakaal paka, naayeno hili, pálaani fo ákuman. **XLVI** Ahámpaatiin a ati amiikan a aṅuu áfaañohoonii ti hinoom eeha náanunkoolut niñ ti caanak enca náamiit. Afaakallanoo meemak, áfaahinoo samat nii fa nkáhin fa keehintiitee ka.

XLVII “Amiikan a aṅa eemeya ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha amemanooliit, áhinut ho afaasapee meemak. **XLVIII** Pale amiikan a aṅa éemiit ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha, náahin heewune kati asapee, afaasapee caahinkin. An óo an aṅa nkawufane meemak afaañaakee meemak, an óo an aṅa nkañomane meemak afaahaṅee hiñaaku.”

Kásuumaay tom pale píkatinool

XLIX Yéesu nene asok: “Inci kéyyookey écoopii seemak ti púlunta pa, ílafi sipince sucok. **L** Pale taakaataak pátise eyya inci íññaṅe hisayu, kúnuul unka ti inci taamanta epayut. **LI** Cukaacuk aluu nii kásuumaay inci íncoopii t’etaam? Haani, inci pusok aluu, pale píkatinool. **LII** Písik fíyooy, miin miti pakan isak éfimikatinool, pákahaaciil efikapook pákasupak, pákasupak efikapook pákahaaciil. **LIII** Efíkatatinool, paapaa afaapook añiinoo akampaani, akampaani afaapook paapaa ateyoo; íñña afaapook añiinoo ámaacul, ámaacul afaapook íñña ateyoo; íñña afaapook añiinoo aaloo, añiinoo aaloo afaapook aasonoo aal.”

Kameye heeñaṅe pitaako

LIV Yéesu naasok lompo kayoṅ ka: “Niñ nicukaa káatiṅu nkúfulii pa caanak ca incinow pa, innihaaṅ ti hisoku 'éfeenupii', apan nihitaako. **LV** Fo lompo incuke, niñ eyam ésapiyoo ti kikee kaapii, innisok 'éfisowi', nihitaako. **LVI** Aluu ñícuf! Níyiniyini kameye heekaakaay pitaako niñ nisincanaa patiila niñ t’etaam. Weyme uwune niyinaat hicuku heeyem ha aluu ti kaaposool ti caanak ence, kati nímeyi heekaakaay ha pitaako?”

LVII “Fiye, weyme uwune aluu faṅ aluu níkiwantoo heenape ha? **LVIII** Niñ akamooli ayeniyuu hicoopu ti áhina kíiti, ti pítin pa hín kata nipitejenool kati nísiyool, niñ ekina tom afaacoopi ti sempe ti áhina kíiti ya, áhina kíiti ya naawufani pakati púwuulu pa, pakati púwuulu pa nkakuli. **LIX** Inci pusoki: Aátifulii ti ékuluma eyyuu awe peccooyut kaahit ka kikelan ka.”

XIII

Púwunko umuuyen niñ ekina tom eket

I Ti oom caanak, pakan nkákey kakaman Yéesu fa Pilaat náahine kapumuk pakakee pakan pakati Kalilee, ta nkayeniye ta kaawaaseen kiti Pútuun. **II** Yéesu naañahani: “Pakati Kalilee payenkuu, fo cukaacuk aluu nii poko kahaṅa kaamuuyen pakakee pakati Kalilee kamma nkamukee fiyuu? **III** Haani, inci pusok aluu, pale niñ níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lompo púlooy efiniket. **IV** Niñ fotom pakan paka kaat ya niñ pákahaaciil paka payenka ekumpan ya eehaane ya eti Silowam neenowe ya teyii neemukalii, cukaacuk aluu nii kahaṅa kaamuuyen pakati Jerusalem? **V** Haani, inci pusok aluu, pale niñ níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lompo púlooy efiniket.”

VI Fiye, Yéesu naasokii hícantiiu eehe: “Akee áyiin ataake kaakit naasuk tenko sootoo. Naakaay hijes papukal eteyyo ataakut. **VII** Naasok áhina ya ateyoo: 'Sincan, sitiil síhaaciil unse nii inci kéyyoo hijes papukal ti enuun eyye taakantoo. Fiit yo! Etaakut nafaa weyme efeesiinjo ti etaam eyye kenseṅ?' **VIII** Pale áhina ya naañahanoo: 'Ahámpaatiin, túul yo etiil eyye, inci pícikisool ti sipat eteyyo uwwas yo campanti, **IX** manti epuk niñ ekina tom pulay mpoñ kapifiit yo.’”

Aal éhute éekuuñanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

X Ti hinoom hiti kayeno hiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kakalarjan ti ekee éluumuma. **XI** Intaako toko aal aṅa hísaalumant níhíhutane fo sitiil kaat niñ síhaaciil (18). Náaṅuho ayinantoo ésaalino fo acoonool ciit. **XII** Yéesu ta naacukoo ta náayonkaliyoo hátikinoo naasokoo: “Aal, aayihaa ti káakuuñu ka kitii.” **XIII** Naalemp sipeesoo teyoo, tokotoko aal a náasaalino apucoonool ciit, naayeno hímulu Pútuun pa.

XIV Pale, áhampaatiin a ati éluumuma ya, apucuk eehuu inseeño ti Yéesu kamma náakuuñane ti hinoom ha hiti kayeno ka. Nacoop hilim ha, naasok kayoṅ ka: “Kunoom isak niñ hoonool kiñaṅee páhin tenko. Ooto níkey ti oom kunoom nípikuuñanee, pale ti hinoom ha tom hiti kayeno ka.”

^{XV} Ateeteyo naañahanoo: “Aluu ñícuf! Fo an óo an ti aluu, ákopinantoo híciinoo niñ ekina tom fáliyoo ti káahoonanuma apicoop yo kaalaanan ti hinooom ha hiti kayeno ka? ^{XVI} Fiye, aal aje ati miin ma miti Abraham, aña Seetaani neenakiye fo sitiil kaat niñ síhaaciil (18) púmpuluj, fo añajutee kafakan ti káakuuñu enke ti hinooom ha hiti kayeno ka?” ^{XVII} Ta naasoke ta enke, keepookoo ka nkameej niñ ñusuu, pale kayoj ka nkiyeno ti pásuuma kamma heenape ha henfakat ha púlooj eeha Yéesu náahine ha.

Hícantiitu hiti ekoon sootoo

^{XVIII} Púful toko, Yéesu naasok: “Cáwii ca citi Pútuun pa niñ weyme incinakoole? Niñ weyme inci fakufumool co? ^{XIX} Cicukaacuk nii ekoon sootoo eyya an naacoope naasok yo ti kaakit ka kiteyoo. Néenjantii fo éyenoonii enuun, pusuwa pa mpúwuun ti unaay eteyyo.”

^{XX} Yéesu nene asok: “Niñ weyme inci fakufumool cáwii ca citi Pútuun pa? ^{XXI} Cicukaacuk nii leweño eyya aal naacoope naanakanool yo niñ efol eemeenje, fo hímaaf ha púlooj híkuntii.”

Putum pa peekoke pa

^{XXII} Yéesu ti pikaayu pa Jerusalem naasiño ti pisaatee pa niñ misaatee ma apiyeno kakalajan. ^{XXIII} Akee naacakanoo: “Ahámpaatiin, fo pakan caahinkilis lamma efikafakanee?”

Yéesu naañahanii: ^{XXIV} “Níhin kata nipinako ti putum pa peekoke pa kaatuko inci pusok aluu, pakan keemeenje efikañes pinako étikayini. ^{XXV} Niñ ati ekumpaana ya ayitiyaa naapank putum pa, aluu tikitaañ, éfinicook kaawenken hunkut ha innisok: 'Ahámpaatiin, pánkin unii,' pale náañahanii: 'Inci míit peyme ínnifulii!'

^{XXVI} “Fiye, efinisokoo: 'Unaa uyeniya hili niñ pálaani nantoonool, ayyeno kakalajan ti kílij ka kutoonii.' ^{XXVII} Pale afaasok aluu: 'Inci míit peyme ínnifulii! Nílaañam aluu payenka ínnihin ka heenaput ha!'

^{XXVIII} “Niñ nicukaa Abraham, Isaak, Jakob niñ piyaamakoola pa púlooj ti cáwii ca citi Pútuun pa, efinikooj innifincal úñiij aluu kamma inniwantee tikitaañ. ^{XXIX} Pakan éfikafulii pa caanak ca íncifulii pa niñ pa incinow pa, epees yaamay niñ epees yáali, kápikey hili ha henfakat ha hiti cáwii ca citi Pútuun pa. ^{XXX} Nísiitan, pakakee paka kéekelanii ka efikayeno hátikin, pakakee paka keeyem ka hátikin éfikakelanii.”

Pálafi empa Yéesu náalafiye pa Jerusalem

^{XXXI} Ti oom caanak, pakakee Pufalisaay nkákey ti Yéesu nkasokoo: “Fúl le aapikaay lakeenaay kaatuko Helot Antipas álafiyuulafi himuku.”

^{XXXII} Yéesu naañahanii: “Nikaay canisok cipampaño ceekance encuu nii: 'Inci oopa ti hiyaanu kísaalumant, ínkuuñan pakan paka kéekuuñe ka fíyooy niñ kacom, hinooom ha híhaaciyenu ha inci fapa páhin pa putoom.' ^{XXXIII} Fan óo fan incuke fo inci muus pítinam fíyooy, kacom niñ tanta, kaatuko ayaamakoola ayinaatee himuku pikee niñ neetaat Jerusalem.

^{XXXIV} “Oo Jerusalem, Jerusalem aluu keemukale ka piyaamakoola pa inninunkal payenka Pútuun pa mpúpoñii ka ti aluu, ñiyema puume innonkaam kati concenool epuuk aluu nantoonool samat nii fa ekutoon neconcenool fa mufuun eteyyo ti úpitu eteyyo. Pale nicoonut! ^{XXXV} Nísiitan, ekumpaana ya etaaluu efeekatanee, ee inci pusok aluu: Etinene nicukam fo hinak ta efinisok ta: 'Amúlee aña éekeyii ya ti caacaw ca citi Ateeteyo.'”

XIV

Ayiin ati káakuuñu kiti hanaay éekuuñanee ti hinooom ha hiti kayeno ka

^I Ti hinooom hiti kayeno, Yéesu naanako ti ekumpaana eti akee ti níhampaatiin Pufalisaay pa hili. Keeyeniye ka toko nkasincan teyoo. ^{II} Fiye, áyiin eetaake káakuuñu kiti hanaay sipees niñ woot naayeno hátikinoo. ^{III} Yéesu naacakan Pufalisaay pa niñ pikalajana hilim ha heesiñanee ha: “Cooneecoon fo kiteekit káakuuñan ti hinooom ha hiti kayeno ka?” ^{IV} Pale kañahanutoo. Náalik áyiin a aña éekuuñe ya náakuuñanoo, apipa, naasokoo ayet.

^V Fiye, naasokii: “Aluu ti aluu, ayme añiinoon niñ foton híciinoo efihinow ti ésaapun átafulanii ho mpacas ti hinooom ha hiti kayeno ka?” ^{VI} Kayinaatoo kañahan teeho.

Esilanoolo niŋ ewananoolo

^{VII} Púful toko, Yéesu naacuk kéeyonkaliyee ka hili ti kamamal kúkon ka kiti hátikin, naasokii hilim eehe: ^{VIII} “Niŋ kayonkaluu pahaaño piti pinimo timpi yeno ti híkon ha hiti hátikin ti kafeyatan an eeharuu nafaa náayonkaliyee, ^{IX} niŋ eehuu hitaakiyaa, aŋa éeyonkalii ya aluu púlooj, áfaakey ti awe, naasoki: 'Ufan híkon ha hitii áyiin a aŋe.' Fiye, niŋ ñísuuwi aafakaay iyyeno ti híkon ha hiti puson. ^X Pale niŋ kayonkaluu, yeno ti híkon ha hiti puson, ancuk niŋ aŋa éeyonkaliyuu ya hili acukuu, naasoki: 'Awíyam, kéy yeno hátikin.' Fiye, áfanapiyaneé hátikin kéeyonkaliyee ka púlooj. ^{XI} Kaatuko an óo an eesilanooliye áfaawananiyee, an óo an ewananooliye afaasilanee.”

^{XII} Yéesu naasok eeyonkaloo ya: “Naayikaa kawaay niŋ fottom káciim, timpi yónkalii pákawiya, pakatuwi tom, miin ma mitii tom niŋ ekina tom pikinooli tom keetaake ka. Náahinaa fo efi lompo kayonkali hili nkánukani. ^{XIII} Pale naayenyaa kawufan hili henfakat yónkalii keeleke ka, kéehute ka, payenka nkanow ka niŋ efank, kéefuume ka. ^{XIV} Etíkayiniyi ho kañahan, pale Pútuun pa éfipinapiyani, mpiñahani ho ta keecoonoole ka nkakaakaay ta élitoonii ti eket ya.”

Hícantiitu hiti hili henfakat

^{XV} Ti hili eehuu, akee ti keeyeniye ka toko, ápisi eeha Yéesu naayeniye ha hisoku, naasokoo: “Pásuuma efipiyo ti aŋa eekaakaay ya hili pati cáwii ca citi Pútuun pa!”

^{XVI} Yéesu naañahanoo niŋ hícantiitu eehe: “Taakaataak akee áyiin eememanoole hili henfakat naayonkal hícamp pakan. ^{XVII} Ta hili ha níhitsuuniye ta naapoñ amiikan a ateyoo, ápikaakupii niŋ keeyonkalee ka hili nii: 'Níkey, hiik ha hipayaa.' ^{XVIII} Pale poko púlooj nkáyaañ kaluum kaaponket. Ayáañ a naasokoo: 'Féefiye inci innoome kaakit, fo inci kaay hicuku etenko, sokoo aponketam.' ^{XIX} Akee ya naasokoo: 'Féefiye inci innoome kiciin ŋaasuwan kiti piya, kikina inci iyyem fiye ti pikaayu hiyoopu, sokoo aponketam.' ^{XX} Akee lompo naasokoo: 'Féefiye inci insaye aal, ekina ewune étiyini ékey.’

^{XXI} “Amiikan a apuñoho, naakaman áhampaatiin a ateyoo eeha pakan paka nkásokiyoo ha. Fiye, ati ekumpaana ya, ta náasiye ho ta, náañiken, naasokoo: 'Kaay mpacas ti kíliŋ ka niŋ ñítin ña ñiti saatee ya cóopii keeleke ka, kéehute ka, kéefuume ka niŋ payenka nkanow ka niŋ efank.' ^{XXII} Amiikan a apipa ho íhinu, naasokoo: 'Ahámpaatiin, eeha ansoke ha híhineehin pale fo fiye ekumpaana ya eemeerjut.' ^{XXIII} Ahámpaatiin a naasok amiikan a ateyoo: 'Kaay ti mítin ma niŋ kanaac kíkinku ka cóopiyii kápinakoonii, eeha efihiwun ha ekumpaana ya etoom neemeerj. ^{XXIV} Inci pusok aluu: Háati akee ti kéeyonkaliyee ka hínum, atasiikan ti hili ha henfakat ha hitoom.’”

Páciite piyeno anapanana

^{XXV} Fiye, kayoj kenfakat nkiyeno pinapool niŋ Yéesu. Náayesoonii lipe teyii, naasokii: ^{XXVI} “Niŋ an ákeyyoo ti inci, ayinaat piyeno anapanayam taamanta álafiiitam pihaj faafoo niŋ íñña a ateyoo, pihaj aaloo niŋ epuukoo, pihaj ñúnuwoo niŋ pakatuwoo niŋ pakahoopoo, niŋ lompo eloj ya eteyoo. ^{XXVII} Aŋa lompo eekantiit kuluwaa ya eteyoo, eeyem ya kúnuul ka kiteyoo, naanapanam, ayinaat piyeno anapanayam.

^{XXVIII} “Fo niŋ akee ti aluu álafiyaa kulut ekumpaana eehaane, átayaañ ayeno apifin mañ emma naakaakaay káfulan manti míyini hipayu oom páhin? ^{XXIX} Niŋ ekina tom afaatah yo átayini yo hipayu, pakan paka keekaakaay ka hicuku eteyyo nkalenkenoo, ^{XXX} nkasok: 'Sincan, aŋe áyaañe kulut ekumpaana, ayinaat yo hipayu.’

^{XXXI} “Fo lompo incuke, niŋ amansa ayenyaa pikaayu hikam niŋ akee amansa, fo átayaañ ayeno apisincan man niŋ síwuli ŋaasuwan (10,000) áfaayini kátaakoolan eeyem ya ti ékey niŋ síwuli áwii (20,000)? ^{XXXII} Niŋ ameya nii átayini, aŋa naaloj náalaaje afaapoñ pakan kaluum púsuumool. ^{XXXIII} Ti páhinal pa poonool puu, an óo an ti aluu ayinaat piyeno anapanayam taamanta akatanut waahoo púlooj.

^{XXXIV} “Micempanu anapaanap, pale niŋ múfulaa ti pasampe etemmo puume éfimiyyiniyee éñahanii ti pasampe? ^{XXXV} Minaput ti etaam ya, minaput lompo campanti, efimiwantee. An óo an eetaake kaanuu kiti káasiitan, ásiitan.”

XV

Hícantiitu ha hiti sáacii ya éecime ya

^I Hikee hinoom, hícump pisayoola kúncoo niñ pumuuyena nkálohii Yéesu káasiitanoo. ^{II} Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiirjane ha nkayeno káakumutool kapisok: “Ayíin arje nawananwanan pumuuyena pa naali neyii.”

^{III} Fiye, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: ^{IV} “Niñ akee ti aluu ataakaa sísaacii keme, yoonool néecim, fo atakat áwii epaakiil niñ kaat niñ sipaakiil sa (99) ti káahoonanuma, apikaay hiñes yoonool ya éecime ya fo álañanii yo? ^V Niñ álañaniyoo yo, niñ pásuuma áfaakantoonii yo ^{VI} naayet t’enuuf. Púful toko naayonkal pákawiyoo niñ pikinooloo nantoonool naasokii: ‘Níkey, ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllañanii sáacii ya etoom yoonool ya éecime ya.’ ^{VII} Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, pásuuma efipiyeno ti keeyem ka alacana niñ amuuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa uteyoo, pihan áwii epaakiil niñ kaat niñ pakapaakiil paka keecoonoole ka kasoolahut kayesan eloñ ya eteyii.”

Hícantiitu hiti koofali éecime

^{VIII} Yéesu naapenan hisoku: “Moonool muu, niñ aal ataakaa sikoofali ñaasuwan, yoonool néecim, fo atacañan lampi, naaneerj ekumpaen ya naañes yo niñ kunuu fo alañan yo? ^{IX} Niñ alañanaa yo áfaayonkalii pákawiyoo niñ pikinooloo nantoonool naasokii: ‘Ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllañanii koofali ya etoom éecime ya.’ ^X Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, niñ amuuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa uteyoo, pásuuma efipiyeno ti pumaleekoo pa piti Pútuun pa.”

Hícantiitu ha hiti añii ya éecime ya

^{XI} Yéesu nene asok: “Taakaataak áyiin eetaake epuuk pákasupak. ^{XII} Kahiineen ka nkusok faafoo: ‘Paapaa, ufanam putumam ti hisaanumate ha eeha inci iññañe ha hitaaku nampi ketaa.’ Fiye, paapaa ya náapaacinoool hitaaku ha hiteyoo epuukoo. ^{XIII} Fiyiit kahiineen ka naanooman putum pa piteyoo púloñ naakaay ti mah méelañe. Náapucalool po mañ ma miteyoo ti eloñ eenaput. ^{XIV} Apipa káapucalool aña naataake ya púloñ, épankul enfakat néenakoonii ti mah ma púloñ, náayaañ palek. ^{XV} Naakaay hiñes páhin, akee áyiin ati oom mah naacoopoo, naapoño káakuuman pícalukun ti etaam ya eteyoo. ^{XVI} Náalafi kaasiitan fanoo niñ paliyal empa pícalukun pa mpiyeniye pa hili pale an awunutoo waah.

^{XVII} “Fiye, ápuñoohonii ti kunuuwoo, naasokoolo: ‘Píhina kayema puume pakati paapaa atoom payenka nkali fo nkatowan, inci íyyemi le ti eket niñ peep. ^{XVIII} Ooto, inci faño ho pati paapaa atoom nkaasokoo: ‘Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati alacana niñ ti awe. ^{XIX} Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini, cokam samat nii akee ti píhina pa pakatii.’”

^{XX} “Púful toko, añii ya naalito, naaño ho pati faafoo. Mpálepaliyoo, faafoo naañantanoo nketoo teyoo ti hikaw meemak. Naatey apipaakoolanoo naañoonoo, naasumpooloo. ^{XXI} Añii ya naasokoo: ‘Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati alacana niñ ti awe. Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini.’ ^{XXII} Pale faafoo naasok pimiikan pa pakateyoo: ‘Nihiliikan! Nícoopii hísool ha heehañe ha pawalle ínnisooloo ho, inniñaamoo ekop ti hisiiik, inniwasoo pisamata. ^{XXIII} Innícoopii cíciin ca ceehañe ca pafom nipumuk upuliyaa nuuhaañiyaa. ^{XXIV} Kamma añiinam arje naakete, náañoohonii ti eloñ; náacim, naalañane.’ Nkáyaañ pahaño.

^{XXV} “Ta eehe nihitaakiye ta añiinoo áhampaatiin a náaloñii ti kaakit. Ti éñoohoniyoo ápulohanii ekumpaen ya náasi páyifal niñ pakiiyal. ^{XXVI} Naayonkal akee ti pimiikan pa, naacakanoo: ‘Weyme utaakiye le?’ ^{XXVII} Amiikan a naañahanoo: ‘Atuwi áñoohonii, paapaa atii naamuk cíciin ca ceehañe ca pafom kamma náañoohonii kásuumaayoo.’

^{XXVIII} “Fiye, añii ya áhampaatiin a hiiño nihili, naapook pinako ti ekumpaen ya. Paapaa ateyoo náafulii, naamaaneenakoo apinako ti ekumpaen ya. ^{XXIX} Pale naasok paapaa ateyoo: ‘Síitan! Sitiil ense púloñ inci yemuu ti páhin péelaacanut hilimi. Pale háati cibil ataapala wunam pahaño niñ pákawiyam. ^{XXX} Pale añiini arje, ápuñoohonii, akina arje éepucaloole ya hitaaku ha hitii ti púmaacul keenaput, ammukoo cíciin ca ceehañe ca pafom!’

^{XXXI} “Paapaa ateyoo naasokoo: 'Añiinam, hinak óo hinak awe oopa le niñ inci, waah óo waah utoom, utii. ^{XXXII} Pale atuwi aņe aketaaket, náañohoonii ti eloņ; náacim, naalaņanee. Ekina ewune uñaņaa pahaaño niñ hitaaku pásuuma.'”

XVI

Hícantiitu ha hiti áhina ya eesuusa ya

^I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Ayíin usaanum ataake áhina eeyeniye ati hikaw ha hiti páhin pa piteyoo. Pakan nkákey kapisok usaanum a nii áhina ya ateyoo, pahaaño niñ hisaanumate ha hiteyoo naayaake. ^{II} Naayonkaloo naasokoo: 'Eeheyime inci ínsi nkákup kitii? Finam waah wa wéenakoonii wa niñ wéefule wa, kaatuko áatineeyini piyeno ati hikaw ha hiti páhin pa putoom.'”

^{III} “Ahína ya naasokoolo: 'Páawoo áhampaatiin a atoom áfaafulanam ti páhin pa putoom, puume inci iññaņe íhinu? Taakut sempe siti piya, suuwaasuu lompo kaalumatool. ^{IV} Méyimeyi fa inci nkaakaay íhinu, ancuk niñ inci púulaa páhin pa putoom pakan paka nkawananam lateyii.'”

^V “Naayonkal oonool oonool ti keetaake ka nikopu ti áhampaatiin a ateyoo. Naacakan áyaañ a: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' ^{VI} Naañahanoo: 'Kilampasaan keme kiti lúuliin.' Ahína ya naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno mpacas nkiic áwii ésupak niñ ņaasuwan (50).’”

^{VII} “Apipa, naacakan akee: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' Naañahanoo: 'Sipootak keme siti uli.' Naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno nkiic áwii epaakiil (80).’ Fiye, náahin fo ti an óo an eeyekane áhampaatiin a ateyoo nikopu.”

^{VIII} “Púful toko, áhampaatiin a náamul áhina ya ecoonoolut a kamma náahine ho niñ pasuuse. Kaatuko payenka nkanapan ka énimaañ ya eti púlunta empe kahaņa pasuuse pakati ecaņ ya eti Pútuun pa ti waah ewwa nkáhin wa ti pututayii.” ^{IX} Yéesu nene asokii: “Inci pusok aluu: Hisaanumate ha hitaaluu hiti púlunta empe, nicoop ho kati nitaak pákawi, ancuk niñ hipayaa, innisayanee ti úyenuma wa uti eket maamaa.”

^X “An eehintiyee niñ waah wenkilis afaahintiyee lompo niñ waah wenfakat, an ecoonoolut niñ waah wenkilis, atacoonool niñ waah wenfakat. ^{XI} Niñ nicoonoolut niñ hisaanumate ha hiti púlunta empe, ayme afaañoman aluu hisaanumate ha hiti pánipani ya? ^{XII} Niñ nicoonoolut niñ hisaanumate hiti an, ayme afaawufan aluu hisaanumate ha hitaaluu? ^{XIII} Amiikan oonool ayinaat páhin ti ñihampaatiin pákasupak. Afaanat oonool a náalafi akee ya, niñ ekina tom áfaalafi oonool a naapook akee ya. Niyinaat kaalehanool káyinan Pútuun niñ pálafi mañ.”

^{XIV} Ta Pufalisaay pa nkásiye ta enke púlooņ nkalenken Yéesu kamma nkálafiye mañ. ^{XV} Yéesu naasokii: “Aluu ínnyisanyisan pucoonool pa pitaaluu ti ñikin pakan paka, pale Pútuun pa pímeyiméyi heeyem ha ti saan aluu. Kaatuko eeha pakan paka nkacoke ha nii hihaja hitaaku nafaa, Pútuun pa pinataanat ho.”

Hilim ha heesiņanee ha niñ cáwii ca citi Pútuun pa

^{XVI} Yéesu nene asok: “Kilim ka kiti Móyiis niñ kiti piyaamakoola pa kisiņanee-siņan fo ti caanak ca citi Saņ-Patis. Písik ti oom caanak ekoonjan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa neeyeniye ti káatuunan. Fiye, an óo an oopa ti íhinu kata kati anako. ^{XVII} Alacana niñ t’etaam efikahaņ pacas épucaloolo cilim ca ceehaņe ca káafomaati ti hilim ha heesiņanee ha hiti Móyiis.”

^{XVIII} “Ayíin óo áyiin éefulane aaloo naasa akee aal, ti kaamuuyen naayem, aņa lompo eesaye aal aņa áyiinoo náafulane ti pinimo, ti kaamuuyen naayem.”

Hícantiitu ha hiti usaanum a niñ Lasaar

^{XIX} Fiye, Yéesu naasok Pufalisaay pa hícantiiu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin, nawaso wañ weewalla núuciiti hinoom. Hinak óo hinak la teyoo pahaaño, naayeno ti eloņ eenape. ^{XX} Intaak lompo áyiin eeleke, caacawoo Lasaar, aņa nahinto hátikin putum ekumpaañ ya eteyoo, eniinoo púlooņ kaameeņ musontuwaay. ^{XXI} Náalafi kahesal aņa nánowalii ya ti púus pa piti usaanum a apili, piyen pa conko mpíkey mpiyeno kaaneewan musontuwaay ma miteyoo.”

^{XXII} “Eeleke ya naaket, pumaleekoo pa mpicoopoo mpiyenanoo pukol Abraham. Usaanum a lompo, naaket naahokee. ^{XXIII} Pati keekete ka naayeno ti kúnuul kenfakat, ápihaafin naañantan pállaañe

Abraham, Lasaar naayeno pukoloo. ^{XXIV} Naaceek apusok: 'Paapaa Abraham, inci ti ñíseeña ñenfakat iyyem le ti uleew ewwe. Ketí ti inci ti hikaw, mpoñ Lasaar ápikaapuucii pikelan hisiiikoo ti man, apumonanam híleeluufam.' ^{XXV} Pale Abraham naañahanoo: 'Añiinam, náwuno nii aayenaayeno ti elonj éesuume, tempo Lasaar naayeno ti kúnuul. Fiye, Lasaar oopa le, ti kaapuuanoolee, awe oopa ti ñíseeña. ^{XXVI} Apan niñ fúlaa toko, kaayeen kenfakat unka ti pututa unaa, eeha efihiwun ha kéelafiye éfulii petoonii kápifiitanii lupuu ti aluu étikayini, fo lompo incuke ti kéelafiye éfulii lupuu ti aluu nkáfiitanii petoonii.'

^{XXVII} "Usaanum a naasokoo: 'Paapaa Abraham, ooto inci luumuu, poñ Lasaar pati ekumpan ya eti paapaa atoom, ^{XXVIII} kaatuko inci taakaataak po pakatu isak. Akaay, apicaakamanii heeyem ha pe, poko lompo timpi kákey peti kúnuul enke.' ^{XXIX} Abraham naañahanoo: 'Pakatuwi kataakaataak pakiical pa piti Móyiis niñ piti piyaamakoola pa, kásiitan po.' ^{XXX} Usaanum a naasokoo: 'Paapaa Abraham, eehuu hifomut, pale niñ an áfuliyoo ti keekete ka naakaay teyii, éfikawunko umuuyen wa uteyii.' ^{XXXI} Abraham naasokoo: 'Niñ kásiitanut Móyiis niñ piyaamakoola pa, háati an náañohonii pati keekete ka, étikayinanoo.'"

XVII

Kaamuuyen niñ kaaponket

^I Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Fan óo fan incuke, efitaak waah weekaakaay kanakan an ti kaamuuyen, pale kúnuul efikiyeno ti aña éfuunapii ya teyoo. ^{II} Fisaka apicenkee ti ekun énanikiin enfakat naawantee ti musuu le niñ afaanakan akee ti kenkilis ka payenke ti kaamuuyen. ^{III} Nisiñjo púsooni!

"Niñ atii ya amuuyenaa, watanoo, niñ awatanooliyaa mponketoo. ^{IV} Niñ amuuyenaa ti awe ñiyema isak niñ ñésupak ti hinoom ha hoonool ha, náañohonii ti awe ñiyema isak niñ ñésupak kaalum kaaponket, aañarjoo kaaponket."

^V Pupoñapoñ pa nkasok Ateeteyo: "Penan unii káyinan." ^{VI} Ateeteyo naañahanii: "Niñ nitaakaa káyinan keefomut nii ekoon sootoo, níyiniyini hisoku enuun eyyuu: 'Lúpinoolo nkaasiijanooleo ti musuu,' éfeehin eeha innisoke ha.

^{VII} "Usokaa akee ti aluu ataake amiikan ayaya niñ fotom afaasa púlukuleen pa piteyoo. Mpáyetaliyoo ti kaakit, fo aafasokoo: 'Hiliikan káy yeno aapili?' ^{VIII} Haani, aafasokoo: 'Káy yikam waah ewwa inci fali káciim, naapayaa hiik, immemanoolo uwwufanam pili illaan, niñ inci payaa, awe conko, illi illaan.' ^{IX} Fo aafasok amiikan a apalaka kamma náahine eeha ansokoo ha áhin? ^X Fo lompo incuke ti aluu, niñ níhinaa waah ewwa nkasoke wa aluu níhin, nisok: 'Unii pimiikan kenseñ, páhin pa putoonii lamma núuhine.'"

Káakuuñan pakan ñaasuwan pakati kanuk

^{XI} Yéesu ti pikaayu Jerusalem, naanap ti pututa mah ma miti Samali niñ Kalilee. ^{XII} Akina ti pinako ti cikee cisaatee, pakan ñaasuwan keekuulut kamma kanuk nkákey kapipaakoolanoo. Nkasiñjo kápilaarjoo ^{XIII} nkaceekoo niñ uwiiluyii: "Yéesu, Ahámpaatiin, keti hikaw ti unii!" ^{XIV} Yéesu apicukii, naasokii: "Nikaay cániyisanoolo pati puwaaseena pa pakati Pútuun pa." Poko ti pítin pa nkakuulane.

^{XV} Akee ti poko, ápipanum nii ákuuñaneekuuñan, náañohonii ti wootoo, naayeno hímulu Pútuun pa niñ kaawiiluyoo. ^{XVI} Naanow ti woot Yéesu, puhoonuyoo t'etaam, naasokoo apalaka. Antuj ati Samali. ^{XVII} Yéesu naacakan: "Fo ñaasuwan ya púloonj tom ekuulane? Isak ya niñ pakapaakiil paka peyme nkayem? ^{XVIII} Háati akee ti poko ayinaat éñohonii ápumul Pútuun pa fo niñ neetaat ati Samali ya arje, eeneetaat a ati Israyel?" ^{XIX} Naasokoo: "Lito, kaay, káyinan ka kitii kúkuuñanuu."

Ekéy ya eti cáwii ca citi Pútuun pa

^{XX} Hikee hinoom, pakakee Pufalisaay nkacakan Yéesu: "Teyme cáwii ca citi Pútuun pa éficikey?" Yéesu naañahanii: "Cáwii ca citi Pútuun pa éticikey samat nii waah ewwa nuucukee. ^{XXI} An atasok: 'Nisincan! Ehee col!' niñ fotom 'Ahaa col!' kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa unca ti aluu."

^{XXII} Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Caanak unca ti ékey, éfinilafi fanfanj hicuku hinoom hoonool ti kunoom ka kiti inci, Añii An, pale etinicuk ho. ^{XXIII} Pakan efikasok aluu: 'Nisincan! Eheeyoo le!' niñ ekiná tom: 'Ahaayoo pa!' Pale timpi nikaay, timpi ninapanii. ^{XXIV} Samat nii

pamaliñoolal etiiil fa mpicaañan fa patiila púloonj písik ti púcook fo ti pikelan, fo lompo pakan paka nkakaakaay hicuku inci, Añii An, ti hinoom ha eeha fáñoohonii ha. ^{XXV} Pale fo inci yáañ yeno ti kúnuul kenfakat, mpookee ti ekaay eyye.

^{XXVI} “Samat nii fa intaakiye fa ti caanak ca citi Nowe,[☆] fo lompo nkaakaay pitaako ti kunoom ka kiti inci, Añii An. ^{XXVII} Pakan paka nkayeno hili, pálaani, esa niñ pinimo fo ti hinoom eeha Nowe náayuukiye ha ti piteen pa penfakat pa. Fiye, etiiil ya néenupii man menfakat fo mumukalii púloonj cew. ^{XXVIII} Fo lompo incuke ti kunoom ka kiti Lot:[☆] Pakan paka nkayeno hili niñ pálaani, hinoom niñ kaanooman, pusuk niñ kulut. ^{XXIX} Pale hinoom eeha Lot náafule ha Sotom, seemak niñ kíceek ínsifulii patiila, insimukalii púloonj cew.

^{XXX} “Fo lompo facuk ti hinoom eeha inci, Añii An, nkaakaay ha éyisanoolo. ^{XXXI} Ti oom hinoom aña eeyem patiila ti kankalañ ekumpan ya eteyoo naataak waahoo páhantuwa, añañut éwanoonii apicoop wo. Fo lompo incuke aña eekaaye piya, añañut éñoohonii pati ekumpan ya eteyoo. ^{XXXII} Nínawuno heetaakiye ha Lot aaloo![☆] ^{XXXIII} Aña éelafiye kafakan elonj ya eteyoo, áfaapuul teyyo, aña éepuule ti elonj ya eteyoo afaafakan yo. ^{XXXIV} Inci pusok aluu: Oom hánant pakan pákasupak efikahinto nantoonool, oonool áfaaseepinee akee ya naakatee toko. ^{XXXV} Pakaal pákasupak efikayeno pútuum ti ésiken yoonool, oonool áfaaseepinee, akee ya naakatee toko.” [^{XXXVI}]

^{XXXVII} Pinapana pa pakateyoo nkacakanoo: “Ahámpaatiin, peyme eehuu nihikaakaay pitaako?” Naañahanii: “La ehunuñ neeyem, toko piketul pa mpuconcool.”

XVIII

Hícantiitu piñiino ti kaluum

^I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo hícantiiitu eehe ápiyisanii nii kañañaa kaluum tan óo tan timpi káwusen. ^{II} Naasokii: “Taakaataak ti ekee saatee áyiin áhina kíiti eefeyut Pútuun apaaliit an. ^{III} Ti saatee eyyuu lompo, intaako eyaañat aña áyiinoo eekete, apinakaay pateyoo kati afiitoo kilim ti pututayoo niñ akamooloo.

^{IV} “Fo ta infiyee innapook, pale ti pikelan naasokoolo: 'Háati inci feyut Pútuun niñ ekina tom paaliit an ^V pale, páawoo aal aña oopa ti ihampuyam meemak, inci fasiinjiyoo. Niñ inci hínut fo átayekuno ékey hinak óo hinak kayokanam.'”

^{VI} Fiye, Ateeteyo nene asok: “Nísiitan áhina kíiti ya eenaput a añuu eeha naasoke ha. ^{VII} Fo Pútuun pa efipukuut ti pisiinjo pakan paka payenka mpimamale ka, keeyem ka ti kaayonkal etempo hánant hanakan kati piyankananii? ^{VIII} Inci pusok ho aluu, efipisiinjiyii mpacas. Pale inci, Añii An, niñ inci nóhooniyoo fo éfitookii t'etaam keetaake káyanan?”

Hícantiitu ha hiti Afalisaay niñ asayoola kúncoo

^{IX} Fiye, intaako toko keecokooliye nii keecoonoole, nkátinan ti pakakee paka. Tempo, Yéesu naasokii hícantiiitu eehe: ^X “Taakaataak pakan pákasupak keekaaye ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa kaluum: akee ya Afalisaay, akee ya asayoola kúncoo. ^{XI} Afalisaay a naasiinjo citeeteyoo naalum: 'Inci sokuu apalaka Pútuun kamma inci incukut nii pakakee paka, keeyem ka pílipa, keecoonoolut, pihaañiya niñ pakaal niñ fottom samat nii asayoola kúncoo ya aña. ^{XII} Insuñsuñ kunoom kúsupak ti lóokunj ya, uwwufani himpaac ha heewase ha ñaasuwan ti waah óo waah púloonj ewwa inci intaake tewwo cooy.'

^{XIII} “Pale asayoola kúncoo ya naasiinjo pílaañ, álafiiit fala káahaafin, pale náasitan, naasok: 'Pútuun, taak paket hikaw t'inci, amuuyena ya.'”

^{XIV} Yéesu naasokii: “Inci pusok aluu, áyiin a añuu, ta naayeniye ta piyetu, akina Pútuun pa mpucoké nii eeconoole pale Afalisaay a tom. Kaatuko an óo an éemakiyanooliye áfaawiiniyaneé, an óo an éewiiniyanooliye áfaamakiyaneé.”

Yéesu niñ epuuk ya

^{XV} Fiye, pakan nkácoopii epuuk ti Yéesu kati álikii. Pinapana pa pakateyoo kapucuk eehuu nkafet teyii. ^{XVI} Pale Yéesu naayonkal epuuk ya naasok: “Nikat epuuk ya kápikey ti inci, timpí nikitii. Kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa ti payenka keecuke ka nii payenkuu inciyem. ^{XVII} Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eesayanut cáwii ca citi Pútuun pa samat nii añii, atanako tenco.”

Ayiin usaanum niñ elon ya eepayantoo ya

^{XVIII} Ati hikaw ati Pusuwif naacakan Yéesu: “Ahámpaatiin eenape yuu, puume inci iññañe ðhinu pitaak elon ya eepayantoo ya?”

^{XIX} Yéesu naañahanoo: “Weyme uwune ayyonkalam eenape? Taakut an eenape fo Pútuun pa lamma. ^{XX} Fo áamiit hilim ha heesiñanee ha? ‘Timpí haaño niñ aal ati an, timpí coonool aapumuk an, timpí líp, timpí caam aapinook an, túul paapaa atii niñ iññañaa atii.’”

^{XXI} Naañahan Yéesu: “Eehuu púlooj inci immanke kápiliñ maañiiyaayam.” ^{XXII} Ta Yéesu náasiye ta eehe, naasokoo: “Waah woonool uwwa toko ewwa áhñinut: Nooman hitaaku ha hitii púlooj uwwufan mañ ma keeleke ka, aafataak hisaanumate alacana, náafulaa toko ínkey innapanam.”

^{XXIII} Pale áyiin a ta náasiye ta eehe ínciitiyoo meemak, kamma naataake fo muus. ^{XXIV} Yéesu apisincanoo, naasok: “Cíticiiti kusaanum ka kapinako ti cáwii ca citi Pútuun pa! ^{XXV} Fo ñonkomoo éfeeyini pinako ti káfuun saakilañ? Haani! Pale pinako pa piti usaanum ti cáwii ca citi Pútuun pa efipihañ páciite.” ^{XXVI} Keeyeniyo ka káasiitan, nkacakan: “Fiye, ayme áfaayiniyee kafakan?” ^{XXVII} Yéesu naañahanii: “Waah wa weeheeke wa an, uheekut Pútuun pa.”

^{XXVIII} Piyeer naasok Yéesu: “Sincan, unii ukatanaakatan waah wa utoonii púlooj nuunapani.” ^{XXIX} Yéesu naañahanii: “Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eekatane enuuf, aal, pakatu niñ ñúnu, pupuka, epuuk kamma cáwii ca citi Pútuun pa, ^{XXX} afaahañ hitaaku meemak ti caanak ca citi fíyooy, niñ ti púlunta pa peeyem pa ti ékey, elon eepayantoo.”

Káakup Yéesu káhaaciyenu kiti eket ya niñ pilito pa piteyoo

^{XXXI} Púful toko, Yéesu naacoo pupoñapoñ pa pakateyoo ñaasuwan niñ pákasupak paka ti kaapii, naasokii: “Nísiitan, unaa unka ti pisilo Jerusalem, waah wa púlooj ewwa piyaamakoola pa nkakiice wa kiti inci, Añii An, efuutaako. ^{XXXII} Efikawufanam keeneetaat ka Pusuwif. Efíkapalahoolam nkalenkenam, nkakallanam, nkafaacal t’inci. ^{XXXIII} Efikasapam niñ kisawut, nkamukam. Ti hinoom ha híhaaciyenu ha éfilitoonii ti eket ya.”

^{XXXIV} Pupoñapoñ pa kásiit eeha naayemii ti hisoku. Putum hilim ha nihiyolee teyii, kámiit eeha Yéesu náalafiyii hisoku.

Káakuñan káafuumafuum pukol Yeliko

^{XXXV} Yéesu ta naalohane ta Yeliko, káafuumafuum nkiyeno ti kanaac pítin pa, kipiyeño kaaluuma-tool. ^{XXXVI} Kípisi kayoj ka ti himuusu, nkicakanii heetaakiye. ^{XXXVII} Nkasokoo: “Yéesu ati Naasalet ayem ti himuusu.” ^{XXXVIII} Ta káafuumafuum ka nkísiye ta eehe nkíceekii niñ kaawiilu etenko: “Yéesu añii ya ati Dawid, taak paket hikaw ti inci!” ^{XXXIX} Keeyeniye ka hátikin nkafet teyoo nkasokoo afatan, pale naahañ toko náaceekii: “Añii ya ati Dawid taak paket hikaw ti inci!”

^{XL} Yéesu naasiño naasokii: “Nícoopiyamoo.” Ta náalohaniyo ta, Yéesu naacakanoo: ^{XLI} “Weyme állafiye inci píhini?” Naasokoo: “Ateeteyo, hínam pinee cuk.” ^{XLII} Yéesu naasokoo: “Ñoho ti hicuku, káyinan ka kitii kúkuuñanuu.” ^{XLIII} Tokotoko ñíkinoo iññipankino, naanapan Yéesu, naayeno hímulu Pútuun pa. Kayoj ka púlooj kipicuk eehuu lompo, nkiyeno hímulu Pútuun pa.

XIX

Yéesu niñ Sakaay

^I Púful toko, Yéesu naanako ti saatee ya eti Yeliko. Apiyeno himuusu saatee ya, ^{II} intaako toko áyiin aña nkasok Sakaay, akee ti ñíhampaatiin pisayoola kúncoo ya, naayeno usaanum. ^{III} Náalafi hicuku ayme ayem Yéesu, pale patameyoo mpiwun ayinaat kamma kayoj ka. ^{IV} Fiye, naatey hátikin pa Yéesu naañañe pa himuusu, naasilo ti enuun kati acukoo.

^V Yéesu ápucolii toko náahaafin naasokoo: “Sakaay, wánoonii mpacas, kaatuko fíyooy, fo inci wanan pati awe.” ^{VI} Sakaay náawanoonii mpacas, naawanan Yéesu niñ pásuuma.

^{VII} Pakan paka púlooj kapucuk eehuu nkáyaañ káakumutool kapisok: “Pati amuuyena naakaaye apiwanan.” ^{VIII} Pale Sakaay naasiijo, naasok Ateeteyo: “Sincan, Ahámpaatiin! Inci fawufan kancan hisaanumate ha hitoom keeleke ka, an óo an aña ammeya nii inci lípoolip, fañahanoo fo ñapaakiil aña inci incoope ya teyoo.”

^{IX} Yéesu naasokoo: “Fíyooy kafakan ka kúcoliyoo ti ekumpa an eeye, kamma aje lompo naayem ati miin ma miti Abraham. ^X Kaatuko inci, Añii An, kéyyokey hijes niñ kafakan keelinciye ka.”

Hícantiitu hiti sisanoo ñaasuwan

^{XI} Yéesu fa naalohane fa Jerusalem, pakan paka incukii nii etikamp Pútuun pa efipisiinjan cáwii etempo. Ekina ewune, poko ti kásiitanoo ka, Yéesu naapenanií hícantiiu eehe. ^{XII} Naasokii: “Taakaataak áyiin eemaka eeyeniye pikaayu ti mah méelaaje, pa naakaakaayee hicoku amansa ya ati mah ma miteyoo, niñ apayaa náañhoonii. ^{XIII} Akáayum, náayonkalii ñaasuwan ti pimiikan pa pakateyoo naawufan an óo an sanoo yoonool naasokii: 'Niyesanool nempo fo ta inci fáñoonii.' ^{XIV} Pale, pakan paka pakati saatee ya kanatoonat, nkañoñ pusonoo pakan kapica kasok nii: 'Unii úlafiit áyiin a aje apiyeno amansa ya atoonii.'

^{XV} “Pale toko fiyaaw, náayenoonii amansa ya, náañhoonii ti mah ma miteyoo. Naayonkal pimiikan pa payenka naawufane ka pisanoo kati ámeyí puume nkataakale. ^{XVI} Ayáañ a náakey naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo ñaasuwan.' ^{XVII} Amansa ya naasokoo: 'Napaanap, amiikan eenape! Páawoo acoonoolaa-coonool niñ waah wa wenkilis ewwe, inci fáhini ati hikaw ati sisaatee ñaasuwan.' ^{XVIII} Asúpiyenu ya náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo isak.' ^{XIX} Amansa ya naasokoo: 'Awe lompo inci fáhini ati hikaw ati sisaatee isak.'

^{XX} “Akee amiikan náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, ehe sanoo ya eyya awwufanaam ya, inci túkaatuk yo ti cifaal immank yo. ^{XXI} Inci feyuufe, kamma ayyem áyiin eefete. Ansasa waah ewwa ayyenanut, immaañ waah ewwa ansukut.' ^{XXII} Amansa ya naañahanoo: 'Ti pákupali inci nkaakaay íhinuyi kíti, awe amiikan a eenaput a! Aámeyimeyi nii inci áyiin eefete, insasa waah ewwa inci iyyenanut, immaañ waah ewwa inci insukut. ^{XXIII} Weyme uwune aanakanut sanoo ya etoom ti émankuma mañ eeha efihiwun ha niñ inci ñóhooniyoo íntookii yo neepukoole?'

^{XXIV} “Fiye, naasok keeyeniye ka toko: 'Nisa sanoo ya eteyoo niwufan yo aña eetaake ya sisanoo ñaasuwan.' ^{XXV} Nkasokoo: 'Ahámpaatiin, ajuu apayaapa hitaaku sisanoo ñaasuwan!' ^{XXVI} Naañahanii: 'Inci pusok aluu: An óo an eetaake, afaapenane, pale an óo an eetaakut, háati caahinkilis ya eyya naataake ya efeesayee teyoo. ^{XXVII} Pale pikamoolam keesoke ka kálafiit inci kati yeno amansa ya ateyii, nikaay nípicopiyyi le hátikinam innimukii.'”

Pinako pa piti Yéesu Jerusalem

^{XXVIII} Yéesu ta naapaye ta hisoku eehuu, naanow kayoj ka hátikin, apiyeno pisilo Jerusalem. ^{XXIX} Ta nkalohane ta Petifake niñ Petani, la nkasok la “cítintij ca citi Olif”, naapoñ pákasupak ti pinapana pa pakateyoo, ^{XXX} naasokii: “Nikaay ti cisaatee ca ceeyem ca hátikin aluu, niñ ninakiyaa tenco efinitook nkacenske toko cífalij enca an ataapala alapo tenco, níkopinii co, ínnicopiyyam co. ^{XXXI} Niñ an acakanaa aluu: 'Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?' Inniñahanoo: 'Ateeteyo asoolahé co.'”

^{XXXII} Keeponee ka nkakaay incakatook samat nii fa Yéesu naasokii fa. ^{XXXIII} Kapiyeno kákopin cífalij ca, pakateete co nkacakanii: “Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?” ^{XXXIV} Nkañahanii: “Ateeteyo asoolahé co.” ^{XXXV} Nkácoopii co Yéesu, nkalemp kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti cífalij ca, nkalapanoo tenco. ^{XXXVI} Akina ti pikaayu pa, pakan paka nkatanaloo kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti pítin pa.

^{XXXVII} Apilohan Jerusalem, ti pítin pa piti eliijoon ya eti cítintij ca citi Olif, kayoj ka púlooj kiti pinapana pa pakateyoo nkimeej niñ pásuuma, nkíyaañ kaanimpan Pútuun pa niñ kilim keeceeke kamma nkacuke waah weecukantee. ^{XXXVIII} Nkasok:

“Pútuun pa pinapiyan amansa ya éekeyii ya ti caacaw etempo!
Kásuumaay kiyeno alacana, núumulaa Pútuun pa piti patiila. ☆”

XXXIX Pakakee Pufalisaay pa keeyeniye ka ti kayoŋ ka nkasok Yéesu: “Ahámpaatiin, fet ti pinapana pa pakatii kapifatan!” **XL** Yéesu naañahani: “Inci pusok aluu, niŋ kafatanaa, pínankiin pa éfipiceekii!”

XLI Yéesu apihaŋ naalohane Jerusalem, naacuk saatee ya, naakoŋ kiteeteyyo. **XLII** Naasok: “Niŋ awe lompo Jerusalem aameya ti hinoom eehe waah ewwa éfuucoopiya kásuumaay ka! Pale fiye eehuu hiyoleeyol ti ñikini. **XLIII** Hileeŋi kamma ámmiit, kaatuko caanak unca ti ékey ta pikamooli éfikakiiti púloŋ, nkákinkooli, nkakincooli ti upii wa púloŋ. **XLIV** Efikatuncalooli niŋ epuuki; etikakat sínankiin súsupak seenaŋanooliye, kamma ankiuwut ta Pútuun pa mpíkeyii ta kafakani.”

Yéesu la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa

XLV Ta Yéesu naacole ta Jerusalem, naanako ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, náayaañ hiyaanu punoomana pa. **XLVI** Naasokii: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa nii: 'Ekumpaan ya etoom ekumpaan éluumuma,'[☆] pale aluu inniyesan yo 'éyolowuma pílipa'[☆].”

XLVII Naayeno kakalaŋan hinak óo hinak ti ekumpaan ya enfakat ya. Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ pakakee ñíhampaatiin ti pakan paka, nkílafiyoo himuku. **XLVIII** Pale, kámiit fa nkakaakaay íhinu, kamma pakan paka púloŋ nkayemoo ti káasiitan meemak.

XX

Kacakan ka kiti kayine ka kiti Yéesu

I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kakalaŋan pakan paka ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa niŋ káatuunanii ekoŋan ya éesuume ya. Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ pakakee ñíhampaatiin nkácolii. **II** Nkasokoo: “Sok unii ti enkeyme kayine ayyem ti íhinu enkuu, ayme awwufanuu kayine enkuu?”

III Yéesu naañahani: “Inci lompo taakaataak kacakan. Nisokam: **IV** Ayme ápoñii Saŋ-Patis pátise, Pútuun pa fo pakan paka?”

V Nkayeno piteŋenool, nkasokoolo: “Niŋ unaa usokaa Pútuun pa púpoñiyoo, afaasok unaa: 'Weyme uwune níyananutoo?' **VI** Pale nuusokaa pakan paka kápoñiyoo, kayoŋ ka púloŋ efikimuk unaa niŋ pukumpa, kamma nkíyinane nii Saŋ ayaamakoola.” **VII** Fiye, nkañahanoo: “Umít ayme ápoñii Saŋ íhinu pátise.”

VIII Yéesu naañahani: “Inci lompo etisok aluu ti enkeyme kayine inci iyyem ti íhinu enke fiye.”

Hícantiitu hiti píhina keekance

IX Fiye, Yéesu naasok hícantiitu eehe pakan paka: “Taakaataak akee áyiin eesuke kaakitoo, náaluwaas ko pakakee píhina, naakaay kaakaawool keefiyye. **X** Ta hisaatu ha níhituuniye ta, naapoñ akee ti pimiikan pa pakateyoo pati píhina pa kati kawufanoo putum pa piteyoo ti pasaatal pa. Pale píhina pa nkasap amiikan a nkayaanoo sipeesoo ñaanii. **XI** Ati kaakit ka nene apoñ akee amiikan, pale aŋuu lompo píhina pa nkasapoo, nkateñaloo, nkayaanoo sipeesoo ñaanii. **XII** Nene apoñ amiikan áhaacyenu, píhina pa nkasapoo, nkakuumoo, nkayaanoo. **XIII** Fiye, ati kaakit ka naasok: 'Puume inci nkaakaay íhinu? Inci fapoñ añiinam aŋa inci íllafiye ya manti kátuuloo.' **XIV** Pale ta píhina pa nkaŋantanoo ta nkateŋenool nkasok: 'Aha aŋa akaakaay ya hitoonu kaakit ka, umukoo ancuk kaakit ka kiyeniyaa kutuunaa.' **XV** Nkáfulanoo ti kaakit ka, nkamukoo.”

Fiye, Yéesu naasok: “Puume ati kaakit ka naakaakaayii íhinu? **XVI** Afáakey naamuk píhina pa, naawufan kaakit ka pakakee.” Ta pakan paka nkásiye ta eehe nkasok: “Alímaati eehuu timpi hitaako!”

XVII Yéesu naasincanii naasok: “Ti hilim ha hiti Pútuun pa, eeheyme pakiical empe mpusoke:

'Enánkiin ya eyya puluta pa nkawante ya

éyenoonii énankiin ya eehaŋe ya hitaaku nafa'[☆]?

XVIII “An óo an éenowii ti énankiin eyyuu áfaapucaloolo, an óo an aŋa néenowii teyoo afaatuncaloolo.”

XIX Pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa, nkámeysi nii poko kawune Yéesu naasok hícantiiu eehe. Nkálafiyoo hicoku tokotoko pale nkafe kayonŋ ka.

Kacakan kiti cooy kúncoo

XX Pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ ñíhampaatiin ña nkatah kunuwii meemak ti Yéesu, nkapoñ mikelecoola teyoo kéehine fanii nii pakan keecoonoole. Nkálafi hikuucuyoo ti pákupaloo, kati kacokoo nkawufanoo ati hikaw ha hiti mah ma. **XXI** Nkacakanoo eehe: “Ahámpaatiin, unii úmeyimeyi nii ánkupkup nkalaŋan pucoonool ciit, niŋ fúlaa toko aasincanantoo ti sicaw, pale ti pánipani ya ankalaŋan pakan paka pítin pa piti Pútuun pa. **XXII** Sok unii: Coonecoon fo kiteekit upucooy kúncoo ya Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room?”

XXIII Pale Yéesu náameysi nii hikuucuyoo nkayaake, naasokii: **XXIV** “Níyisanam kaahit kiti mañ, puhoonŋ niŋ caacaw ayme kayem toko?” Nkañahanoo: “Sesaal.” **XXV** Yéesu naasokii: “Ooto, niwufan Sesaal waah wa uteyoo, inniwufan Pútuun pa waah etempo.” **XXVI** Fiye, hátikin pakan paka kayinaatoo hicoku ti pákupaloo, nkaŋaŋo ti pañahanaloo nkakemanool kem.

Kacakan ka kiti pilito pa ti eket ya

XXVII Pakakee Pusatusaay nkákey ti Yéesu (poko nkasok nii keekete ka étikalitoonii). Nkacakanoo: **XXVIII** “Ahámpaatiin, Móyiis akiicaakiic ti hilim ha heesiŋanee ha nii: 'Niŋ áyiin asayaa naaket peetaakut añii, atuwoo añaŋaa hitoonu aal a, naataak neyoo epuuk keekaakaay piyeno pakati púnuwoo eekete ya.' **XXIX** Fiye, intaako ti miin moonool pákayiin isak niŋ pákasupak, áhampaatiin a naasa aal, ataakut añii, naaket. **XXX** Asúpiyenu ya naatoon aal a, ataakut añii, naaket. **XXXI** Aháciyenu ya lombo naatoonoo. Fo lombo incuke, ti isak ya niŋ pákasupak paka nkatoonoo, nkaket peetaakut neyoo añii. **XXXII** Ti pikelan aal a lombo naaket. **XXXIII** Fiye, hinak ti pilito pa ti eket ya, aal a aŋuu ati ayme, páawoo isak ya niŋ pákasupak paka púloonŋ kasayoo?”

XXXIV Yéesu naañahani: “Ti púlunta pa piti fiyooy, pakan paka nkasasa nkanimo. **XXXV** Payenka Pútuun pa mpusoke ka nii poko kanape kati kalitanee ti eket ya nkakin ti púlunta pa peeyem pa ti ékey etikasa, etikanimoo. **XXXVI** Etínekayini eket, kaatuko kacukaacuk nii pumaleekoo pa, ekina ewune etikasa etikanimoo. Poko epuuk Pútuun kamma nkalanee ti eket ya. **XXXVII** Móyiis náayisan picaaŋ cataŋ nii keekete ka éfikalitoonii. La sokee la ti hilim ha hiti Pútuun pa kiti cífita ca ceecoke ca apan cisowiit, naayonkal Ateeteyo 'Pútuun pa piti Abraham, Pútuun pa piti Isaak, Pútuun pa piti Jakob.' **XXXVIII** Pútuun pa pineetaat piti keekete ka pale piti keelonŋ ka, kaatuko ti Pútuun pa an óo an oopa kaloŋa.”

XXXIX Pakakee ti pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha nkasokoo: “Ahámpaatiin, áakupaa pitempo tak!” **XL** Kaatuko nene káhaañiitoo kacakan hikee hilim.

Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati ayme?

XLI Yéesu naasokii: “Weyme uwune pakan paka nkasok Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati Dawid? **XLII** Dawid himuumoo asokaasok ti pakiical pa piti kícimu ka: 'Ateeteyo Pútuun pa púkupaakup niŋ Ateeteyo atoom ti hisoku:

Kéy yenyam epees yáali,

XLIII fo ta inci fatah ta pikamooli ti wooti ayyeno amansa ya ateyii. **XLIV**

“Dawid himuumoo nayonkaloo 'Ateeteyo', puume Eenucee ya áfaayini piyeno añii ati Dawid?”

Káwasum pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha

XLV Ta pakan paka púloonŋ nkayenyoo ta káasiitan, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: **XLVI** “Níwasum pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha. Poko, nkálafilafi kaamuusool niŋ kúsool kenfakat, nkálafi lombo kapinkakicane pinapnap ti kíliŋ ka. Poko nkayeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa niŋ ti hili ha henfakat ha. **XLVII** Poko lombo nkacaakool piyaanŋat pa payenka pákayiinii keekete ka, kapicoop waah wa uteyii púloonŋ. Apan niŋ kayenyaa kaluum nkafiyo kati kacokee nii pakan keenape. Pútuun pa efipisapii pihanŋ pakakee paka.”

XXI

Kawun kiti eyaanat eeleke aña áyiinoo eekete

^I Ti oom káasiinjuma, Yéesu naayeno kaasincanool pakan paka ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, naacuk kusaanum ka ti hiwasu mañ ti éwasuma mañ ma, emma nkácoopii ma kati kawufan mo Pútuun pa. ^{II} Naacuk lombo eyaanat eeleke, aña áyiinoo eekete, naawase toko uhít úsupak weetaakut nafaa. ^{III} Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Inci pusok aluu pánipani ya: Aal a añuu eeleke ya ahaña kawufan pakan paka púlooj. ^{IV} Kaatuko pakan paka, mañ ma emma nkasoolahut ma nkawase lupó, pale akina ti palekoo naawufan púlooj aña naataake ya kati aloj.”

Píyisan pa piti enow Jerusalem, niñ éñoohonii ya eti Añii An

^V Fiye, pakakee ti pinapana pa nkayeno hímulu ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, niñ pawalle pínankiin pa péewalliyanoole yo pa, niñ pawalle pa lombo piti waah wa weewufanee wa Pútuun pa. Yéesu naasokii: ^{VI} “Nicukaacuk eehe púlooj? Caanak unca ti ékey an atacuk énankiin eenarije ti ekee, efipitahalee púlooj.”

^{VII} Pinapana pa nkacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, eehuu, teyme nihikaakaay pitaako? Weyme úfuuyisan unii kati úmeyí nii uuha ti ékey pitaako tokofiye?” ^{VIII} Yéesu naasokii: “Nisiño púsooni, an timpí acaakool aluu. Kaatuko hícamp pakan éfikakey niñ caacawam kapisok: 'Inci yem Eenucee ya ati Pútuun pa!' niñ ekina tom 'Caanak ca cícoliyoo!' Timpí ninapanii. ^{IX} Pikelan pa pineetaat féefiye. Le niñ éfipikey, fo yáañ taako kikam niñ ñítaakool. Niñ nísiyaa ko timpí nife. Pikelan empuu, puloña mpílaaje.”

^X Púful toko, nene asokii: “Mah éfimitaakoolan mah, cáwii íncitaakoolan cáwii. ^{XI} Etaam ya éfineyiyan meemak, intaako púpankul niñ úkuuñu wenfakat uti eket ti pisaatee peemeenje. Píyisan peefeyanana lombo mpucukee patiila.

^{XII} “Pale eehuu púlooj hítaakumo, efikacok aluu, nkakallan aluu. Efikacoo aluu ti púluumuma pa kati káhin aluu kíiti, nkakul aluu. Nkawufan aluu pumansa pa niñ pakati kikaw ka kamma inci. ^{XIII} Toko efinitaak efaah eti kakamanii inci yem ayme. ^{XIV} Timpí niwasoolo kúnuul ti eeha innikaakaay hisoku kati nifak, ^{XV} kaatuko inci fawufan aluu kilim ka niñ ecohato ya. Háati oonool ti keepooke ka aluu átayini pisiño hátikin aluu niñ ekina tom naanook aluu. ^{XVI} Pupuka aluu, pakatu aluu, ñúnu aluu, pakan aluu niñ pákawi aluu kakaakaay kawufan aluu pakati kikaw ka, pakakee ti aluu efikamukee. ^{XVII} Pakan paka púlooj efikanat aluu kamma inci, ^{XVIII} pale háati kaahan koonool etikiñakee ti kikaw aluu. ^{XIX} Niñ nísikaa piliit tiw efinitaak eloj ya etaaluu.”

^{XX} Yéesu nene asokii: “Niñ nicukaa Jerusalem néekinkoolee niñ pusoocaali, ínnimeyi nii enow eteyyo écoliyoo. ^{XXI} Fiye, keeyem ka ti mah ma miti Yutaay katey pati pítintij pa, keeyem ka Jerusalem káful, keeyem ka tíkitaaj saatee ya timpí kánakoonii. ^{XXII} Kaatuko ti kunoom enkuu Pútuun pa mpikaakaay hisapu pakan etempo. Hikina hikiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa, fo hitaako. ^{XXIII} Efiseñ meemak ti kunoom enkuu ti pakaal paka keeyem ka niñ munow niñ keeyem ka ti káacuuwan! Kaatuko efitaako ñiyoka ñenfakat ti mah emme, Pútuun pa mpíñiken teyii. ^{XXIV} Pakakee paka efikamukee niñ káakuntu, pakakee paka nkacokee nkacoopee ti hícamp mah méelaaje. Keeneetaat ka ti káyinan ka kutuunaa efikakakalool Jerusalem fo ta kunoom enka nkawufanii ka efikipa.”

^{XXV} Yéesu nene asokii: “Píyisan efipiyeno ti caanak ca, ti hiim ha, niñ ti picaañaj pa. Ti etaam ya, kaatii ka efikiliñool, kúsuuh ka lombo nkisap meemak, pakan paka púlooj efikafe meemak, étikameyi fa éfikahin. ^{XXVI} Pakan paka efikaket niñ ewatate ti káamiilool heekaakaay ha pitaako ti etaam ya, kaatuko sempe sa siti patiila éfisiyiyanoolo. ^{XXVII} Tempo, efikacuk inci, Añii An, ti éwanoonii niñ sempe niñ ti hamake henfakat ti pututa káatiñu. ^{XXVIII} Fiye, niñ eehe híyaaña pitaako, nisiño ínnisaalino, kaatuko kafakan ka kitaaluu kúlohaniyoo-lohan.”

^{XXIX} Yéesu apipa, nene asokii hilim eehe: “Nisincan sootoo ya niñ pikee punuun pa, ^{XXX} emma mpíyayanii ma pihatal péeyeeni innicuk niñ ñíkin aluu, ínnimeyi nii etiil ya élohaniyoo-lohan. ^{XXXI} Fo lombo incuke niñ nicukaa enke fiye ti pitaako ínnimeyi nii cáwii ca citi Pútuun pa cílohaniyoo-lohan. ^{XXXII} Inci pusok aluu pánipani ya: Ekaay eyye etepa eket ekina peecukut enke fiye púlooj nkitaakiye. ^{XXXIII} Alacana niñ t'etaam éfikacim pale kilim ka kutoom étikicim.”

XXXIV “Nitah kunuu! Timpi n̄luuŋoolo ti pahaañ, ékuman niŋ ekina tom káamiilool elon ya, níwasum hinoom eehuu timpi himint aluu XXXV samat nii fa cala nemint soon. Kaatuko éfihinowii ti pakan paka púloŋ keeyem ka ti púlunta pa. XXXVI Timpi niŋooyal, inniluum tan óo tan kati nitaak sempe siti hifaku ti waah wa weekaakaay wa écolii, niŋ sempe siti pisiŋo hátikin inci, Añii An.”

XXXVII Nihanakan ha, Yéesu nayeno kakalaŋan pakan paka ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, kániim ka nakaay hiŋotu ti cítintŋ ca enca nkasok ca “Olif”. XXXVIII Nuulap pakan paka nkáfiis piyito nkakaay pati ekumpan ya enfakat ya kásiitanoo.

XXII

Piteŋenool pa piti himukuyee ha hiti Yéesu

I Pahaañ pa piti hímpuul ha heetaakut ha leweño, empa nkasok pa Himuusu ha, níhilohanii. II N̄hampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha nkayeno hiŋes fa éfikahin kapumuk Yéesu, pale nkafe pakan paka.

III Fiye, Seetaani neenako Yutas aŋa nkasok ya Iskaliyot, akee ti pupoñapoñ pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka. IV Yutas naakaay hicuku n̄hampaatiin puwaaseena pa niŋ n̄hampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa kapiteŋenool puume naañanji kawufan Yéesu. V Insúumii meemak, nkásiyool kati kawufanoo mañ. VI Yutas naacoon, naayeno hiŋes kásiinuma keenape la afaawufanii Yéesu, kayon ka peeneetaat toko.

Kaamemanool káciim ka kiti Himuusu ha

VII Hinoom ha hiti pahaañ pa hiti hímpuul ha heetaakut ha leweño níhicolii, ta nkañaje ta kaawaaseen císaacii ca citi Himuusu ha. VIII Yéesu naapoñ Piyeer niŋ Saŋ naasokii: “Nikaay canimemanool káciim ka kutuunaa kiti Himuusu ha kati uliyaa.”

IX Nkacakanoo: “Peyme állafiye upimemanool ko?” X Naañahanii: “Nísiitan, niŋ ninakiyaa ti saatee ya, efinipaakool niŋ áyiin eetiyye élumpa eti man. Inninow pusonoo fo ti ekumpan eyya afaanako ya, XI innisok ati ekumpan ya: 'Ahampaatiin a asok, leyme ékaap ya neeyem la naakaakaay hili káciim ka kiti Himuusu ha niŋ pinapana pa pakateyoo?' XII Afáyisan aluu patiila ti ekumpan ya ékaap enfakat eepayee kaamemanool. Toko efinimemanool káciim ka kutuunaa.”

XIII Nkakaay nkatook waah óo waah samat nii fa Yéesu naasokii fa. Fiye, nkamemanool káciim ka kiti Himuusu ha.

Káciim ka kiti Ateeteyo

XIV Caanak ca cípituuno, Yéesu naayeno niŋ pupoñapoñ pa pakateyoo kati kali. XV Naasokii: “Fa inci inhiliikane hínum hili císaacii ca citi Himuusu ha niŋ aluu le niŋ inci facuk kúnuul. XVI Kaatuko inci pusok aluu: etineneli císaacii ca citi Himuusu ha, fo ta eeha pahaañ pa mpútuule ha efihitaako pati cáwii ca citi Pútuun pa.”

XVII Naacoo elonton eti elaan naasok Pútuun pa apalaka kiteyyo, naasok: “Nicoop elaan eyye nipisayool aluu púloŋ. XVIII Kaatuko inci pusok ho aluu, písik fíyooy etinenelaan elaan fo ta cáwii ca citi Pútuun pa éficikey.”

XIX Fiye, naacoo hímpuul naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho, naawufanii ho, naasok: “Aŋe eyem eniinan eewufanee ya aluu, níhin eehe kati nínawuniyam.”

XX Kapipa hili, naacoo lompo elonton ya eti elaan ya naasok: “Elonton eyye eti písiyool pa péeyeeni pa piti Pútuun pa niŋ pakan etempo; elaan eteyyo ekina eyem hísimam heeniisee ha kamma aluu. XXI Pale nisincan: Epees aŋa eekaakaay ya hífulu ti inci, yooiya le niŋ etoom ya ti púus pa. XXII Kaatuko inci, Añii An, faket samat nii fa Pútuun pa mpusoke fa, pale kúnuul efikiyeno ti aŋa éfule ya ti inci.” XXIII Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáyaañ picakanool ayme akaakaay íhinu eehuu.

Pílaacinool pa piti aŋa eehaje ya pamake

XXIV Pinapana pa pakati Yéesu nkayeno pílaacinool peesowa cút ti eecukee nii akina ayem aŋa eehaje ya pamake. XXV Yéesu naasokii: “Ti púlunta pa, pumansa pa kataakaataak sempe ti pakan paka, pakati kayine ka nkálafi kapisokee píhina heenape. XXVI Pale foton nkaakaay piyeno ti aluu. Eemaka ya ti aluu aŋaŋa piyeno nii akelan, ati hikaw ha samat nii amiikan. XXVII Ayme ayem eemaka

ya, aña nkawufane ya apili fo amiikan a? Fo aña nkawufane ya tom hili ha? Pale inci oopa le ti pututa aluu samat nii amiikan.

XXVIII “Nisiijaasiijo niŋ inci ti páciite pa putoom. **XXIX** Samat nii fa Paapaa atoom naawufanaam fa cáwii fo lombo inci fáhin aluu nipiyyeno pakati kikaw. **XXX** Ancuk innili innilaan niŋ inci pati cáwii ca citoom, inniyeno ti pilemeyu pa kati ínnihin kíiti miin ma ŋaasuwan niŋ músupak ma miti Israyel.”

Kakaman ka kiti Yéesu pilaaco pa piti Piyeer

XXXI Fiye, Yéesu naasok Simon: “Simon, Simon, síitan. Seetaani ewufaneewufan kayine kiti káahaafeen aluu samat nii uli, kápikatinool cácuuf ca niŋ kilehut ka. **XXXII** Pale inci luumaalum kitii ancuk káyinan ka kitii timpi kiñoho puson, niŋ áañhooniyoo peti inci mpampaŋan pakani ti káyinan.” **XXXIII** Piyeer naasokoo: “Ateeteyo, inci siijaasiijo pikaayu niŋ awe ti ékuluma háati eket n’awe.”

XXXIV Yéesu naañahanoo: “Piyeer, inci pusoki, fiyooy káayiin ekutoon kúlookum áafalaacin fo ñlhaaciil nii áameyiyam-méyi.”

Mañ, epootak niŋ káakuntu

XXXV Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Ta inci mpoñe ta aluu peeyekanut mañ, peeyekanut epootak, peeyekanut pisamata púsupiyenu, weyme innitaakut po?” Nkasokoo: “Waah óo waah nuutaake po.”

XXXVI Naasokii: “Fiye, an eetaake mañ naacoo pool mo, aña lombo eetaake epootak naacoo pool yo, aña eetaakut káakuntu anooman hísool ha hiteyoo henfakat ha naanoom koonool. **XXXVII** Kaatuko inci pusok aluu: Heekiicee ha kutoom ti hilim ha hiti Pútuun pa fo hitaako. Hisok: ‘Nkacokoo samat nii áhina heenaput.’[☆] Pánipani, heekiicee ha ti inci efihitaako.”

XXXVIII Pinapana pa pakateyoo nkasokoo: “Ateeteyo ehe úkuntu úsupak.” Naasokii: “Fomaa.”

Kaluum ka kiti Yéesu ti cítintij ca citi Olif

XXXIX Yéesu náaful ti saatee ya apikaay pati cítintij ca citi Olif samat nii fa naasale fa íhinu, pinapana pa pakateyoo nkanapool neyoo. **XL** Kapucol po, naasokii: “Niluum timpi ninow ti híluuŋu.”

XLI Naateerjo caahinkij ápilaañji, náakilipo, naaluum: **XLII** “Paapaa, niŋ súumuu, fúlan elontor ya eti kúnuul enke ti inci, timpi yeno ti pásuuma pa putoom, pale ti pitii pa.” **XLIII** Maleekoo néefulii alacana epipenanoo sempe. **XLIV** Ti oom kúnuul kenfakat Yéesu naapenan kaluum meemak fo hásuwat ha hiteyoo níhifulii nihisotal t’etaam picuk nii hísim.

XLV Apílitonii ti kaluum enkuu, náañhoonii peti pinapana pa pakateyoo náatookiyii ti hiŋotu kamma kúnuul. **XLVI** Naacakanii: “Weyme uwune ínniyemi ti hiŋotu? Nilito inniluum ancuk timpi ninow ti híluuŋu.”

Hicokuyee ha hiti Yéesu

XLVII Yéesu ti káakup, kayorŋ nkícolii teyoo. Ti kayorŋ ka, intaako toko ñlhampaatiin puwaaseena pakati Pútuun, niŋ ñlhampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpaana ya enfakat ya eti Pútuun pa, niŋ pakakee ñlhampaatiin*. Yutas, akee ti pinapana pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka, ánowii hátikin. Naaloh Yéesu kati asumpoo. **XLVIII** Pale Yéesu naasokoo: “Yutas niŋ hisumpu ánfule ti inci, Añii An!”

XLIX Ta pinapana pa pakateyoo nkacuke ta heekaakaay ha pitaako nkacakanoo: “Ahámpaatiin, fo unii úfulanii úkuntu wa utoonii?” **L** Oonool teyii náañakii káakuntu ka kiteyoo naafiit kaanuu káali kiti amiikan a ati awaaseena ya enfakat a. **LI** Pale Yéesu naasok: “Nikat po, eehe hifomaa!” Náalik kaanuu áyiin a náakuuñan ko.

LII Fiye, Yéesu naasok ñlhampaatiin ña kéekeyii ka hicokuyoo: “Fo niñaŋaa ékey niŋ úkuntu niŋ kikasap samat nii pucoka ekancak? **LIII** Hinak óo hinak inci iyyeniye niŋ aluu ti ekumpaana ya enfakat ya eti Pútuun pa, nicokutam, pale, caanak ence citaaluu niŋ citi sempe sa siti éniimaan ya.”

Káalaacin ka kiti Piyeer kameye ka kiti Yéesu

☆ **XXII:XXXVII** 22:37 Esaya 53:12 * **XXII:XLVII** 22:47 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:52.

^{LIV} Fiye, nkacok Yéesu, nkacoopoo la ti ekumpan ya eti awaaseena ya enfakat a ati Pútuun pa. Piyeer náalaan naayenyii kanapan. ^{LV} Nkacokan seemak senfakat ti pututa hank ha nkayeno kápikiipool so, Piyeer naayeno neyii. ^{LVI} Amiikan aal naacukoo naayeniye toko pukol seemak sa. Naasincanoo púsooni naasok: “Ayín aje lombo ayenaayeno niñ Yéesu!” ^{LVII} Pale Piyeer náalaacin ho naasok: “Inñáayuu, inci mítoo!” ^{LVIII} Pifiyo caahinkin, akee naacukoo naasok: “Awe lombo akee ti pinapana pa pakateyoo!” Piyeer naasok: “Haani, inci neetaat niñ poko.” ^{LIX} Máamun etalan yoonool eemuuse, akee naarjiino ti hisoku: “Pánipani áyiin aje ayenaayeno niñ Yéesu kaatuko akina lombo ati Kalilee!” ^{LX} Piyeer naasok: “Haani, inci míit eeha ayyem ti hisoku!” Akina ti káakup, tokotoko káayiin ekutoon nkílookii.

^{LXI} Ateeteyo náayesonii naasincan Piyeer táh. Piyeer náanawuno hilim eeha Ateeteyo naasokoo ha: “Fíyooy, káayiin ekutoon kúlookum áfalaacin fo ñíhaaciil nii áameyiyam-méyi.” ^{LXII} Náaful tíkitaan naakooy meemak.

^{LXIII} Pákayiin paka keeyeniye ka efaas Yéesu nkápalahooloo nkalenkenoo, nkasapoo. ^{LXIV} Nkacenk ñíkinoo nkasokoo: “Yaamakool! Sok unii ayme ayemuu ti hisapu?” ^{LXV} Nkateñaloo niñ hícump kikee kilim.

Yéesu hátikin píhina kíiti ya

^{LXVI} Cipilap, ñíhampaatiin ña pakati Pusuwif pa, niñ ñíhampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa, niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkaconcool. Yéesu náacoo piyee hátikinii. ^{LXVII} Nkacakanoo: “Sok unii fo awe yem Eenucee ya ati Pútuun pa?” Yéesu naañahani: “Niñ inci ñahanaa aluu, étiniyananam. ^{LXVIII} Niñ inci cakanaa aluu, etiniñahanam. ^{LXIX} Pale písik fíyooy, inci, Añii An, fayeno ti epees yáli eti Pútuun pa piti sempe.” ^{LXX} Poko púlooy nkacakanoo: “Awe ajuu yem Añii Pútuun?” Yéesu naañahani: “Aluu himuum aluu nisoke nii inci yem akina.”

^{LXXI} Fiye, nkasok: “Usoolahutaa hísiyu hiti an eetantake! Usíyaasi ho ti putumoo!”

XXIII

Yéesu hátikin Pilaat

^I Ta nkapaye ta hísiyu Yéesu pákupaloo, ñíhampaatiin ña nkálito ti coonool, nkacoop Yéesu hátikin Pilaat, ati hikaw ha hiti Yutaay. ^{II} Kapucol nkáyaaño hinooku nkasok: “Ayín aje nuutooke ti kanoñan pakan unaa, naakitii cooy kúncoo ya eti Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room, apan naasokoolo nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, amansa ya.”

^{III} Pilaat naacakan Yéesu: “Awe yem amansa ya ati Pusuwif pa?” Yéesu naañahanoo: “Awe soke ho.” ^{IV} Pilaat naasok ñíhampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa niñ kayoñ ka: “Inci cukut heewune áyiin aje kati áhinee kíiti.” ^V Pale, nkañjiino kapisok: “Ti pakalañanaloo naayem ti kanoñan pakan paka. Kalilee náacookii, náanapii ti mah ma miti Yutaay púlooy, fiye ácoliyoo le.”

Yéesu hátikin Helot

^{VI} Pilaat ápisi eehe naacakan: “Fo áyiin aje ati Kalilee?” ^{VII} Ta náasiye ta nii Yéesu ti mah emma Helot naayekane ma náafulii, naasokii kacoopoo pateyoo, ti oom caanak Helot naayeno Jerusalem.

^{VIII} Helot ásiyaasi hiti Yéesu, náalafiyoo hicuku ta infiyee. Náayinan nii afaacukoo ti ihinu heecukantee ha nihicukee. Fiye naacukoo, ínsuumoo meemak. ^{IX} Naacakanooloo meemak, pale Yéesu añahanutoo máati poonool. ^X Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkayeno toko nkanookoo niñ sempe. ^{XI} Helot niñ pusoo caali pa pakateyoo, nkápalahool Yéesu nkalenkenoo nkáwiiniyanoo. Nkásooloo hísool heewalla nkañahanoo pati Pilaat. ^{XII} Púcook puu, Pilaat niñ Helot an niñ akamooloo, pale hinoom eehuu nkáwiyooy.

Ihínuyee kíiti ya eti Yéesu apite amukee

^{XIII} Fiye, Pilaat naayonkal nantoonool ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa, ñíhampaatiin ña niñ pakan paka, ^{XIV} naasokii: “Nícoopiyaam-coop áyiin aje innisok: 'Akina ayem ti kanoñan pakan paka.' Nisincan, hátikin aluu inci incakanooloo ti eeha inninookoo ha, pale cukut heewune fanfan kati áhinee kíiti. ^{XV} Háati Helot lombo acukut la naamuyene, kamma náañahaniyoo

unaa. Pánipani, áyiin aje áhinut waah ewwa efuuwun kati amukee. ^{XVI} Ekina ewune, inci fáhin apisapee, nkatanoo.”

[^{XVII}] ^{XVIII} Ti coonool kayonj ka púloonj nkíceekii: “Mukoo! Nkatan unii Palapas!” ^{XIX} (Palapas akuleekul kamma naanonjane pakan paka fo nkátaakoolane ñíhampaatiin saatee ya, naamuk an.) ^{XX} Fiye, Pilaat náalafi kakatan Yéesu, nene ákup niñ kayonj ka. ^{XXI} Pale kayonj ka nkutowo ti hiceeku meemak: “Pempejoo ti kuluwaa ya! Pempejoo ti kuluwaa!” ^{XXII} Fiye, Pilaat naacakanii píhaaciyenu: “Áyiin aje, weyme náahine weenaput? Inci cukut waah ewwa efuuwun kati amukee. Inci fáhin apisapee, nkatanoo.” ^{XXIII} Pale nkutowo ti kaaceceekool kipisok: “Pempejoo ti kuluwaa!” Ti pikelan, kilimii nkihaj sempe. ^{XXIV} Fiye, Pilaat naacoon íhinu eeha nkasokoo ha. ^{XXV} Naakatan Palapas, aja nkasokoo ya akatan, eekulee ya kamma naanonjane pakan paka fo nkátaakoolane ñíhampaatiin saatee ya, naamuk an. Pale naasok pusoocaali pa káhin Yéesu samat nii fa Pusuwif pa nkálafiye fa.

Kaapempejee ka kiti Yéesu

^{XXVI} Ta nkayeniye ta hicoopu Yéesu, nkapaakool niñ áyiin ati Silen aja nkasok Simon, eeyeniye énakoonii ti saatee ya. Pusoocaali pa nkacokoo, nkatiyanoo kuluwaa ya apinow puson Yéesu. ^{XXVII} Kayonj kenfakat nkiyeniyoo kanapan, pakaal pakati Jerusalem nkayeno pukoonj niñ esampoolo kiteyoo. ^{XXVIII} Yéesu náayeesoonii lipa teyii naasokii: “Pakaal Jerusalem, timpi nikoonj kutoom, nikoonj kitaaluu niñ kiti epuuk aluu! ^{XXIX} Nisincan, caanak unca ti ékey ta efikasok ta: 'Kayihaa picaakonta pa, keetaapala kataak añii niñ payenka taapala kácuuwan ka.' ^{XXX} Ti oom caanak, *'pakan paka efikasok pítintij pa: "Nínowii toonii!"* niñ *mítintij ma: "Níwufalool unii!"*”[☆]

^{XXXI} “Kaatuko niñ káhinnaa pínapaati fiye ti enuun ya eemaaña ya, puume eficuk ti enuun ya eesuuce ya?”

^{XXXII} Nkacoopool lompo pikancak pákasupak kati kamukee ti coonool niñ Yéesu. ^{XXXIII} Kapucol la nkasok la “Esent”, pusoocaali pa nkapempej Yéesu ti kuluwaa ya. Nkapempej toko lompo pikancak pa pákasupak paka, oonool epees yáali, akee ya epees yaamay. ^{XXXIV} Yéesu naasok: “Paapaa, ponketii kamma nkámiit eeha nkayem ti íhinu.” Pusoocaali pa nkañak kaakaaw kápipaacinoon wañ wa uteyoo.

^{XXXV} Kayonj ka nkiyeno toko kaasincan. Ñíhampaatiin Pusuwif pa nkayeniye káapalahool nkalenkenoo, nkasok: “Pakakee pakan naafakane, afakanoolo, iyyema akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, eemamalee ya”. ^{XXXVI} Pusoocaali pa lompo nkayeniye caalenken, nkalohoo nkawufanoon elaan eesipe. ^{XXXVII} Nkasok: “Niñ awe yem amansa ya ati Pusuwif pa, fakanoolo!” ^{XXXVIII} Patiila ti hikawoo intaak pakiical peesoke: “AJE AYEM AMANSA YA ATI PUSUWIF PA.”

^{XXXIX} Akee ti pikancak pa eepempejee ya naateñaloo: “Fo aaneetaat Eenucee ya ati Pútuun pa? Fakanoolo infakan lompo unii!” ^{XL} Pale akee ya naafet teyoo naasok: “Aafeyut fala Pútuun, awe páyemali ti ñíseeña ña ñoonool ña ñiti eket ya neyoo? ^{XLI} Anii, páhinal kíiti ya etanii ecoonoolaa-coonool kamma immaayemaa ti cooy páhinal anii peenaput pa, pale áyiin aje áhinut waah weenaput.”

^{XLII} Naasok: “Yéesu, nájuniyam naayeniya ti elemeyu ya etii.” ^{XLIII} Yéesu naañahanoo: “Inci pusoki pánipani ya: Hinoon ha hiti fiyooy aafayeno niñ inci alacana.”

Eket ya eti Yéesu

^{XLIV} Máamun caanak ca ti kikaw, énimaa neeyeno ti mah ma púloonj fo sitalaj síhaaciil, ^{XLV} caanak ca inciyolo. Kahuuy ka kenfakat ka keeyem ka páhantuwa ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa nkihaaco ti pututa. ^{XLVI} Yéesu naaceek niñ kaawiiluyoo, naasok: “Paapaa! Ti sipeesi inci iyyenane yaanam!” Apipa hisoku hilim eehuu, naaket. ^{XLVII} Ahámpaatiin asoocaali ya, apucuk eehuu náamul Pútuun pa, naasok: “Pánipani, áyiin aje ecoonoolo!”

^{XLVIII} Kayonj ka púloonj kéekeyii ka kaasincan kapucuk heetaakiye ha nkatiyo sipeesii, nkañoho niñ esampoolo. ^{XLIX} Yéesu pákawiyo fiye púloonj niñ pakaal paka kéenapoolii ka neyoo kápiliñ Kalilee nkasiño pílaj, nkayeno kaasincan heetaakiye ha.

☆ **XXIII:XXX** 23:30 Hoseya 10:8

Ehok ya eti Yéesu

^{L-LI} Intaako áyiin caacawoo Josef, ati saatee ya eti Pusuwif pa eyya nkasok ya Alimataay. Ayiin eenape, naacoonool, naayeno hítuulu ékey ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Naayeno akee ti ñíhampaatiin píhina kíiti ya pale asayanut eeha pákawiyo nkacoke ha, nkáhin. ^{LII} Naakaay pati Pilaat naacakanoo ehunuḡ ya eti Yéesu. ^{LIII} Púful toko náawananii ehunuḡ ya ti kuluwaa ya, naakuup yo niḡ kahuuy kiti ehok, naahokoo ti hiyaak heewakee ti énankeiin la ammeya nii an ataapala ahokee. ^{LIV} Iyyeno hinoom hiti kaamemanool, le niḡ hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa éfihiyaañ.

^{LV} Pakaal paka kéenapoolii ka niḡ Yéesu kápiliḡ Kalilee nkanow ti Josef nkacuk hiyaak ha niḡ fa ehunuḡ ya neehintanee fa lupó. ^{LVI} Púful toko nkañoho pati saatee ya, nkamemanool munucu niḡ man méesuume haaw miti kaamaamool ehunuḡ ya. Ti hinoom ha hiti kayeno ka, nkáyekunoolo samat nii hilim ha heesiḡjane ha fa nihisoke fa.

XXIV*Pilito pa piti Yéesu ti eket ya*

^I Hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa nihimuus, eti kacom eteyyo, mpucom mic, pakaal paka nkakaay pati hiyaak ha. Nkacoopool munucu ma niḡ man ma méesuume ma haaw emma nkamemanool ma. ^{II} Incakatook énankeiin ya eepantane ya putum hiyaak ha néepalinkanee. ^{III} Nkanako, pale kacukut ehunuḡ ya eti Ateeteyo Yéesu. ^{IV} Kámiit fa éfikamiilool. Tokotoko, pákayiin pákasupak nkáfulii teyii niḡ wañ weemiñale tas. ^V Ewatate enfakat neeyeno neyii, nkásitan. Pákayiin paka payenkuu nkasokii: “Weyme uwune ínniyemi ti hiḡes ti keekete ka aḡa eeyem ya kaloḡa? ^{VI} Aneetaat le, alitaalito ti keekete ka! Nínawuno eeha naasoke ha aluu ta naayeniye ta Kalilee: ^{VII} ‘Inci, Añii An, fo inci ufanee ti sipees pumuuyena pa. Fapempeḡee ti kuluwaa ya, ti hinoom ha híhaaciyenu ha fálitoonii ti eket ya.’” ^{VIII} Fiye, nkánawuno kilim ka kiteyoo.

^{IX} Pakaal paka páfulaliyii pati hiyaak ha, nkañoho, nkakaman eehe pupoñapoñ pa ḡaasuwan niḡ oonool a niḡ pakakee pinapana pa púloḡ. ^X Keekamane ka eehe pupoñapoñ pa kayem Mari ati Makatala, Yowanna, Mari íñña ya ati Saak niḡ pakakee pakaal keeyeniye neyii. ^{XI} Pale pupoñapoñ pa kacokut ho nii hilim heetaake hikaw, káyinanutii. ^{XII} Toko fiyaaw, Piyeer naalito niḡ katey fo pati hiyaak ha, náacuuhan acukut ehunuḡ fo kahuuy ka kiti ehok ya lamma. Naañoho pateyoo, ínnimoo ti heetaakiye ha.

Pítin pa piti Emmawus

^{XIII} Ti hinoom ha hoonool huu, pinapana pákasupak pakati Yéesu nkayeno pikaayu ti cisaatee enca nkasok Emmawus, ti pututa etenco niḡ Jerusalem sikilomeetal ḡaasuwan niḡ yoonool. ^{XIV} Nkayeno kákupat heetaakiye ha púloḡ. ^{XV} Ta nkayeniye ta kákupat niḡ pílaacinoonool, Yéesu himuumoo náakoliyii, naanapool neyii. ^{XVI} Nkacukoo pale waah nuukitii hikiwuyoo.

^{XVII} Yéesu naacakanii: “Weyme ínnikupat ti pítin aluu?” Nkasiḡḡo niḡ páciiteyii. ^{XVIII} Oonool teyii, caacawoo Kileyopas naasokoo: “Fo awe lammayi yem Jerusalem akaawoola éemiit heetaakiye ha ti kunoom enke?” ^{XIX} Yéesu naacakanii: “Hikina hiyem eeheyme?” Nkañahanoo: “Heetaakiye ha Yéesu ati Naasalet. Ayenaayeno ayaamakoola enfakat hátiḡin Pútuun pa niḡ pakan paka púloḡ, náhin páhinal penfakat, náakup niḡ sempe. ^{XX} Níhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niḡ ñíhampaatiin ña pakatuunaa nkawufanoo pakati Room kati káhinoo kíiti nkamukoo, nkapempeḡoo ti kuluwaa ya. ^{XXI} Pale unii, núuyinan hínum nii akina akaakaay kafakan Israyel. Apan ti eehe fiye púloḡ, fíyooy yem hinoom ha híhaaciyenu ha ta eehe nihitaakiye ta. ^{XXII} Pakakee pakaal ti kayoḡ ka kutoonii nkaliimanool unii. Káfíisaafiis nuulap kapikaay pati hiyaak ha, ^{XXIII} kacukut ehunuḡ ya eteyoo. Nkañohoonii, nkasok unii nii pumaleekoo nkacuke mpusokii nii oopa kaloḡa. ^{XXIV} Pakakee ti kayoḡ ka kutoonii nkakaay pati hiyaak ha, nkatook samat nii pakaal paka fa nkasoke fa pale kacukut Yéesu.”

^{XXV} Fiye, Yéesu naasokii: “Aluu niyem pusḡ, nicasut ti káyinan eeha púloḡ piyaamakoola pa nkasoke ha! ^{XXVI} Fo Eenucee ya ati Pútuun pa añaḡut hicuku kúnuul enke apite anako ti hamake ha hiteyoo?” ^{XXVII} Púful toko, naayeniyii kakaman heesokee ha teyoo ti pakiical pa púloḡ piti Pútuun pa, ápucook ti pakiical pa piti Móyiis fo ti pakiical pa piti piyaamakoola pa púloḡ.

XXVIII Ta nkalohane ta cisaatee ca enca nkayeniye ca tenco pikaayu, Yéesu náahin fiye nii himuusu. **XXIX** Pale nkañiiniyoo ti hisoku: “Yeno le niñ unii, kamma ínciniimiye, apan caanak ca unca ti ékey hicoku.” Naanako, naayeno neyii. **XXX** Ta nkayeniye ta kati kali, naacoop hímpuul ha naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho naawufanii. **XXXI** Níkinii íññipankino nkakiiwoo pale naayemañ teyii feles. **XXXII** Nkasokoolo: “Fo saan anii sisaput ti pítin pa, ta náahine ta kunuu anii kípipankino ti heesokee ha ti pakiical pa piti Pútuun pa?”

XXXIII Tokotoko, nkalito mpacas, nkañoho Jerusalem. Incakatook pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ oonool a la nkaconcoole la niñ pakakee paka, **XXXIV** ti hisoku: “Pánipani, Ateeteyo ayitaayito ti eket ya! Afúliyooful ti Simon!” **XXXV** Pinapana pa pákasupak paka payenkuu, nkakamanii heetaakiyii ha ti pítin pa niñ puume nkakiwe Yéesu ta naafiite ta hímpuul ha.

Efúlii ya eti Yéesu ti pinapana pa pakateyoo

XXXVI Poko ti hisoku ha eehuu, Yéesu himuumoo náafulii ti pututayii naasokii: “Kásuumaay kiyeno niñ aluu!”

XXXVII Nkáyolino, nkafe, incukii nii áfulaful nkacuke. **XXXVIII** Pale Yéesu naasokii: “Weyme uwune inniliim? Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu? **XXXIX** Nisincan sipeesam niñ wootam, aje inci himuumam! Nílikam innisincanam! Afúlaful ataakut enii niñ picec, inci taakaataak samat nii fa innicuke fa.” **XL** Ta naayeniye ta hisoku eehuu, náayisanii sipeesoo niñ wootoo. **XLI** Innímii nkameeñ niñ pásuuma fo nkáyinanut. Yéesu naacakanii: “Nitaakut le waah uti hili?” **XLII** Nkawufanoo pífiitiin yoon eesowee. **XLIII** Naacoop po, naali po hátikinii.

XLIV Fiye, Yéesu naasokii: “Ta inci iyyeniye ta niñ aluu, sokaasok aluu: 'Heekiice ha púloñ kutoom ti hilim ha heesiñanee ha hiti Móyiis, ti pakiical pa piti piyaamakoola pa niñ ti pakiical pa piti kícimu ka, eehuu púloñ fo hitaako.’” **XLV** Fiye, Yéesu náapankin kunuui kati kási pakiical pa piti Pútuun pa. **XLVI** Naasokii: “Ehe heekiicee ha: Fo Eenucee ya ati Pútuun pa aket, ti hinoom ha híhaacyenu ha náalitoonii ti eket ya. **XLVII** Ti caacawoo, ehe eeha nkakaakaay ha káatuunan pakan paka púloñ, nkácook Jerusalem: 'Níwunko umuuyen wa utaaluu Pútuun pa kati puponket wo aluu ti caacawoo.’” **XLVIII** Aluu niyem keetantake ka eehe púloñ. **XLIX** Inci fápoñii aluu eeha Paapaa atoom náayinanane ha. Pale fo niyeno ti saatee eyye fo ta sempe sa siti patiila éfisiwanoonii ti aluu.”

Pisilo pa piti Yéesu alacana

L Púful toko, Yéesu naacoop pinapana pa pakateyoo fo kalohan cisaatee ca citi Petani. Náaseepin sipeesoo naasampanii. **LI** Ta naayenyii ta kaasampan, naakatani, náaseepinee alacana. **LII** Pinapana pa pakateyoo nkákilipo, nkayeniyo hímulu, nkañoho Jerusalem niñ pásuuma penfakat. **LIII** Nkayeno tan óo tan hímulu Pútuun pa ti ekumpan ya enfakat ya.